

MARTINSKÝ Evanjelik

2014/5-6

ROČNÍK 21

*Z nebe prišedše anjelé Řekli pastýřům vesele:
Aj děťátko utěšené leží v jeslích položené.
V Betlémě, městě Davida, O čemž Micheáš povídá:
Tenť jest Ježíš Kristus, váš Pán, Spasitel vám všechněm poslán.*

Martin Luther. Prel. Juraj Tranovský

Evanjelický a. v. cirkevný zbor, Evanjelická spojená škola,
Biblická škola a Centrum kresťanského vzdelávania v Martine
s najväčšou láskou želajú svojim členom, učiteľom, žiakom, študentom,
ako aj priaznivcom doma i v zahraničí
radostné Vianoce 2014 a požehnaný nový rok 2015.

Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!
Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

DOBA SPÁSY

Zlatica Oravcová

Advent je svätých tajov doba,
Advent je doba čakania.
Keď odchádza a mizne zloba –
Advent je doba pokánia.

Na oltári už svieca svieti
A spieva pieseň detský chór.
Úprimná túžba vieru vznieti –
Lásky je plný duše dvor.

Nie kupovanie, predávanie,
Nie na ulici zhon a ruch.
Z nebeskej ríše sláva vanie –
A volá si nás Kristov Duch.

Nie beznádejnosť, slzy tupé –
Táto púť šťastím značená!
V čistých sa vodách srdce kúpe –
Boh život dal mu do vena.

Advent je svätých tajov cesta,
Advent je tichý Boží čas.
Do nebeského volá mesta –
Pán Ježiš ide, spasí nás!

Kde si, človek?

Genesis 3, 8 – 13 Odhalenie priestupku

Keď začuli kroky Hospodina Boha, chodiaceho za podvečerného vánku po záhrade, skryl sa človek a jeho žena pred Hospodinom Bohom medzi stromy záhrady. Hospodin Boh však zavolať na človeka a riekol: Kde si? On odpovedal: Počul som Ťa v záhrade, bál som sa, lebo som nahý; i skryl som sa. Nato Boh riekol: „Kto ti oznámil, že si nahý? Nejedol si zo stromu, z ktorého som ti zakázal jesť? Človek odpovedal: Žena, ktorú si mi dal, aby bola pri mne, dala mi zo stromu; i jedol som. Nato riekol Hospodin Boh žene: Čo si to urobila? A žena odpovedala: Had ma podviedol; nuž jedla som.

Milí bratia a sestry v Ježišovi Kristovi!

Iste mi dáte z pravdu, že žijeme v spoločnosti, ktorá sa vyznačuje až prílišným záujmom o človeka. Všetko sa točí okolo nás ľudí. Všetko sa točí okolo človeka: zdravie, prosperita, kvalita života, smrť, narodenie... Žijeme v dobe, ktorá sa môže nazývať aj antropocentrickou, teda sústredenou výlučne na človeka. Človek sa stáva subjektom i objektom svojich skúmaní zároveň. Odborníci hovoria, že je to jav celoplošný, celospoločenský. Stráca sa cit pre Boha. Spoločnosť prestáva byť teocentrická. Zabúda na to, že stredom, centrom a srdcom nášho záujmu má byť Boh. Je to pravdepodobne dedičstvo minulých dvoch storočí, v ktorých sme chceli porúčať nielen vetru a dažďu. A zabudli sme, že nie my určujeme, či Pán Boh je alebo nie je, či je dobrý alebo zlý, či je v nebi alebo na zemi, či je v cirkvi alebo mimo cirkvi. Ale Boh určuje, či človek je alebo nie je a či vôbec bude. Boh určuje to, čo sa má na Zemi udiť. Na Neho má smerovať naša pozornosť. Chceme sa preto sústrediť na tú Božiu aktivitu, bez ktorej by tá naša absolútne nič neznamenala. Absolútne nič! Duša človeka by bola úplne stratená. A hoci by aj chcela nájsť Boha, vždy by Ho minula. Keby sa Boh nepriznal k nám, keby Boh nechcel vstúpiť do nášho sveta, keby sa Boh neozval, keby nás On nehľadal, tak je s nami beda, preto sme šťastní, že Boh hľadá človeka. Samozrejme, človeka, ktorý sa skrýva. Nie teda človek hľadá Boha, ako sme si to už aj v kresťanských kruhoch začali stavať na piedestál našej spásy: „Ak nájdeš Pána Boha, ak sa budeš takto snažiť a takto žiť... budeš spasený“. Niekedy to dokonca môže byť aj prekážkou, to naše hľadanie, pretože si my vytvoríme predstavu Boha, ktorého chceme nájsť. Je to ale Božia aktivita, ktorá nás hľadá, miluje, trestá, identifikuje a dáva nám hodnotu. Je totiž typické pre človeka skôr Boha nehľadať, ako hľadať. Skôr máme tendenciu sa pred Bohom skrývať. Samozrejme, vo všetkých ušľachtilých a krásnych veciach nášho života, až je to ťažké potom niekomu vyčítať, že sa schováva pred Bohom práve za rodinu, alebo za prácu, alebo za nejaký milý a veľmi užitočný kóniček, pre ktorý nesmie a nemôže prísť pred Boha, aby ho Pán Boh našiel. Aj Adam sa skrýva za stromy – stromy nie sú hriešne, ani záhrada nie je hriešna, ani les nie je hriešny. Ale ak ho použijeme na to, aby sme sa tam Bohu stratili, tak to je potom zlé. Človek má tendenciu skôr Boha nehľadať. Je to tá súčasť našej hriešnej prirodzenosti: skôr sa skrývať Bohu, ako Ho hľadať

Krásne nám o tom hovorí aj náš biblický príbeh o páde človeka. Ťažko sa číta, lebo nám pripomína v prvom rade to naše skrývanie sa Bohu. Pripomína nám to našu biedu a nespôhlivosť. Vôbec prvý skutok, ktorý človek urobil na zemi – okrem toho, že pomenoval na príkaz Boží všetky zvieratá – bol hriech. A prvá smrť na tejto zemi bola vražda. Nie odchod v pozhnanom veku staroby, naplnenom Božím pozhnaním a v kruhu najbližších milovaných, ale vražda. Hriech, neposlušnosť a vražda. To je reputácia človeka. Takto sme začali. Aj preto potrebujeme, bratia a sestry, nechať sa Bohom nájsť. Lebo je to s nami zlé.

Nechať sa Bohom objaviť, nájsť, nechať Ho prísť do tej mojej záhrady a počúvať, počúvať Ho. Prečo? Lebo sa strácame. V čom všetkom sa dnes ako ľudia strácame? Po prvé zlyhávame najmä v kresťanských hodnotách. Opúšťame hodnoty, na ktorých bola táto naša spoločnosť vybudovaná. Opúšťame Pána Boha preto, lebo už máme to, o čo sme Ho kedysi prosili: aby tu bola demokracia, aby sa nám žilo o trochu lepšie, aby bolo menej bolestí... Nedávno nás tu bol pozrieť jeden cirkevný zbor

z Dánska, a keď sme sa ich pýtali, ako teda žijú, najmä tým náboženským životom, tak nám povedali: „*My sa stretávame najmä cez týždeň v rôznych kluboch, voláme to klubové aktivity. Ženy sa stretávajú pri pečení, vymieňajú si recepty, sú to veľmi krásne stretnutia. Vyšívajú, rozprávajú sa, spievajú. Chlapi sa stretávajú zase, aby urobili niečo pekné, alebo aby si zahrli golf, a tak ďalej.*“ A povedali nám: „*Viete, tam sa nás stretne cez týždeň aj okolo tisíc z nášho cirkevného zboru.*“ A povieme si „wau, toto je živý cirkevný zbor!“ Ale kostol ostáva prázdny. Je to ako auto, ktoré vrčí, takže motor ide vyskočiť, ale sa nepohne. A keď si príde islamský štát o 20 rokov vedľa ich kostola postaviť mešitu, tak viete čo im povedia? „*Tú mešitu nemusíte stavať vedľa nášho kostola. Zoberte si rovno náš kostol, lebo aj tak je nevyužitý a stojí nás iba veľa peňazí.*“ A takto by sme mohli pokračovať.

V čom ďalej sa môže človek ešte stratiť pred Bohom tak, že Ho už viac nevidí? V relativizovaní dobra a zla. „Nejde už o to, čo je skutočne dobré, čo je skutočne zlé. Ale ide o to, čo si ty myslíš.“ Keď som prišiel ako kaplán do Blatnice, tak ma privítala siréna, ktorá bežne ohlasovala požiare vo Veľkej Fatre. Zobral som vedrá, bandasku s vodou a utekám na námestie. Sedel tam na lavičke iba jeden človek, pripitý evanjelik s bandaskou v ruke a nikto viac, iba my dvaja. Kým prišlo auto, tak sme sa pustili do debaty. Prišlo aj na náboženskú tému. A keďže sa mi predstavil ako evanjelik, tak som sa ho spýtal, prečo nepríde do kostola, že už som tu pár týždňov a ešte som ho nevidel v zbere. A on mi hovorí, krútiac ústami aj očami s výrazom mimoriadne presvedčivým a víťazným: „*Milý pán farár, viete, ja mám na to taký, ja mám na to svoj názor. Aj na Pána Boha mám svoj názor, aj na cirkev mám svoj názor, viete...*“ A ja mu hovorím, že je to ozaj pekné, že človek musí mať názor na Pána Boha, na cirkev a na to, čo robí. Ale či sa už pýtal niekedy na názor Pána Boha? Na jeho prácu, na jeho manželku, na jeho deti? A on mi hovorí s pohľadom sice hmlistým, ale predsa v diaľke niečo hľadajúcim: „*Fú, tak to som veru nad tým takto ešte neuvažoval.*“ Ide o nás, zase len ide o nás, čo si ja myslím. Ako môžeme nájsť Boha, keď sa pozeráme len na seba? A takto by sme mohli pokračovať ešte veľmi dlho a menovať veci, hodnoty, predmety, skutky, v ktorých sa ako ľudia pred Bohom tak často strácame.

Adam a Eva sa skrývajú. Keď sa skrývame pred Bohom, bratia a sestry, to je veľmi dôležitý náboženský okamih. Veľmi krásna a dôležitá náboženská skúsenosť. Tá chvíľa, keď nás to trápi. Tá chvíľa, keď nás to bolí, že nás Pán Boh nevidí a my sa Mu musíme skrývať. Keď sa hanbíme pred Bohom ukázať. Mali by sme za tieto okamihy byť veľmi vďační. To je chvíľa, kedy na nás pracuje Duch Svätý. Je to vážna vec, ale zároveň aj vec veľmi milá. Je to taká milá hra na schovávačku. Všimnite si, že Pán Boh prichádza k Adamovi a dáva mu otázku: „Kde si?“ Oddávna sa teológovia pýtajú, prečo sa Pán Boh pýta. On predsa vie, kde je Adam. Ale je to niečo podobné, ako keď sa s deťmi hráte na schovávačku. Keď sa napríklad ten môj syn, Milančo, schová a trčí mu pol zadku, pol hlavy a celá ruka a ja ho vidím, tak mu predsa nepoviem: „Aha, mám ťa“, ale poviem: „Kde si?“ Ja ho samozrejme vidím a prídem k nemu a už aj on ma vidí. A ja sa stále pýtam: kde si?, aby to malo svoju krásu, svoju láskavosť. A Pán Boh nás tak isto hľadá. On vie, kde sme a vie, akí sme zlí, ale chce byť s nami. Nechce nás, ako sa povie, odpáliť na prvý šup. A už keď nás nájde, tak znovu nám nepovie: Čo si to urobil? Ale: Nejedol si náhodou z toho stromu, alebo nepozeral si zase ten film a neukradol si zase..? Má s nami svätú trpezlivosť. A taký je Boh, ktorý hľadá Adama a nás ľudí, človeka. Boh hľadá aj nás, bratia a sestry. A zdá sa, že je to Jeho práca na plný úväzok. Robí to denne denne a niekoľkokrát za sebou. Znovu a znovu nás hľadá. A bolo by s nami beda, keby sme len my hľadali Jeho. On nás hľadá – preto máme šancu. Pisateľ Listu Židom v prvej kapitole píše: *Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov, ale v týchto dňoch prehovoril v Synovi.* Vidíte, ako nás Boh hľadá? Každý deň skúša všetky možné alternatívy, aby nás, stratených našiel. My sa máme nechať Pánom Bohom nájsť. Najčastejšie prepočujeme Boží hlas vtedy, keď hľadáme len seba a svoje výhody. Máme sa pred Pánom Bohom sstíšiť. Máme si nájsť čas, kedy necháme Pána Boha hľadať nás. Nič k tomu nehovorí. Len sa nechať Jeho milosťou a láskou objaviť a potešiť sa z toho. Máme sa sstíšiť, aby sme neprepočuli tie kroky, keď za podvečerného vánku sa bude prechádzať aj po našom byte, po našej kuchyni, po našej obývačke a keď sa budeme skrývať vo všetkých tých našich akože nenahraditeľných veciach, ktoré zhromažďujeme okolo seba. Amen.

KÁZEŇ NA 1. SVIATOK VIANOČNÝ

Milí bratia a sestry v Pánu Ježišovi Kristovi!

V Betleheme, v meste Dávidovom, narodil sa nám Spasiteľ. Narodil sa nám, pretože Boh tak miluje teba i mňa, že nám poslal svojho jednorodeného Syna, aby sme my, ktorí v Neho veríme, nezahynuli, ale mali večný život. Poslal nám ho, pretože On je ten, koho skutočne potrebujeme. On je ten, kto je pre nás najdôležitejší. Ak by sme totiž najviac zo všetkého potrebovali technológiu, nové počítače či mobily, Boh by nám poslal vedca. Ak by našou najväčšou potrebou boli peniaze, Boh by nám poslal ekonóma. Ak by sme zo všetkého najviac potrebovali stabilný, prosperujúci štát, Boh by poslal na svet politika. Najviac však, čo na svete potrebujeme, je odpustenie. Všetci sme zhrešili a bez odpustenia nemáme pokoj s Pánom Bohom. Bez odpustenia nemáme večný život. Bez odpustenia zostávame naďalej v temnote našich vín. Sami sa z nich nedokážeme dostať... Preto Boh poslať Spasiteľa. O tom nám hovorí aj evanjelista Ján v 1. kapitole od 9. verša: *Bolo však pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka prichádzajúceho na svet. Bolo vo svete a svet Ním povstal, ale svet Ho nepoznal. Do svojho vlastného prišiel, a Jeho vlastní Ho neprijali. Ale tým, čo Ho prijali, dal moc stať sa deťmi Božími, tým, čo veria v Jeho meno, ktorí boli splodení nie z krvi, ani z telesnej žiadosti, ani z vôle muža, ale z Boha. A to Slovo stalo sa telom, prebývalo medzi nami, a my sme hľadeli na Jeho slávu ako na slávu jednorodeného od Otca, (bolo) plné milosti a pravdy.*

Drahé slávnostné spoločenstvo,

vieme veľmi dobre, že deti sa vedía z Vianoc úprimne tešiť, preto mi dovoľte, aby som vám na úvod povedala jeden krátky príbeh v detskom jazyku. *V lese sa stretli zvieratká. Líška sa pýta jazveca: Čo pre teba znamenajú Vianoce? Jazvec jej odvetí: Vianoce – to je pre mňa krásny vianočný stromček. Líška mu na to: Pre mňa sú Vianoce pekne do chrumkava upečené kuriatko. Medveď oponuje: Nie, Vianoce – to sú predsa dobré koláčiky! Straka namieta: Vianoce sú všetky tie trblietavé vecičky, jagavé ozdoby. Vól sa pridáva: Vianoce – to je varené víno, veľmi veľa vareného vína. Vtedy sa do debaty zapojil oslík: Ale vól, vari si zabudol, že sme boli spolu v betlehemskej maštaľke? Na Vianociach je predsa najdôležitejšie Dieťa, narodené Dieťa! Vól zahanbene zvesil hlavu a povedal: Máš pravdu. Na Vianociach je najdôležitejšie Dieťa. Len, len či to vedía aj ľudia.*

Vieme, čo je najpodstatnejšie na Vianociach? Vieš to, milý brat, milá sestra? Evanjelista Ján to vedel celkom presne. Preto hneď v úvode svojho evanjelia ide k veci a triafa do čierneho. Boží Syn prišiel na svet, priblížil sa k človeku, aby ho spasil. Dáva samého seba. Viac už dať nemôže. A predsa sa mu svet otáča chrbtom. Do vlastného prišiel, a vlastní Ho neprijali. Aká obrovská chyba!

A Kristus i napriek tomu, že o tomto všetkom vie, i tak prichádza z nebies medzi nás do sveta. Vidí veľmi dobre, že sme sami veľmi krehkí, nestáli, hľadajúci... V našich životoch sa stretávame so sklamaním, s bolesťou, s neistotou... A do takéhoto skutočného sveta prichádza Boh. Nie je to ideálna spoločnosť, kde sa všetci usmievaajú. Ježiš neprichádza na svet, aby ho vylepšil, alebo urobil pre nás radostnejším. Malé Dieťaťko, ktoré leží v maštali, prišlo spasiť nás hriešnych ľudí. To malé Dieťa, ktoré pôsobí tak bezbranne, prišlo poprevracať stoly v našich životoch, ukázať nám pravý zmysel života, vykúpiť nás svojou krvou.

Predstava, že niekto prichádza do môjho života poprevracať pomyselné stoly, sa nám nie

vždy pozdáva. Chceme nechať „Ježiška spinkať“. Pán Ježiš však nechce ostať len v jasličkách. Jeden kresťanský mysliteľ Majster Eckhart povedal: *Čo nám prospeje, ak si pripomenieme narodenie Božieho Syna spred 2000 rokov bez toho, aby sa Spasiteľ narodil v našom srdci?!* Čo nám prospeje krásna predstava o Betleheme, ak za ňou nevidíme príchod Božieho Syna do našej skutočnej situácie, kde je často strach, špina a smrad hriechu. náš život, to, čo každodenne prežívame, zďaleka nie je ideálne. A preto túžime po niečom, čo nám konečne ukáže nádej a potvrdí vedomie, že sme veľmi vzácní a milovaní. V našom vnútri dychtivo hľadáme niečo omnoho viac ako len to, čo sa dá kúpiť.

A práve do takejto reálnej situácie prichádza Boží Syn. Kristus sa k nám priblížil. Prišiel k nám celkom blízko, aby bol s nami v našich slabostiach. Priblížil sa, aby ukázal, že Pán Boh stojí pri nás počas našich problémov, vzbudil v nás nádej, utrel nám slzy. Náš Spasiteľ sa priblížil, aby priniesol oveľa viac, na čo my myslíme, keď hovoríme o dobrom živote. Priblížil sa, aby nám všetkým dal nový život, nový život v hojnosti a raz i vo večnosti. V betlehemsom Dieťati vidíme skutočný sľub Pána Boha, že to s nami myslí vážne. V Ježišovi Kristovi máme večné zaslúbenie, že sme milovaní obrovskou láskou. Táto Božia láska, v Kristovi zjavená, nechce ostať len v našej romantickej predstave o Betleheme. Chce byť súčasťou našich životov. Tým, čo Ho za svoju nevyhnutnú súčasť života prijali, tým dal moc stať sa Božími dieťatami, tým, čo veria v Jeho meno. Preto Vianoce nemusíme nevyhnutne chápať ako oslavu Kristových narodenín, ale oslavu našich vlastných. Niežeby sme chceli na nás egoisticky zamerať reflektory. Práve naopak. Jedine ak si uvedomíme, vďaka komu sme sa mohli stať Božími deťmi, vďaka komu sme sa mohli skutočne znova narodiť, jedine vtedy pochopíme zmysel Vianoc a narodenia Božieho Syna.

Milí bratia a sestry, pre tento dôvod je na Vianociach tým najdôležitejším narodené Dieťa, skrze ktoré sa Pán Boh k nám priblížil. Len či to vieme aj my? Som presvedčená, že áno. Prajem nám všetkým, aby sme túto radostnú zvesť prežívali každý deň, aby sme mohli pre náš narodenému Kristovi i dnes úprimne vyznať: *Ja nemám vzácne poklady, však to, čo mám, hľa, dávam Ti, môj celý život prijmi. Amen.*

TATIANA BEŇUCHOVÁ

25. 12. 2012

Modlitba:

Drahý náš Bože, ďakujeme Ti, že si sa k nám priblížil vo svojom Synovi Ježišovi Kristovi. Za to, že skrze Neho si sa prihovril celému ľudstvu, aby Ťa svet mohol poznať a byť zachránený. Pane Ježiši, narodené betlehenské Dieťa, vyznávame Ti, že si pre nás tým najdôležitejším, nielen počas vianočných sviatkov, ale aj v celom našom živote. Prosíme Ťa, zostávaj naďalej s nami. Uč nás, ako za Tebou kráčať, ako byť Tvojimi deťmi, skrze ktoré môže svet poznať, aký si nadovšetko milujúci Pán. Nech je Tvoje meno chválené a velebené naveky. Sláva na výsostiach Tebe, večný Bože. Amen.

Vážená pani farárka Tatiana Beňuchová, dovoľte, aby sme sa Vám poďakovali za Vašu kaplánsku službu v našom martinskom evanjelickom a. v. zbore i za Vaše vďačné príspevky do Martinského evanjelika. S najväčšou radosťou sme prijali správu o Vašom úspešnom absolvovaní farárskych skúšok. Zo srdca Vám blahoželáme. Prajeme Vám na novom pôsobisku v Evanjelickom a. v. zbore v Sučanoch veľa radosti v duchovnej službe, Božie požehnanie i Božiu ochranu!

Budete u nás vždy vítaná!

Daniel Hevier DARČEK MENOM LÁSKA

Bola noc modrá, zelená,
hviezdami posypaná.
Noc, ktorá dáva znamenia
blížiaceho sa rána.
Po ceste išiel pomaly
chudučký sivý oslík.
A dvaja tam s ním kráčali,
ktohovie, kam by došli.

Mesiac sa v šere rozpíjal,
ten muž sa volal Jozef
a jeho žena Mária
šepkala: „Ach, môj Bože!“
Už sa to asi začína,
maličké klopka v brušku.
A vôkol cudzia krajina,
Boh na nich zoslal skúšku.

Muž Jozef ženie osliatko,
vôkol tma cudzia, ničia.
Mária čaká dieťaťko
a nikde pôrodnica.
Pred dvetisícimi rokmi,
keď sa to celé stalo,
bol náš svet predpotopný,
nič také nebývalo.

Muž Jozef hľadal prístrešok,
na jednom mieste zastal.
Pre nás by to bol asi šok,
bola to malá maštaľ.
Volalo sa to Betlehem.
Na samom konci sveta
uprostred holých prázdnych stien
narodilo sa Dieťa.

Plakalo ako bábätká,
išlo si strhať plúca.
Mamička jeho presladká
vzala ho do náručia.
„Nože buď tíško – pretíško,
aj keď na tvrdom ležíš.“
A nazývala ho Ježiško
a Jozef riekol: „Ježiš.“

V tom priamo prostred oblohy
zaznelo vyzváňanie.
Vyskočil Jozef na nohy,
pred nimi stojí anjel.
Slávnostným hlasom povedal:
„Toto je Božie dieťa,
toto je všetkých kráľov kráľ
a vládca tohto sveta.“

Aký kráľ, drobný, malinký,
mnohým sa to nezdá,
no pozri mu do zreničiek,
svieti v nich malá hviezda.
Hviezda usmievať,
hviezda jasu plná nebies.
Všeličo sa v svete stáva,
no tento div chápať nevieš.

Pastieri bežia o dušu,
náhlia sa ozlomkrky.
Zbehli sa všetci, čo tu sú,
nemajú prázdne ruky.
Hovoria: „To je Boží syn,
ktorý nás všetkých spasí.
Teraz nám konečne už s ním
nastanú lepšie časy.“

„A nie je trochu primálny?“
 Iní len musia smiať sa,
 žeby sa bol v maštali
 narodil mocný vládca?
 Keď sa naň pozreli,
 z tváří im zmizli vrásky,
 a zbadali tí dospelí,
 že je to kráľ – kráľ lásky.

Taký kráľ nemá armády,
 žoldnierov ani stráže,
 nenávisť láskou nahradí,
 všetkých mať rád nám káže.
 Proti zlu zlom nebojuje,
 iné sú na to spôsoby
 a miesto krutosti a sily
 má odpúšťania zásoby.

Dospelým to však dôjde až
 neskoršie ako deťom.
 To pre vás prišiel tento čas,
 radosť, čo vládne svetom.
 Uprostred všetkých darčiekov,

ktorými izba praská,
 Boh podelil sa s človekom
 o darček menom Láska.

Vianočné chvíle,
 preradosťné a plné krás,
 darček menom Láska prišiel medzi nás.
 Pod ten náš stromček, zelenú jedličku,
 pre pokoj hriešnemu srdiečku.
 Radujme sa,
 ďakujme Bohu, kresťania!!
 Chválospev hlasný
 spievajme bez prestania!!

Tešme sa spolu,
 veď máme Vianoce znovu.
 Znovu raz prišiel ten čas.
 Keď nad všetko silno znejú
 len tri slová – Boh miluje nás.
 Chvály pieseň zaznieva,
 Nebo svetlo zalieva
 a nad všetko znejú
 len tri slová – Boh miluje nás.

V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta popísať celý svet. Tento prvý popis bol vtedy, keď sýrskym vládarom bol Kyrenios. Išli preto všetci, aby sa dali zapísať, každý do svojho mesta. Vybral sa teda aj Jozef z Galiley z mesta Nazareta do Judska do mesta Dávidovho, ktoré sa volá Betlehem, pretože bol z domu a z rodu Dávidovho, aby sa dal zapísať so svojou snúbenicou Máriou, ktorá bola v požehnanom stave. Keď tam boli, naplnili sa dni, aby porodila. I porodila svojho prvorodeného syna, obvinula ho plienkami a uložila v jaslách, lebo v nocľahárni pre nich nebolo miesto. A boli v tom kraji pastieri, ktorí nocovali na poli a strážili si v noci stádo. A hľa, anjel Pánov postavil sa vedľa nich a sláva Pánova ich osvietila. I báli sa báznou veľkou. Ale anjel im povedal: Nebojte sa, veď zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude všetkému ľudu, lebo narodil sa vám dnes v meste Dávidovom Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán. A toto vám bude znamením: nájdete nemluvniatko, obvinuté plienkami, ležáť v jaslách. A hneď s anjelom sa zjavilo množstvo rytierstva nebeského, ktorí chválili Boha a volali:

Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!

VEČER, KTORÝ ZRODIL SPÁSU SVETA

Ivan Kadlečík

Aj Vianoce sú pozvánkou k stálej a trvalej radosi z príchodu a obnovovania. Nie slasť z jedla a drahých darčiekov, ale z toho, že s niekým sme a niekto je kdesi pri nás, ďaleko či blízko, prekračujúc hranice časopriestoru. Je to dobré oznámenie. Komunikácia, nie manipulácia. Treba to doložiť faktickou príhodou?

Na prvý sviatok vianočný mi vraví ten starček sedliak: Keď včera večer prišli vnuci z bohoslužieb, jeden sa začal kutrať medzi gramoplatňami, spustil gramofón, vraj toto sme počuli v kostole, podobalo sa to na dobrú zvesť. A pri štedrej večeri im znela Bachova Toccata a fuga d mol. Tá mladistvá hudba, plná sviežosti, čerstvoty, doterajšej nepočutosti až dravosti, vyvažovaná po útočných náporoch pokojnejšími plochami, kde sa hromadí sila. Dielo nabité dramatickosťou, miestami veľmi prosté, no plné výbuchu, horľavé, vlastne nevhodné do nehy Svätvečera, ako ho bežne chápeme. Lenže naozaj: tie tiché a nenápadné dni kedysi pred dvoma tisícročiami znamenajú kladnú explóziu a výbuch.

Nevhodný čas a povetrie: mínus desať stupňov Celzia a prsty krehnú a nezahrajú prestissimo. Nevhodný storočný a rozladený organ nedá žiadúcu sýtosť, plnosť, integritu. Nevhodnosť pre dobrú zvesť je vždy a stále, aj na Vianoce. Napriek tomu som zvedavý, čo nástroj povie na toccatu, alebo naopak. Oktáva vysokého A, staručký starký kostol zo sedemnásteho storočia, tiché schody z vyhladeného dreva: nohy

V pukanskom chráme. Foto: P. Uhlík

mŕtvych ich hladkali. Strmé klesanie z G po Cis, disharmonický harfovitý akord, potom uvoľňujúci súzvuok, konečne – ako svetlo v tmách, ako svitanie, ktoré má energiu časopriestoru. Energia je veselá, lebo vytvára nové a ďalšie diania a veci, nič neničí a staré udržiava. Áno, úsvit sa stále obnovuje. Radujme sa.

Cez prešedivené hmly pocestné a slabozraké sa potom vraciam domov, kde organ nestráca svoju existenciálnu radosť z bytia.

Počuť chcem vo vlastnej interpretácii Júliusovu Letňanovu chorálovú predohru Z nebe prišedše anjel: tú kompozíciu o veselých básnikoch, čo z výšin prišli pastierom zvestovať novinu. Sypú sa v chumáčoch ako sivé vrabčie hlavy, sypú sa v chumáčikoch ako voňavé kvety bazy či agátu, tie cvendziace dynamické disonancie; pichajú ihličky voňajúce živickou a tešia sa, že padajú.

Tak som sám sebe hral Letňanove svetielka. Do lavíc padali z chóru spiežovce, roľníčky, chumáčiky, postrapatené strapce tónov, zvončeky, rozkvitnuté jablone, teplé snežienky, nahé prvosenky, holé druho-sienky. Veď hudba vytvára teplo v zamrznutom kostole.

Padali, sypali sa maličká bieli anjeli, na ladvú dlažbu dopadali ako striebro, olovo a cín, keď flautičky čúvikali, violy tulikali, sláčiky šemotili, aby pastierom zvestovali:

*Chvalte z toho Božskou milosť, majíce
v srdciach svých radosť.*

V skutočnosti som sa organa dávno nedotkol, ba ani na Vianoce som v kostole nebol. Môj známy grécky katolík po návrate zo štedrovečerných služieb Božích povedal: Chýbalo mi tam viac pokornej dôstojnosti v slove i v piesni. Akoby ste sa, dnešní luteráni, zriekali dobrej pamäti dejín.

Ja som v tom čase krmil sýkorky, aby som si zachoval trochu ľudskej dôstojnosti. A trochu svetla aspoň zo sviečky v bielej kamži. Tak som sa hrial a hral hru, že sviečeň je kancel' so svietiacou hlavou môjho dávneho otca v Pustých Úľanoch; jeho plamienok sa chveje v pokornej básni, pýtajúc sa:

*Proč se bouří národové a lidé daremné
věci přemýšlují?*

Polovníci polujú, variaci a vrúčni varia, veriaci veria i tí ostatní vedia aj bez toho. A chcú, odvážia sa. O Bohu mlčia, radšej mu pomáhajú, ako dokážu a vládzu, aby zlá energia neprevrášila. Anjeli – tak zveme tie kladné siločiaru.

Na mnohých obrazoch a sochách starých majstrov na hudobných nástrojoch hrajú akési bytosti s krídlami, možno anjeli, ktorí pískajú na trúbica aj nad betlehemskou stodolou, a táto symbolika či alegória zrejme vôbec nie je od vecí. V ľudovej kolektívnej pamäti sa hrajú a spievajú koledy a pastorále. Mne sa v tejto súvislosti zjavuje organ, nie hojnosť bravčoviny. Akoby sa sviatočnosť podobala na hudbu a hudba na svetlo. A možno je to to isté.

*Biely je svet, čistunký ako tá záhradná ľalia.
Panenský srieň sprchol, na holiach*

svieti, kopce i polia i dedinky belosťne zavíňa – napísal pred desaťročiami smutný poet Štefan Krčmery v básni Biele Vianoce. A napokon sa vážne a hlboko sputuje: Len prečo sadajú na jemné vetvičky, striasajú biely sneh, havrani čierni, zlovestní, ohyzdní krkavci-havrani a prečo krákajú do bielych Vianoc?

Vianoce nebyvajú často a trvajú len chvíľu, možno ani len toľko nie. Zachvátení akousi davovou psychózou ako bez ducha pobiehame týždne vopred, zháňame bezduché tovary a drahé potraviny, akoby mal nastať hladomor, potom upratujeme, stresujeme sa, varíme, pečieme, pritom počúvame sentimentálne blábolenie masmédií a ujúkanie spevákov, ktorí predstierajú cit a dojatie. Sneh, biely, chrumkavý sťa orechový zákusok, čistý, býva najmä v básničkách a na gýčových pohľadniciach, ktorými si aspoň raz za rok spomenieme na blízkych: tak sa to sluší. Vonku sa lepí slizká hmla a blato, no pri televízore je sucho a teplučko, na obrazovke, v oku našej duše sa mihajú cudzie, falošné tiene. Sme unavení, telami zvierat presýtení, drieme sa: už sa nám ani nenávidieť nechce. Hra na sviatok, ktorý prehráva.

A konečne je po sviatkoch! Fajka zhasla, modravý plameň sviečky sfúkne, dohorrel ako láska. Môžeme vyvetrať a zase byť normálni v živote a jeho vzťahoch, teda zlí, malicherní, hlúpi, lakomí a nepravdiví... Havrani.

Nájde sa kdesi ešte nejaká alternatíva?

Neviem, ale súkromný denník mi je aspoň znakom toho hľadania ako pokus o vybrádnutie zo siete absurdnosti. Písal som si ho v čase, ako vravíme, nedávnej totality a normalizácie v spoločnosti. Deti boli malé temer ako vnúcatá a vonku bolo leto. Na stole sa sušia huby, čo sme ráno nazbierali, hríby, ten tajomný organizmus praveký, podobný všetkému a ničomu zároveň. Hríby sú mystériom ako Štedrý večer, keď

budú v kapustnici, písal som si vtedy v dávnom auguste pri teplom čapote Kolpašského jazera, nad ktorým sa blížila havrania búrka, ľadovec.

Lebo Vianoce sú akýsi extrakt kontinuity, ktorú vlečieme od detstva, a sú aj vyvrcholením súvislostí, nadväzností celého roka (života?), preto sú vlastne prítomné ustavične (a v nich je zasa prítomný celý rok), ba možno prítomnejšie, než keď sa reálne konajú, keď ich akože svätíme. Dávajú hlbší zmysel napríklad aj tomu zbieraníu húb. Ako v záhrade nachádzame skryté klobúčiky dubákov, brezákov, kuriatok: akoby sme nachádzali utajené Vianoce, skryté ešte v tráve a listí, tiché a maskované pred škodcami. Toto je, pravdaže, básnická metafora, v ktorej jednotlivé hříbiky zastupujú celok života. Lebo nielen pri letných hříboch, ale už na jar, keď sme so synmi rýľovali záhradu, odháňal som ich nechut' a únavu slovami: Teraz sem zasadíme cesnak, ktorý bude na štedrovečernom stole s oblátkami a medom. Hneď ich prešla bezcieľnosť a márnosť netvorivého stereotypu: prišla fantázia budúcich tajomstiev pod stromčekom, plamenné svetielka očí, jemné vetvičky. Cesnak je biely ako snežná ľalia a vonia Vianocami, ktoré sa začínajú včasne na jar v tvorivosti, inšpirácii, imaginácii. Keď sa nám v jesennom mrholení depresie nechcelo objíť orechy, povedal zrazu syn: Z jadier si napečieme medvedie labky na vianočný stôl.

Akoby všetko bolo teraz a dnes, lebo Vianoce sú vytváranie, narodenie čohosi nového: toho, čo tu vždy v pokore nebolo i bolo. Minulosť i budúcnosť.

Načo sú teda Vianoce? Nevieť presne. Ale načo by potom bola všetka naša činnosť? Inak by sme tu len otrocky a netvorivo vegetovali, motali sa a nezmyselne sa pechorili – včera i dnes – ako námezdní zamestnanci obľudnej, ohyzdnej mašinérie krkavcov, ktorí nám berú všetko: a preto

hrdinstvom dnes nie je získavať majetky, tituly a funkcie a podmaňovať si svet. Hrdinstvom je nedať si vziať, ubrániť si svoje maľické občianske územie, azyl individuálnej slobody, nepustiť si tam zdegenerovanú veľkovýrobu a predaj a kúpu myšlienok, citov, vecí a ľudí, krkavčích havranov, čo striasajú z konárikov belosť.

Vianoce sú teda budúcnosť, ktorá sa začala pradávno. Minulosť vrátaná a zhusťená do hříbov, kapustnice, jazerných kaprov, cesnaku, oblátok a medu.

Vianoce azda raz naozaj budú, ak ich začneme uctievať na jar. Lebo doteraz ešte neboli úplne a celkom, hoci – paradoxne – sú každý deň a stále. Nezabavíme sa ich ani bezradným či politickým vrčaním elektronických i papierových masmédií, ani osobnou ľahostajnosťou a poslušnosťou vládnucemu zlu, ktoré sa maskuje slovom hektickosť prítomnosti či nevyhnutnosť dejín.

Treba len povedať vnukovi: Pod' a vstaň, ideme zasiať hříby riečičkáre, kozáky, masliaky, muchotrávky ľaliové, mliečniky srieňové, osikáče, kuriatka grilované i vypráňané – podme to zasiať všetko, hoci sa to vraj nedá. Ale Vianoce sú už raz také. Zasadia a zrodia aj to, čo sa nedá. Sú akosi tvorivé a kladné, rodivé. Vytvárajú zajtrajšok. Ako úsilie včiel.

Mama nám vždy pri štedrovečernom stole urobila medom krížik na čele. Hneval som sa skryto a rozčuľoval, lebo vlasy sa lepili. Potajomky som sa išiel umyť, hoci to nepomohlo, čelo je dodnes lepkavé, matkou poznačené.

Vianoce vznikajú vždy, ak chceme, v tvorivej pokore a námahe, ktorá neprestáva. Aby zajtra nemal pravdu slovenský mysliteľ a básnik Štefan Krčméry, dávno hovoriaci: *Večer, ktorý zrodil Spásu sveta, jak ho vrúcne ctili zašlé letá kedysi! Dnes tu všednosť, lomoz hriešnych ľudí, ani iskierka sa neprebudí pokory.*

(Úryvok)

Oddanosť

List apoštola Pavla Filipským 2, 5 - 11

Tak zmyšľajte medzi sebou ako aj Ježiš Kristus, ktorý mal podobu Božiu a svoju rovnosť s Bohom nepokladal za lúpež, ale vzdal sa hodnosti, vzal na seba podobu služobníka, podobný sa stal ľuďom, a keď sa zjavil ako človek, ponížil sa a bol poslušný do smrti, a to až do smrti na kríži. Preto Ho aj Boh nadmieru povýšil a dal Mu meno nad každé meno, aby v Ježišovom mene pokľaklo každé koleno tých, čo sú na nebi aj na zemi, aj pod zemou, a každý jazyk aby na slávu Boha Otca vyznával, že Ježiš Kristus je Pán.

V prečítanom Božom slove možno vystopovať jednu mimoriadne vzácnu vlastnosť - oddanosť.

Oddanosť je však viac ako vlastnosť. Je zároveň vecou nášho charakteru, spôsobu života.

Keby sme zobrali trochu vernosti, láskavosti, pokory, vytrvalosti, poslušnosti, trpezlivosti, obetavosti, spoľahlivosti, to všetko zamiešali a rozmixovali - tak by sme podľa mňa dostali oddanosť.

Oddanosť sa do veľkej miery prelína s vernosťou. Aký je medzi nimi rozdiel? Kým vernosť vnímam ako určitý morálny a etický princíp, rovnako tak aj oddanosť, pridanou hodnotou oddanosti je hlboký vzťah. Napríklad manželia si sľubujú vernosť až do smrti, ale oddanosť ide ešte ďalej; aj keď jeden z manželov zomrie, ten druhý si už nikoho druhého nechce hľadať, aj keď by mohol a bolo by to v poriadku, ale už nechce, lebo ten vzťah bol pre neho najviac.

Angličtina má pre oddanosť výraz „devotion“. Používa ho aj pre bohoslužbu, ani nie takú klasicistickú s určitým poriadkom, kázňou, liturgiou, ale takú menšiu - rannú, večernú, prípadne pre osobné stíšenie, alebo v malej skupinke, kde nehrá ani tak úlohu program, ako práve vnútorné zaujatie a prežitie, vnútorná odovzdanosť.

Biblia opisuje celé panoptikum Bohu oddaných osobností. Abrahám odišiel z rodnej krajiny do neznámej zeme. Bol odhodlaný obetovať aj to najcennejšie, čo mal - svojho jediného syna. Mojžiš, človek prchkej a impulzívnej povahy, verne a oddane previedol národ izraelský

do zaslúbenej zeme, aj keď sám do nej nevošiel. Prorok Daniel bol ochotný obetovať svoj život, než aby sa vzdal viery v Boha. V Evanjelii podľa Lukáša v druhej kapitole čítame o menej nápadnej, ale nesmierné oddanej prorokyni Anne, ktorá nevychádzala z chrámu, vo dne v noci slúžila Pánovi modlitbami a pôstom. Apoštol Pavel bol naplno oddaný zvesti evanjelia, napriek nesmiernym ťažkostiam, až po mučenícku smrť.

Za všetkých Bohu oddaných súčasníkov spomeniem človeka, ktorý mi z detstva utkvel v pamäti ako zvonár v Lazoch pod Makytou. Už vtedy bol starý a ťažko povedať, ako dlho zvonil v tamojšom evanjelickom kostole, ale dlho. Najprv len ručne pri službách Božích, sviatkoch, pohreboch, sobášoch a každý deň presne o šiestej popoludní. Mohli sme si aj hodinky nastaviť. Neskôr sa zvony elektrifikovali, tak ich chodil zapínať. Vždy presne, načas, každý deň, bez výnimky. Raz podvečer zvonili zvony už príliš dlho. Otec bol znepokojený, a tak išiel do kostola a zvonára tam nenašiel. Ten odišiel domov a zvony nevypol. Po tých dlhých rokoch sa mu zhoršoval sluch, už takmer nepočul, zvony ešte trochu. A keď prestal aj tie, každý v dedine vedel, že to je koniec. A skutočne zakrátko zomrel. Mal hádam 93 rokov. Dnes tieto zvony spína automaticka, ale myslím, že aj po rokoch je dosť tých, ktorí si pri ich zvuku spomenú na starého zvonára práve pre jeho oddanosť.

Ako veľmi potrebujeme v cirkvi Bohu oddaných ľudí. Ľudí, ktorí nasledovanie Boha, vieru v Neho, službu berú maximálne zodpovedne, dá

sa na nich vždy spoľahnúť, môžeme s nimi vždy počítať, nepotrebujú nijaké stimuly ani ocenenie, ani chválu, ani mzdu, a napriek tomu dokážu verne, vytrvalo, obetavo a s láskou konať Božie dielo. Viete, kde ich nájdete, lebo oni nezahŕňajú hore dole, sú na svojom mieste, viete, že v tom, čo robia, sa na nich vždy môžete obrátiť a nepovedia, že nemajú čas alebo že sa to nedá. Potrebujeme ich v každom cirkevnom zbere - malom, veľkom, dedinskom, mestskom. Jeden môj kolega hovorí o svojom mestskom zbere, že je ako výmenníková stanica. Ľudia prichádzajú a odchádzajú, tých stabilných je málo. Keby každý, kto prichádza do cirkevného zboru a považuje ho za svoj, a bol mu aspoň trochu oddaný, určite by návštevnosť služieb Božích a aj iných podujatí vyzerala inak. Aké by to bolo pre všetkých požehnanie!

Oddanosť je úžasná a má aj svoju odmenu.

Božie slovo F 2, 5 - 11 hovorí o tom, čo vystihovalo Ježiša - vzdal sa hodnosti, bol služobníkom, ponižil sa a bol poslušný až po smrť na kríži. Bol úplne oddaný svojmu Otcovi, svojmu poslaniu. Keby to bol opis človeka podľa obvyklých kritérií, možno by to pokračovalo - ľudia ho mali za slabocha a podivína, niekoho, kto sa nevie presadiť ani využiť svoje dary, a tak vlastne ostáva úplne na okraji - človek nikto. Čítame však úplne iné hodnotenie - Boh Ho nadmieru povýšil.

Oddanosť má svoju veľkú odmenu, aj keď sa to momentálne nezdá.

V súvislosti s takouto odmenou oddanosti, ktorá je vytrvalá, ešte celkom banálny príklad: Je ako auto, ktoré nám 15 rokov verne slúžilo a aj potom, keď sú už oveľa lepšie a modernejšie, ho udržiavame a staráme sa oň. Uplynie ďalších 15 rokov a zrazu je o auto veľký záujem, lebo je vyhladávaným zberateľským modelom. Jeho cena je ďaleko vyššia, ako bola pri novom. Stačilo len vydržať. Oddanosť vie, že nie je umenie začať, ale vytrvať a dokončiť. Koflík s nadšením začali, ale prišli ťažkosti a nechali to tak. Pustili sa do ďalších vecí, ale znova ich len rozbabrali a výsledok bol biedny. Môže to byť škola alebo práca. Vystriedame viaceré a nič nám nevyhovuje. Ešte horšie to býva vo vzťahoch. Napríklad pri

hľadaní životného partnera to skúšame s tým a potom zase s oným... a výsledkom sú sklamania, rozbité vzťahy a pokazený život. Ľudia, ktorí nevedia byť oddaní, sú ako to zrno v podobenstve, ktoré spadlo na skalu. Rýchlo vzišlo, ale nemalo hlboké korene a vyschlo. Ovocím oddanosti je porozumenie, pokoj, pohoda, istota, radosť - viem, že sa môžem na toho človeka - priateľa, manžela, manželku, spolupracovníka - spoľahnúť, že ten vzťah vydrží.

Oddanosť určuje spôsob môjho života.

V Liste Efezským 4, 19 čítame, že ľudia bez Boha sa oddali vo svojej otupenosti výstrednostiam, aby zo ziskuchtivosti páchali všetku nečistotu. Oddanosť ziskuchtivosti - materiálnemu zisku za každú cenu - menuje apoštol Pavel otupenosťou, výstrednosťou a špinavosťou. Koflík sa oddali mamone - mať čo najviac, potom budem spokojný. A čím viac majú, tým sú nespokojnejší. A to nehovorím o oddanosti alkoholu, hazardu, drogám, nemravnostiam, ktoré ruiniujú náš život. Aj taktó oddaného človeka vieme, kde môžeme nájsť a že sa v tom dá na neho spoľahnúť - v krčme alebo v partii alebo so svojou bokovkou či pri počítačových hrách. O čom je takáto oddanosť? O nešťastnom a pokazenom živote.

Komu a čomu sme oddaní my? Čo určuje spôsob nášho života, naše snaženie, náš čas, naše záujmy, naše investície? Vedú k pokoji, vyrovnanosti, radosti, alebo naopak k stresu, hnevu a zožieraniu?

Vianoce hovoria o Božej oddanosti voči nám - Boh nám dal svojho jediného syna. Hovoria o oddanosti Pána Ježiša Krista, ktorý sa kvôli nám ponižil, prišiel ako jeden z nás, stal sa služobníkom všetkých a bol poslušný, a to poslušný až do smrti na kríži. Jeho oddanosť nás zachránila. Vianoce nás pozývajú k oddanosti, ktorá vie byť pokornou, obetavou, slúžiacou, poslušnou. Takáto oddanosť nie je slabosťou. Spája sa s najvyššou odmenou - dokonalosťou vo večnosti a zároveň je veľkolepým svedectvom oddaných nasledovníkov Mesiáša - Ježiš Kristus je Pán.

JÁN HROBŇ,
ZBOROVÝ FARÁR V DÚBRAVKE

JÁN KRSTITEĽ

Samuel Štefan Osuský

Teraz pozri, syn môj, na tretiu stranu siene, na stranu proti vchodu, kde sú uprostred steny dvere do druhej siene. Na tretej strane visia obrazy zo života Jána Krstiteľa, obrazy pestré, bohaté, plnšie, keďže materiál k nim dodali maliari všetkých štyroch evanjelistov, a to aj údaje o vnútornom zjave veľkého predchodcu Mesiáša. Áno, je to Ján Krstiteľ, syn Zachariáša a Alžbety, posledný prorok pred Mesiášom. O jeho detstve sme už spolu hovorili pri profiloch rodičov.

Dnes pokračujeme dobou jeho mladosti. V pomerne krátkom Jánovom živote možno rozoznať tri významné etapy: a) od Jánovho pobytu na púšti do Ježišovho pokrstenia, b) od krstu do uväznenia, c) od uväznenia do smrti.

Od pobytu na pustatine do Ježišovho krstu

Pobyt na pustatine (Mt 3, 1 – 4; Mk 1, 4; L 3, 1 – 2; J 1, 6)

Ján ako syn kňazov mal sa stať tiež kňazom, učil sa v Jeruzaleme, ale namiesto toho pravdepodobne po smrti rodičov odišiel na pustatinu, kde sa posilňoval na duchu. Že šiel na pustatinu už v odraстlejšom veku, o tom nesvedčí len vtedajší zvyk, ale že aj sám poznával stav národa, ľudí i hriechy. Iste aj rodičia pri výchove mu poukazovali na to, ale vnímavá mladá duša to pozorovala a skusovala tiež. Potvrdzovalo sa mu to aj z Písma, najmä z jeho prorociev. A keďže mal byť nazirejom, utiahol sa do samoty.

Žil tak, aby mohol byť s Hospodínom na modlitbách, meditáciách a ako nazirej postil sa na znak sebadisciplinovanosti. Naš preklad jeho samotu predstavil ako pobyt na púšti, čo sa mi nevidí dosť presné. Naš obraz totiž neznázorňuje púšť, miesto podobné arabskej alebo saharskej púšti, kde niet rastlín, živočíchov, slovom niet života, ale len žltý alebo sivý piesok. Preto neužívam slovo púšť, ale pustatina, kraj, ktorý je síce opustený, odľahlý, skalnatý, plný jaskýň a roklín, ale porastený aj rastlinami, prípadne lesom, akési opustené a prekliate miesto pri Mŕtvom mori.

Žil tu ako pustovník asketicky. Pokrmom mu boli kobyľky a poľný med. Ba aj ovocie stromu, ktorý po ňom vraj dostal meno „svätójánsky chlieb“. Opojný nápoj nepil, neholil sa, nestrihal, obliekal sa odevom z kože a ťavej srsti, nie kožou alebo kožuchom v našom zmysle, okolo bedier mal kožený opasok. Ako žid dbal, aby sa ničoho nečistého nedotýkal. Jeho vnútorný zjav bol nekultivovaný, postava pravdepodobne vysoká, chudá, pochmúrna a prísna. Robil dojem podivína, a v tom sa prispôboval svojmu okoliu pozdĺž prekliateho Mŕtveho mora. Židovský človek mohol v jeho zjave vidieť prísnu postavu proroka Eliáša z 9. storočia pred Kr. – v časoch úpadku do pohanstva a rozpadu palestínskej ríše (2K 1, 8). Apokryfické spisy ho považujú za prvého eremitu, mnícha.

Podľa apokryfov sú aj také mienky, že do 30. roku žil životom esénov, v malej, dodnes málo známej židovskej sekte, ktorej členovia, počtom asi 4 000, žili hlavne v okolí Mŕtveho mora, ale roztratené aj na iných miestach.

„Čo to bola za sekta?“ spýtal sa syn.

Ich meno esén, syn môj, odvodzujú buď z aramejského slova a znamená „mlčiaci“ alebo zo sýrskeho slova „chasan, zbožný“. Prvý raz sa spomínajú okolo roku 150 pred Kr. Ich spôsob života dosiaľ nie je dosť známy. Možno, že vykopávky, ako sa ukazuje v novšom čase, vynesú na svetlo podrobnejšie správy. Z doterajších správ usudzujeme, že ich život sa v niečom podobal gréckemu pohanskému pythagoreizmu. Nie však gréckemu terapeutizmu, lebo sa nezapodievali lekárstvom. Žili v bezženstve, mali spoločný majetok, boli vegetariáni, lebo sa stavali proti prelievaniu krvi, nosili biele rúcho, boli mlčanliví, ich skupiny boli roztratené po celej Palestíne. V práci telesnej usilovní, fyzicky čistí, asketickí, žili najviac ako roľníci, remeselníci, ale nie obchodníci. Skromní, mierni, spoločné stolovanie považovali za obeť. Ako židia svätili sobotu, vážili si Zákon, verili v anjelov i v nesmrteľnosť. História ich charakterizuje tak, že základ bol židovský, ale nadstavba pythagorejská a perzská. O tomto svedčí to, že sa korili svetlu, slnko vítali ako Božie svetlo, nezaujímali sa o život ostatných, telo im bolo záľom duše, krstili sa zvláštnym spôsobom na znak očisťovania, po krste večer sa posilňovali požívaním chleba a vody atď.

Ján Krstiteľ ich poznal (niektoré jeho asketické spôsoby majú čo-to spoločné) tak ako aj Pánov brat Jakub, ale predsa sa v mnohom od nich odlišoval, menovite pohanské elementy u Jána chýbajú. Neuzavrel sa celkom pred svetom. Uvažoval o skazenosti ľudí, o príprave na hrozný deň Hospodinov, na príchod Mesiáša, túžil po náprave, nežil mníšsky v tom zmysle, ako eséni robili rozdiely medzi sebou (pristúpivších prijímali po ročnej próbe a kandidatúre, zatiaľ čo Krstiteľ volal všetkých k pokániu). Boli organizovaní. Učenie nesmeli prezradiť, a tak nemožno Krstiteľa stotožniť s esénmi. Samota ho nenaplnila sektárskou samolúbosťou, ale bola mu prípravou ako Ježišovi, Pavlovi, Budhovi, Mohamedovi atď. k reformnému vystúpeniu.

Vystúpenie (Mk 1, 1 – 3, Mt 2, 2 – 3; L 3, 3 – 4)

Nvuknutím Božím Ján Krstiteľ vystúpil ako prorok, keď dosiahol pre kňazov a prorokov predpísaný vek 30 rokov. Keďže bol o pol roka starší ako Ježiš, môžeme dosť dobre povedať, že podľa nášho letopočtu stalo sa to v lete, keď bolo možné kŕstiť v Jordáne, pravdepodobne v roku 29 po Kr. To sa zhoduje aj s historickými údajmi Lukáša, keď zisťuje, že to bolo v 15. roku panovania cisára Tiberia, za tetrarchov Antipasa, Filipa, Lyzaniáša, za judského prokurátora Piláta a za veľkňazov Annáša a Kaifáša. (L 3, 1 – 2). Toto vymenovanie nie je významné len pre orientáciu, ale pre historicitu, keď sa neveriacimi popiera historická skutočnosť Ježiša Krista.

Povedali mu, že vystúpi ako prorok. Už otec Zachariáš ho pomenoval prorokom Najvyššieho. Nakoľko slovo prorok zúžilo sa len na predpovedanie budúcnosti, počasia a podobne, treba si ho objasniť v biblickom zmysle. Môže obsahovať aj spomenuté predpovedanie, ale to je málo. Ako India mala svojich askétov, Čína patriarchálnych mudrcov, Grécko filozofov, Rím právnikov, tak Izrael vynikol v dejinách sveta svojimi prorokmi. Áron, praded prorokov, nepredpovedal len budúcnosť, ale tlmočil Mojžiša a jeho prostredníctvom Hospodinovu vôľu. Tak bolo u pravých prorokov do 4. storočia pred Kristom. Aj staré židovské meno pre prorokov „nabi“ je z arabského a znamená oznamo-

vateľ Božej vôle (1 S 9, 9; 2Kr 17, 13), a to nielen pre oblasť náboženského, ale aj mravného, politického, zdravotného i sociálneho života. Starí proroci boli, ako náš preklad hovorí, vidúci, vidiaci, ktorí nie prostredníctvom myslenia, rozumu, ale akýmsi mimoriadnym, tajuplným, nadprirodzeným zážitkom, vnútorným Božím vnuknutím nadchnutí, duchovným zrakom nazreli nielen do tajov času, budúcnosti, ale aj minulosti, prítomnosti, do hĺbky duše človeka, javov prírody, do behu dejín a za tým všetkým vidia Božiu vôľu alebo vôbec vyššej mocnosti. Podľa toho sú to nielen náboženský, ale aj mravnostní a politickí proroci. Prorok je ovládaný, inšpirovaný ako básnik nie vlastnou, ale cudzou mocou. Osobnosť proroka je často pasívna v podvedomom alebo vedomom stave. Schlatter hovorí: „Boh len tak môže hovoriť v nás, keď človek zamĺkne, onemie.“ Sú to neraz vízie, extatické zážitky, o akých budeme hovoriť aj u Ježiša, Pavla atď.

Syn sa spýtal: „Môžu byť aj falošní proroci?“

Ano, syn môj, veď aj v Starej zmluve, aj u Ježiša počujeme varovať pred falošnými prorokmi. Keď prorokovať znamená vyjaviť, hlásať skryté, tajuplné, to môže byť správne, alebo falošné.

„A čo je známkou falošných?“ spýtal sa ďalej syn.

Odpoviem ti nakrátko slovami Ježišovými: Po ovoci života poznať falošného proroka.

Ján bol náboženským, mravnostným a čiastočne i politickým prorokom, pravda, v poslednom nie bez chýb. U neho nenachádzame extatické stavy. Len dav ho považoval za posadnutého démonom (Mt 11, 18), kým on bol ovládaný duchom „Hospodinovým“. Prízvukujem, duchom Hospodinovým, a tak aj židovským, politickým názorom, a preto som povedal: nie bez chýb, nie ježišovský.

Pustatina, kde vystúpil, bola medzi Betlehemom a Jerichom, v okolí južného Jordánu, na pravej i ľavej strane. Klausner jeho pôdu a spôsob menuje „eremos“, čo neznamená púšť, ale jordánsku pustatinu, nížinu. Dobré si musíš, syn môj, predstaviť, že slávna rieka Jordán vyteká z prameňov na úpätí vrchov Hermon, pri posvätnnej jaskyni, neďaleko mesta Cezarea Filipova, tečie na juh, do Mŕtveho mora a samo meno Jordán pochádza zo slova „jared“, čo značí tok rieky. Jordán je dlhý 320 km, široký od 12 do 60 m, hlboký 2 – 3 m.

Vteká do Mŕtveho mora, ktoré je 390 m pod hladinou ostatných morí. Údolie Jordánu je hlboké. Má mnoho brodov, kade prechádzali pútnici, ktorí putovali na sviatky do Jeruzalema. Z týchto brodov chýrny bol zvlášť brod pri Jerichu, známy ako Betabaram, tiež brod Betánia zajordánska. Povedali sme, že vteká do Mŕtveho mora, vlastne jazera, ktoré je 75 km dlhé a 16 km široké. Jeho okolie je smutné, pusté, na mnohých miestach robí dojem prekliatej Sodomy a Gomory. Naproti tomu sám Jordán od Ježišovho krstu sa stal posvätným.

Keď Ján vystúpil, chodil po celom južnom okolí a mocným, prísny hlasom mravokárcu volal, aby sa ľudia kajaľi z hriechov a na znak pokánia sa krstili v Jordáne na ich odpustenie.

Pokánie činiť, kajať sa, grécky „metanoia“, latinsky „mutatio mentis“, po slovensky doslovne znamená premenu zmýšľania a obrátenie. Týmto slovom Ján akoby chcel povedať všetkým, ktorí prichádzajú k nemu: Nebuďte sebavedomí na svoj pôvod, na kul-

tické obrady, na zákonnícky formalizmus, na príbuzenstvo s vplyvnými sadukajmi, na samospravodlivosť farizejov, na malicherných zákonníkov, ale uznajte, ľutujte svoje hriechy, a tak sa pripravte na veľký súdny deň Hospodinov, ktorý sa blíži.

Posledná myšlienka „priblížilo sa kráľovstvo nebeské“ ľud zachvátila nadovšetko, lebo to bol ohlas na citlivú strunu roztúženého izraelského srdca po Mesiášovi, o ktorom verili, že príde v posledný deň súdu. Práve tento veľký deň Hospodinov si žiadal pokánie. Žilka napísal, že Ján tým slovom otváral brány do chrámu kráľovstva. Kráľovstvo sa ešte len približovalo a nastúpilo až zvesťou Ježišovho evanjelia. Pokánie nadobudlo v Ježišovom evanjeliu nový zmysel: Ježiš Jána nazval vrátnikom, ktorý otvára ovciam vráta, aby mohli na pašu, no pašu – duchovný pokrm – dal až Ježiš (J 10, 3). Že Ján a jeho vrstovníci tomu kráľovstvu nerozumeli ešte tak ako Ježiš, ukazuje práve táto výpoveď o kráľovstve Božom, na ktorej Ježiš staval ďalej.

Syn ma prerušil s otázkou: „Prečo nepovedal Ján otvorene, že v osobe Ježišovej prišiel Mesiáš?“

Syn môj, ešte sa s Ním nestretol, osobne Ho nepoznal, ale hlavne Ján sa prispôbil nádeji národa. Židia, podľa Danielovho prorocstva, čakali, že po štyroch ríšach príde piata, Mesiášova, ktorá založí Hospodinovo kráľovstvo nebies. Možno, že aj ten moment hral tu zástoj. Keby bol hneď na začiatku poukázal na osobu Ježiša Nazaretského, boli by sa mu posmievali, vzopreli a poznamenali, ako sa neskoršie stalo: „Či môže byť z Nazareta niečo dobré?“

Aj bez pomenovania: je to Mesiáš, zvesť o Ježišovi dala do pohybu celý kraj. Ako vidíš na druhom obraze, zástupy z okolia celého Judska zo zvedavosti i z túžby valili sa k Jordánu.

Vo zvesti predstavil Ján aj seba. Zbehlejší v Písme zbadali, že Jeho slová sú ozvenou Izaiáša, proroka z 8. storočia pred Kr., keď hlásal o sebe, že je „hlas volajúceho“:

Na púšti pripravujte cestu Pánovi, vyrovnávajte mu chodníky;

každé údolie nech je vyrovnané, každý vrch a kopec znížený;

čo je krivé, nech sa vyrovná a hrboľaté cesty nech sú uhladené (Iz 40, 3 – 5).

Obrazný, oprávnený citát na vtedajší stav národa. Nahromadilo sa už primnoho hriechov, hlboké boli údolia úpadkov, neschodná, hrboľatá cesta pre príchod Panovníka, všetko treba upraviť, vyrovnať. Tak vítavali orientálnych kráľov a tu ide Kráľ kráľov, aby založil nebeské kráľovstvo a on sám je len hlasom, ktorý volá na pustatine, ale podľa Izaiáša nie o tejto je reč, lež o púšti života, ktorú treba zúrodniť.

Syn sa pozastavil nad týmto výkladom a povedal: Otec, veď zvykne sa citovať: „hlas volajúceho na púšti, pripravujte cestu Pánovi.“ A ty hovoríš „hlas volajúceho“ a len potom dodávaš: „na púšti pripravujte“, ktoré je správne?

Podľa Izaiáša, z ktorého je citát, to druhé. Toto je aj názornejšie, lebo svet sa stal púšťou a tú bolo treba upraviť. Slová na púšti vzťahovať na Jána je síce lákavé, ale zbytočné, keď ho každý videl na púšti a pritom sa zamlčí krásna a hlboká myšlienka Izaiáša, ktorý poukazoval na potrebu upraviť cestu vracajúcim sa zo zajatia – do vytúženej vlasti práve cez púšť.

Štefan Krčméry

Báseň zázračná

*Mať moja, vysoko stojím nad Martinom,
srdcom Slovenska*

Srdce Slovenska: Možno, že je skutočne tu voľakde v centre trojuholníka, zakresleného medzi Martinom, Vrútkami a Sučanmi. Ale srdcu nedajte príležitosť príliš stučniť, aby neprišla na národ porážka nejaká. Srdce odtučňuje sa hlbokým dýchaním, ktoré možno niekedy vyvolať i proti vôli pacientovej.

Som v Stráňach Fedorovho Rupeldtovho sna, Veľkého Martina. Hovorím si: i v malosti je veľký, alebo práve v nej. A Stráne sú prekrásne. Hmla ich prekrojila v páse, takže i spodné rady svrčín sú nebotyčné. Predné sú tmavšie, zadné jasnejšie a Veľká za nimi je ako hmľistý sen.

To je Kolo historické. Idúc alejou červených smrekov, zdá sa mi, že tam vo vlažnom prítmí spí ešte starostlivý hlas dobrého Pavla Mudroňa. Alebo sa túla, otupelý už, medzi stromami, ako tóna vo svetle pochodní. Raz o slávnostiach, v záplave rozvzatrených vatier, pripravovali sme tu pohanské parády Paromovi. Tak trochu extázy staroslovanskej, pod čiernou nocou, v bielej pare svrčín, do ohňa metaných, voňavých, smolnatých. To aby sme vedeli, Slováci mladí, odkiaľ ideme, kde sú naše korene. I cítili sme ho, dávnovek svoj, čertovsky. Všetci pohanskí bozi poskákali do nás, obeť svoje nevládne, akoby chceli vyhýriť, čo prespali pod zemou od tisícročia, duby váľali cez ohne,

škriatkami škriekali v starých potemných jedliach, húpuc sa na hustých haluziach nad hlavami. Starý sládok v tú noc vyvrhol sud plzeňského chmeľu a volal: Medovinu mi dajte, medovinu! Medos – píše sa to v starých kronikách. Vtedy sme vedeli, odkiaľ sme prišli, ale nespýtali sme sa: Kam? Krútili sme sa dokola-okola a kolom dookola a veď, bratia moji, či sa spytuje Zem, prečo sa krúti od miliardy rokov? Či sa spytuje Slnce: Kam? Nad starým kolom stojím, historickým, na odretom ozrutnom koreni, hadisku zdrevenelom, a myslím si: azda že i Slnce a Zem zastanú vše v chôdzi na minútočku, astronómami nebadanú a neznačenú, a azda sa tiež pýtajú: Kam?

Snímam hlboko svoj klobúk pred tebou, dávnovek náš krásny, a hovorím: Pútnik ty tisícročný, chôdzou unavený, oddýchol si si už, vstávaj, pôjdeme ďalej.

Cestou touto, Mať moja, vyše Stráni, jarkami vymytou, červeným ihličím vyasiatou, kráčali sme spolu v jedno nedeľné ráno. Ja vdychoval som vôňu svrčinovej mlade, a ty húdla si sviatočnú pieseň čistú hlasom nečujným. Cítil som: Oko tvoje, dvojica lastovic čiernych starostlivo obľetuje belavú hlavu moju, ale dnes nie je mi ľúto, že nepodbal som výstražku a hovoril som: Neboj sa o mňa... Ja nebál som sa

o teba, Mať moja drahá, vnuk chytil Ťa za ruku prácou stvrdlú, a hlava tvoja už-už nad hrobom sa skláňajúca, okúpala sa v trblietavom blankynte holí, duša sa nadýchla kosodreviny.

Tebe zaspievam v tichej aleji pieseň túto dnes a Ty ňou nepohrdneš.

Budinská fara, na kopci vysokom, s hučiacou vo vetre strechou, klietkou bola, tak sa mi zdá dnes, a Ty si v nej bola Orlicou mladou, za svetom rozťúženou, a Budiná sama, najvyššia osada slovenského juhu, strážkyňou zdá sa mi byť našou až po Matru. Mať moja, aký bol praded Tvoj, čo zhodil holohlavého Turka z veže budínskej nad Dunajom a vztýčil prvý zástavu na valy s tromi vrchmi. Mal také čierne oči, aké sú Tvoje? Kto vykrvácal z rodiny Algöverovcov v ukrutnej noci Bartolomeja, že matere Tvojej praded s päťorou detí prišiel (ak prišiel) až k Rudohoriu nášmu od mora kdesi?

Bol heroický, keď ostal sám, ako ty si bola, keď si ostala sama? O kom to písal šľachetný Benedikti, o pani farárke, slovenské piesne vyklepávajúcej na čiernom fortepiane, o Benediktičke, starej materi Tvojej, ktorá to fortepiano dostala azda so starou kasňou, nám deťom zázračnou, po materi svojej, hrdej Zsigmondyčke? To o jej piesňach písal Benedikti Palackému a možno boli tie, ktoré teta Tvoja, Amália, poslala Kollárovi po strýcovi Šalamúnovi s haneblivou, panenskou pochvalou o Slávy dcere. Milujem, Mať moja, prešlosť Tvoju, plnú poézie. Milujem otca Tvojho, včelára statočného, dnes ešte, zdá sa mi, že vidím ho zohrievať si uzímené dlane na skromnej našej piecke jasenovskej.

Raz prišiel Ti zaklopať na klietku otec môj, nepokojný syn kňazských pokolení, a išla si za ním. Ale mať Tvoja nemohla Ťa už začepčiť a sestričky nemohli Ti byť družičkami, sirota bola si a čo chvíľa smutná mať sirôtok piatich.

Nespytuj sa, Mať moja, osudu, ako sa to stalo. Raz jasné bude Ti, že všetko bolo dobre. Chcel Ťa mať heroinou.

Pamätáš, Mať moja, na posledný peniaz Vianoc našich tichých a mlčanlivých, ako sevendžal na dlážke sedliackeho domca, v ktorom sme bývali po smrti otcovej? Pamätáš, Mať moja dobrá, na hučanie vlaku nocou dolu Považím, keď vinuli sme sa k Tebe, sirotô pätoro, a Ty si nad nami bdela, strážkyňa najvernejšia, viedla si nás tmavou nocou do sveta, ktorého si sama neznala, a ničoho si nemala, len Boha na nebi a vieru v sebe nepoškvrnenú. Hory si prenášala. Pamätáš, Mať moja verná, rokov mojich mladých bludárstva, let môj ponad oblaky neskrotený, stúhanie Boha vesmírom a stisnutie čelusti v bledom zápore titana? Mať moja, dnes už viem, že srdce Tvoje svalnaté uzdu bolo mi a myseľ Tvoja, orlica biela, lietala nado mnou, kdekoľvek som kráčať. A bieda, keď zovrela dlane kostnaté, a noc bezsenná, keď nedoriešila záhady nového rána, a nemoc, keď vliezla úlisne do príbytku nášho a rozúpela sa bolesťou sedemročnou, a keď hroby dvoch detí kynuli Ti z dialky a hrobov päť nových zívalo Ti do nocí pošmúrnych a ruky Tvoje, prehŕňať sa zvyklé kedysi v strofách Maríny, zmývali kamennú plochu podlahy pracovne kolenačky alebo mrvili cestu do vody vriacej na večeru piatim sirotám? V Bratislave tak ako v Jasebovej...

Mať moja, nie to bolo heroizmom Tvojím, že si nás vychovala s päsťami zaťatými a rtami mlčanlivými, ale v tom je nesmrteľnosť Tvoja, že si všetku biedu svojho života uniesla tak ako dieťa, keď nesie kyticu k meninám materi svojej, oči Tvoje boli vždy rozspievané...

Mať moja, vysoko stojím nad Martinom, srdcom Slovenska, tráva je svieža ešte v tomto úbočí a potôčik, skackajúci na skalu zo skaly, šteboce si bez

starosti. Vie, odkiaľ prichodí a kam ide. Skloním sa k nemu a napijem sa z neho priehrštím. I Ty, Mať moja najkrajšia, vedela si: odkiaľ a kam. Preto si spievala ako potôčik tento bez starosti. Preto sme, siroty nevoľné, žili po slobode a o biede nevedeli.

Mladosť moja kráľovská bola, Mať moja, lebo kráľovská krv bola si Ty. Viac než krv. Kráľovská duša, ktorá k Bohu mávala vždy cestu priamu.

Úryvok

Biele Vianoce

ŠTEFAN KRČMĚRY

Aký biely je svet,
čistunký ako tá záhradná ľalia.
Panenský srieň spráchol, na holiach sviatí,
kopce i polia i dedinky belostne zavíja;
hôr zeleň, čerň zeme, potokov stuhý,
modrina nebeská, – niet ich, len belavé šmuhy,
šmuhy však čisté, bielunké,
jediná prekrásna ľalia –
jej vôňou vianočná modlitba detí.

Aký biely je svet,
zo sveta do duší vkráda sa akýsi nezvaný
biely cit, bielušký ako tá ľalia,
vianočných modlitieb vôňou sa duša snáď opíja
tých, ktoré lalocú útlunké detinské pery
a žiaria očičky v radostnom zaplaní...
Len prečo sadajú na jemné vetvičky
striasajúc biely srieň havrani čierni,
zlostní, ohyzdni krkavci-havrani?
A prečo krákajú do bielych Vianoc?

Národné noviny, 24. 12. 1919

I am Child of God

školské služby Božie pre gymnazistov

Služby Božie pre študentov Evanjelického bilingválneho gymnázia v Martine majú zopár špecifických prívlastkov. Jedným z nich je napríklad ten, že prebiehajú duálne, teda v slovenskom a v anglickom jazyku (z čoho sa veľmi tešia nielen študenti, ale aj americkí lektori). Po vôbec prvých slávnostných službách Božích na začiatku školského roka, počas ktorých evanjelický kostol v Martine praskal vo švíkoch, stretnutia pri Božom slove neustávajú. Školské služby Božie pokračujú v pravidelných dvojtýždňových intervaloch počas celého školského roka.

Gymnazistom sa počas kázne prihovárajú školská spirituálka Janka Bosáková, vysokoškolský pedagóg Adrián Kacian a učiteľ Tomáš Gulán. Posledný menovaný sa študentom prihovril aj nedávno prostredníctvom textu z Listu Galatským, v ktorom apoštol Pavel vysvetľuje, že zákon je človeku vychovávateľom len do príchodu Krista, ale vďaka Nemu sme ospravedlnení z viery. „Keď prišla viera, už nie sme pod vychovávateľom“ (G 3, 24 – 25).

Pán učiteľ Gulán pripomenul, že hoci vo svete všetko funguje na princípe zásluh (aj na vysvedčení máme známku podľa toho, ako sme sa učili), vďaka Kristovi to už neplatí. Princíp zásluh pri Kristovi jednoducho neplatí! Študenti si mohli uvedomiť, že dostali od Boha dar, ktorým je milosť Božia. Byť hodnými tohto daru si však žiada aj každodenné ľudské úsilie. Byť kresťanom teda vôbec nie je jednoduché. Práve naopak. Ako kresťania sme (okrem mnohých iných vecí) napríklad povinní skláňať sa k núdznym, hovoriť pravdu alebo vedieť si priznať chybu.

„Ste na škole, kde sú možno prísnejšie pravidlá ako na iných školách, ale vedzte, že ste držiteľmi daru – milosti od Boha, a preto vedzte i to, že ste (aj napriek prísnejším pravidlám) nositeľmi milosti a ste neprestajne milovaní,“ uzavrel učiteľ, farár Tomáš Gulán.

Na znak pokoja boli študenti vyzvaní k povzbudeniu svojho spolužiaka – suseda. Navzájom si odovzdali na štítkoch napísané krátke odkazy o skláňajúcej sa Božej láske k človeku.

Spomienky na našu školičku na Memorandovom námestí

(Dokončenie z predchádzajúceho dvojčísla)

VIERA KUSÁ

Stalo sa, že zrazu sa na donekonečna skúšanej 4. triede hneď zrána otvorila dvere a v nich pán riaditeľ Bateľ a pán senior Škrovina. „Milí žiaci, nesieme vám novinu, pôjdeme na výlet. Výlet čiže vakát a či čo...“ a pán senior sa pousmial nad vakátom a celá trieda po ňom. Nebol to ani smiech, skôr náš výdych, úľava z večného opakovania. Ďalej pokračoval pán riaditeľ: „Dohodli sme sa, že naša škola majáles, vakát čiže výlet usporiada v najbližších dňoch, čo vám ešte oznámime...“ Už teraz to bolo radosti, triedou zahučal krik, smiech a piskot. Ani nebolo počuť, čo na konci povedali páni predstavení a či spokojne odišli. Na druhý deň nás už v triede čakal sám pán riaditeľ a pridal ďalšie informácie o plánovanom výlete, že sa uskutoční 15. mája v kole pod Stráňami.

Pán triedny učiteľ viac si s nami nedal rady. Pre nával našich nových myšlienok, otázok a starostí nemohol nás utíšiť.

Ale vrátil sa do triedy pán riaditeľ, že nás naučí o našom výlete pesničku *Podme žiaci, len veselo stúpajme do hája...* Zborovo sme zakričali: „My ju vieme, učila nás ju pani učiteľka Chmelová.“ „No výborne, tak mi ju zaspievajte. Udám vám správny tón.“ Vyťahol z vrecka malú okrúhlu píšťalku, ukazovák v nej pošmátral, priložil k perám a gulôčka zanôtila správny tón. Zaspievali sme mu štyri verše, ale viac sme nevedeli. Rozhovoril sa, že už roky sa táto pesnička traduje a spieva na všetkých našich majálesoch aj za pána riaditeľa Melička a veru neviem, či on nie je jej autorom. Moje sestry mi tak vraveli.

O dva dni bolo 15. mája. Od včasného rána plnilo sa Memorandové námestie pred našou školičkou nielen žiakmi, ale najmä obrovským hlukom, krikom a nepredvídaným šťastím všetkých nás. Všetci slávnostnejšie vyobliekaní, s malým batôžkom v ruke a s prešťastným úsmevom na tvári zaraďovali sme sa do štvorstupov a vypochoďovali cez školskú bránu. Medzi mudroňovským domom a historickou budovou Matice slovenskej (bývalou poštou) sme začali spievať *Podme žiaci...* So spevom a klaňaním sa známym sme prešli hore mestom až ku katolíckemu kostolu a odtiaľ nazad. Cestou sa k nám pridávali mamičky, ba aj spievali s nami a veru boli medzi nimi pesničky, ktoré nám pripomenuli naše mamičky. Spolu s nimi sme sa okolo Turca, kasární

a pivovaru dotiahli až do Stráň ku kolu. Ustátí, možno päť- až šesťkilometrovým pochodom, hľadali sme miesto na oddych. Pár lavíc blízko kola zaujali šikovnejší. Na dosť veľký trávnik prestierali mamičky deky a z batôžkov vybalovali pozostatky toho, čo deti cestou nestihli dojesť.

Ale veď v troch stánkoch narýchlo postavených bolo dosť všeličoho. Z prvého rozvoniaval guláš, dali sa tam kúpiť párky, slaninka, saláma, chlebič, ba aj rožky. V druhom stánku sa belel turecký med asi v metrovej veľkosti, farebná sladká vata, nadosť všakovakých cukríkov a medovníkové srdiečka, koníky s nadpismi „Mamičke z lásky“. Také som jej aj podarovala. Bože môj, ešte teraz Ti ďakujem za tie milé a šťastné chvíle prežité s maminou na majálese. Do tretieho stánku dotiahli z pivovaru dva sudy piva. „Neviem, kto ho bude piť, veď nám stačí aj voda?“ Ale chlapov tam bolo naň dosť. Traja Cigáni vyhrávali do tanca. Tá cigánska hudba nás privítala maršom a v kole nahusto sme sa napred dievčatá a neskoršie aj chlapci krútili, vrteli aj s maminami, lebo tancom sa to nedalo nazvať.

Zrazu kde sa vzal, tu sa vzal, stál pred nami náš pán triedny učiteľ Kocka. Povedal: „Musím si ja svoje slečny vykrútiť, aby si len nemysleli, že neviem tancovať.“ Vtedy začali hrať Cigáni maďarský čardáš a my sme začali pánu učiteľovi po nohách dubingovať, vrtieť sa a vykrikovať. Obecenstvo a slabí tanečníci ustupovali a nás päť v kolese s pánom učiteľom pod Stráňami až do konca spotené sme tancovali čardáš. Všetko sa to krútilo, vrtelo. Okolo nás i ten čas, ktorý sa nikdy nikomu nepodarí zastaviť.

Šťastím a spokojnosťou vysmiate tváre, nohy ustáté tancom a nekonečným džavotom tohto dňa, ani sme nezbadali, že sa zvečerieva. Treba sa pobrať domov. Skoro potom o deviatej večer zatvárali sme bránu čarovného vakátu našej školičky z kola pod Stráňami.

Na konci školského roka sme sa dozvedeli, že všetci žiaci našej ev. a v. školičky na Memorandovom námestí, ktorí boli prihlásení do gymnázia, šťastne porobili skúšky a prijali ich do primy. Oplývali šťastím a viem si predstaviť aj tú veľkú radosť nášho triedneho pána učiteľa i pána riaditeľa. A tí naši spolužiaci? Nedivte sa. Akoby nás ostatných z triedy už nepoznali. Ani raz neprišli si k lipám zahrať vyklepávačku, ani nastrieľať zo pár gólov. Pravda, väčšina z nich pochádzala z bohatých rodín a popri škole mali aj veľa iných záujmov. Chodili na husle, na klavír, súkromne sa učili cudzie jazyky a tak.

A ja? Akoby som bola ostala sirotou. Soničke už na hranie neostávalo času. A ja som nesmela veľa rozmýšľať, s kým pobežím, preskáčem na ďalší rok cestičku do našej školičky. Nuž nemohla, rozbolelo ma vždy srdiečko.

V školičke nám nečakane, netradične a dosť zavčasu otvoril piatu triedu pán riaditeľ. Veru naozaj nečakane, lebo nebol sám, na rukách držal naše slniečko, malú Evičku. „Evička, Evinôčka, pod' k nám, dajte nám ju, pán riaditeľ!“ prosíkali sme s Helenkou, „my vám ju opatríme.“ „To nepôjde, moje milé, veď ja ju musím odovzdať maminke. Tak sú dlho, kdeže sú tak dlho, tie moje ženy?“ zahundral si. Vidno bolo na ňom, že je už nahnevany. Položil nám Evičku na prvú lavicu a rýchlo vyšiel von. Nestačili sme sa ani trošku s našou Evičkou pohrať, vrátil sa pán riaditeľ, princezničku zobral našej Helenke z rúk so slovami: „Áno, chvalabohu, už sú tu. Na trhu boli. Už prišli.“ Ale

naša princezníčka Evinka sa ockovi pri dverách rozplakala. Asi si chudinka nevedela vysvetliť, čo sa s jej ocinom robí... Ale jej mamička už bola doma a volala stratenú a uplakanú Evičku k sebe.

Helenka sa odvtedy stala ďalšou mojou dobrou spolužiačkou i priateľkou. Môžem hneď povedať, že na celý život, lebo aj vydaté sme sa stretali a v jej ťažkých chvíľach chodila som ju navštevovať do nemocnice, až kým si ju Pánbožko k sebe do neba nepovolal.

Pán riaditeľ už bral do úst guľôčku, aby nám na raňajšiu pesničku udal správny tón. A tak rannou pesničkou presne o 8.00 h sme začali posledný ročník v našej školičke. Už sme cez oblok nepozerali do Memorandového námestia, kto nám obsadil štyri lipy, ale do Matice. Vtedy som si nepomyslela, že aj ja raz v nej budem úradovať. Ale to sa stalo až o sedem rokov neskôr.

Na náboženstve pán farár Otto Škrovina aj pán riaditeľ v piatej triede v prednáškach i v debatách viedol mnohých žiakov láskou a pravdou Kristovou správnou cestou do ich života. Často sme spievali, najmä pána farára obľúbené *Ó, láska má, uslyš me a Sion kvílí prežalostne*.

Začali sme teda posledný, 5. ročník. Pribudli nám nové predmety na učenie, ale pán učiteľ Bateľ najskôr musel vedieť o každom žiakovi, aké má vedomosti, aby mal prehľad, a tak skúšal a skúšal, kým sa to nedozvedel. V jeho malom notese sa veru mihali pestré známky. Keď sa na to pozriete, ťažko povedať, prečo všetci učitelia matematiky tak veľmi bazírujú na násobilke, veď sú aj zaujímavejšie predmety a veci... Ja som matematiku nemala veľmi rada, ale slovenčinu a všetko s ňou spojené som milovala od začiatku 1. triedy. Veď čo všetko sa dá – v rámci slovenčiny – naučiť, prečítať; kúpiš si dobrú knihu a dozvieš sa z nej všeličo, celú históriu, všetko o klasikoch, po celom svete v tej knihe chodíš, až ťa to ťahá prečítať ju na jeden dúšok až do konca, a to hneď. Naproti tomu matematika bola pre mňa suchá a nezáživná. Dejepis, zemepis aj prírodopis vyzerali omnoho zaujímavejšie ako práve tá matematika. Ale čo sa dá robiť, pre život je prepotrebná, bez nej sa nezaobideš. V slovenčine bolo pre mňa všetko zaujímavé – romány, básne, divadelné hry, spisovatelia, preklady z iných jazykov a všeličo iné, dovedy neznáme. Napríklad vo vybraných slovách píšeme tvrdé y, ale môžeme ho čítať rovnako ako mäkké a podobne. Výnimky sú aj vo výslovnosti de-te-ne-le, di-ti-ni-li; niekedy sa môžu vyslovovať aj tvrdo – Martin, Štefan, žolík...

Deviate narodeniny som slávila na našej veľkej tráve s mojimi priateľkami a susedkami Soňkou a Jelkou. Pohostenie bolo skromné. Mamička nám upiekla k bielej kávičke mrežovník s domácim slivkovým lekvárom. Bol výborný a každému chutil. Nezostala po ňom o chvíľu ani stopa. Priniesla jahôdky, čo sama deň predtým nazbierala pod Stráňami. Dala nám na ne smotánky a trochu pocukrila. Dobré voňali a chutili, lebo boli z hory.

V tomto ročníku som sa stala členkou ev. a. v. mládeže, aby som mohla chodiť do spevokolu. Jeho dirigentom bol náš pán riaditeľ a spevokol mal sídlo zase len v našej školičke. Postretali sme sa v nej väčšina žiakov, ktorých naša malá škola vychovala, no teraz prítúlila pre ďalšie potreby a záujmy martinského zborového i verejného či kultúrneho života aj ďalších. Stretali sme sa v tej najväčšej – 3. triede a radosť bolo pozrieť, ako rýchlo sme zaplnili všetky lavice. Pán dirigent povyberal pár starých pesni-

čiek z kancionála. Pri ich skúšaní stále používal svoju okrúhlu guľôčku. Viac sme však chodili skúšať a spievať do kostola k organu.

Vystupovali sme s pesničkami pri rôznych príležitostiach na javisku v Národnom dome, pri pohreboch na martinskom cintoríne, ale aj v ostatných dedinách a mestách.

Pán riaditeľ stále niečo vymýšľal. Ludku a mňa nacvičoval dvojhlasne *Hojže, Bože, jak to bolí...* Neviem už, pri akej príležitosti sme ju mali spievať v Sokolovni, ja soprán a Ludka alt – mala ho naozaj čarokrásny. Čakáme, čakáme a Luda nechodí. Bože, Bože, čo robiť? Veď o päť minút musíme ísť na javisko ku klavíru. Všetci okolo znervózneli. Pozerám na pána riaditeľa nechápavo a ten hovorí: „Budeš len ty spievať soprán!“ Luda neprišla a my dvaja sme už aj stáli pri klavíri na javisku. Zaspievala som *Hojže, Bože* a tá pesnička mi znela veľmi čudne, pretože dovtedy som ju spievala len s Ludou. Až po rokoch mi jeden kritik povedal, že to bolo dobré.

Do nášho repertoáru sme pomáhali vyberať ďalšie piesne, časom aj tie buditeľské, ktoré sme spievali národovcom na martinskom cintoríne, ba aj vianočné, novoročné a svadobné, spievané v kostole. V našom ev. a. v. kostole sa mohli odbavovať ruské pravoslávne svadby. Rada si spomínam na sobáš mladšej dcéry obchodníka pána Haľamu, na ktorom spievali ruskí manželia Kirilčukovci. Bolo to duo, ale znelo ako celý veľký zbor, tak bolo vyspiewané, že nám spevokolistom od šťastia a krásy až slzy padali. Na to stále spomínam s radosťou. Nemôžem zabudnúť na tú krásu ich hlasov.

Inak naše učenie v 5. triede bolo veľmi zložitú. Často aj viackrát za hodinu niekto zaklopal, že priviezli uhlie, doniesli poštu, prišiel pán senior na debatu alebo bolo treba dačo podpísať. Mali sme teda také prerušované hodiny. Pán riaditeľ nerobil také prednášky ako pán učiteľ Kocka; vzhľadom na neustále prerušovanie vyučovania sa viac usiloval pridržať kníh, ale vedel veľmi dobre vysvetľovať akékoľvek učivo. Aj preto sme po skončení 5. ročníka odišli na štyri roky do meštianky dobre pripravení.

A ako sme sa rozlúčili s našou malou (lebo ani poschodie nemala) školičkou? Zorganizovali sme malú slávnosť a všetkým našim učiteľom a učiteľkám sme rozdali ruže, každému inej farby. Malej Evičke sme zanesli na ich dvorček krojanku – bábiku oblečenú vo farebnom piešťanskom kroji. Kúpili sme ju v Lipe, v obchode, kde sa predávali ručné práce slovenských žien.

Všetkým našim pedagógom sme tak chceli poďakovať za to, že nám od detstva vstúpili lásku k Bohu a našim bližným, ale aj pomáhali poznávať svet okolo nás. Pánbožko nám ako žiakom školičky celých päť rokov pomáhal a požeňoval a to isté dnes ja prajem Biblickej škole, ktorá dnes v nej sídli, lebo: *Čo Boh činí, to dobré je, svätá je vôľa Jeho: čo naloží, to prospeje, ja pevne verím v Neho, že ma On sám, môj dobrý Pán, vyslobodí zo zlého, spoľahnem sa na Neho.*

*Co Bůh činí, vše dobré jest, Svatá jest vůle Jeho;
Co mi naloží, chci rád nést, Neb silně věřím v Něho,
Že on mne sám, Jak dobrý Pán,
Vytrhne z všeho zlého; Já se spouštím na Něho.*

Zážitková pedagogika alebo

Thomas Lösche:

Život sa začína na konci komfortnej zóny

Výskumy rôzneho druhu neraz poukazujú na to, že koniec milénia zanecháva staré vzorce správania a prináša novú situáciu, ktorá sa odzrkadľuje najmä v životoch detí a mládeže. Pri hľadaní riešení na pomerne širokú škálu súčasných sociálnych problémov sa práve zážitková pedagogika ukazuje ako zhodná cesta a jeden z najefektívnejších prístupov k dnešným deťom a mladým ľuďom.

O tom, že zážitková pedagogika má svoj význam v procese vzdelávania detí a mladých ľudí, sme sa presvedčili počas prednášky Thomasa Löscheho, pedagóga a vedúceho Centra sociálneho učenia v Magdeburgu (Nemecko), ktorý sa prihovril učiteľom a vychovávateľom ESS v Martine, študentom misijnej práce a učiteľstva náboženskej výchovy Žilinskej univerzity v Žiline, študentom Biblického štúdia a programu pre mládež – Timotej, ktoré prebiehajú na Biblickej škole v Martine.

Potenie je dovolené

Pomerne netypická prezývka *Stoličky preč*, ktorá Thomasovi Löschemu prischla počas dlhých rokov jeho praxe, vôbec nie je náhodná. Väčšina vzdelávania pod jeho vedením totiž skutočne neprebíha v laviciach. Práve naopak – človek sa hýbe, skáče, tancuje aj beží. Pri zážitkovom učení tohto typu musíte byť pripravení poriadne sa zapotiť!

Zážitkové učenie podľa Thomasa Löscheho rozširuje psychosociálne potreby detí a dospievajúcich. Nielenže sa veľa naučia o sebe a o druhých, ale súčasne pracujú na rozvoji svojich sociálnych a osobnostných črt. Trénujú spoluprácu, pamäť, sústredenie, vlastnú šikovnosť či aktívne počúvanie. Zásady tzv. ergoterapie – terapie prácou – sa ukazujú ako veľmi efektívne a nápomocné. Veď človek môže zlepšiť svoje zdravie, kvalitu života alebo proces učenia práve tým, že sa správne a aktívne zapája do všetkého diania vókol seba.

Posolstvo hry

„Každá hra v sebe skrýva posolstvo,“ povedal Thomas Lösche prítomným učite-

lom, vychovávateľom, študentom a pracovníkom s deťmi a mládežou a dodal, že každá hra je súčasťou kreatívneho procesu, ktorý nastavil už Boh pri stvorení. Múdrosť totiž bola prítomná pri tvoriteľskej činnosti Boha, keď sa hrala pri Ňom; radostne Mu asistovala pri stvorení (Pr 8, 27 – 31). Kreatívny proces prebiehal za prítomnosti múdrosti. Kreatívnym procesom má byť aj proces vzdelávania – nadobúdania múdrosti.

Ako sa učíme?

Učíme sa tým, že každý deň vychádzame zo svojej „zóny komfortu“, aby sme čelili novým informáciám, skúsenostiam či výzvam. Komfortnú zónu začíname rozširovať už ako deti, keď objavujeme svet. Nové výzvy a objavy nás čakajú v „zóne odvahy“, ktorá predstavuje miesto, kde prijímame výzvy, kde sa učíme a kde rastieme.

Biblia nás pozýva do zóny odvahy

Podľa Thomasa Löscheho zóna odvahy je zároveň zónou Biblie – „ak sa predsa

pozrieme na životy prorokov a učeníkov, alebo samotného Ježiša, vidíme, že Biblia je plná výziev“. Biblia nás volá vystúpiť z oblasti komfortu do oblasti odvahy. Rovnako aj učiteľ má za úlohu pozývať študentov z ich vlastnej komfortnej zóny do sveta zážitkovej pedagogiky – do zóny odvahy.

Naše ruky sú Jeho rukami

Ako kresťania sme povolaní pýtať sa na výzvy, veď Pán Boh nás nepozýva na gauč, ale do sveta! Túto zásadu musíme vidieť vo svojom živote, aj v procese učenia. „ŽIŤ znamená odvážiť sa robiť niečo pre Boha,“ pripomenul Thomas Lösche. A to platí tak v školskej triede, ako aj v službe Bohu a bližným.

Profil prednášajúceho

Thomas Lösche pôsobí v Centre sociálneho učenia v Magdeburgu, ktoré je počas posledných desiatich rokov jedným z významných a najúspešnejších zážitkových vzdelávacích centier v Sasku. Centrum zamerané na sociálne učenie je členom väčších organizácií zameraných na vzdelávanie detí a mládeže, akými sú Evangelisches Kinder und Jugendbildungswerk (Evanjelické vzdelávanie detí a mládeže) alebo ERCA (European Ropes Course Association), ktorých normy sú základom pre vzdelávanie, bezpečnosť a prácu strediska.

HEDWIGA TKÁČOVÁ ∞

Svet vizuálnej – digitálnej kultúry, ktorý sa prudko rozvíja a čoraz viac používa napríklad prvky dávného obrázkového písma, žiada si čoraz naliehavejšie výtvarne stvárnené príklady biblického života vo viere; podľa niektorých hlasov je žiaduce vyučovať nielen slovom klasických verbálnych katechizmov, ale i príkladmi biblických posolstiev a podobenstiev, ktoré by si deti mohli otvárať ako obrázky v mobiloch či v tabletoch, vidieť napríklad nielen starozákonného Jozefa a jeho bratov: naučiť sa vzájomne si odpúšťať a riešiť láskou pravdy problémy, ale uvidieť i novozmluvného Jozefa s Máriou, mať „poruke“ Betlehem a jeho zvesť o narodenom Ježišovi, navidomoči mať pred očami – dnes i zajtra – zlyhanie Petrovo, Ukrižovanie i Vzkriesenie, uvidieť v Desatore milovanú matku a rešpektovaného otca, slzy okradnutého suseda, uvidieť – tam kdesi, pri Jordáne – Jána Krstiteľa, myslieť na svoj vlastný krst (také fotografie či video majú predsa mnohí), mať sken vlastného konfirmačného požehnania.

Sú takí, mladší i starší, ktorí také mobily či tablety majú a vďačne ich stránky otvárajú: vtedy, keď cítia, že sa im žiada pokoj, ktorý prevyšuje každý rozum ľudský.

ŠKOLA PRE ŽIVOT – ESŠ

Škola pre život je týždňový projekt zameraný na vyučovanie oblastí dôležitých pre život mladého človeka. Knihy a poznámky nahrádzajú prezentácie, praktické ukážky, kvízy, aktivity, čiastočné projekty, hry a zážitkové učenie či diskusie. Žiaci piateho ročníka Evanjelickej základnej školy (ESŠ) v Martine, pre ktorých je *Škola pre život* určená, sa neučia vedomosti pre vedomosti, ale zameriavajú sa skôr na získanie zručností pre život.

Nadobúdanie kompetencií zážitkovou formou pomáha žiakom v ich ďalšom živote a štúdiu. V *Škole pre život* sa žiaci učia, „aké princípy, výhody a úskalia má práca v skupine, vzájomná komunikácia či práca na spoločnom projekte,“ vysvetlil spôsob novej formy učenia učiteľ Luboš Frolo. „Ovocie“ *Školy pre život* v životoch detí možno vidieť aj v učení sa spôsobov, ako porozumieť informáciám, ktoré sú okolo nás, kritickému zhodnoteniu reklamy či ponuke obchodných spoločností. Žiaci pracujú aj s literárnym textom, osvojujú si spôsob práce s myšlienkovými mapami alebo zásady bezpečnosti na cestách.

S cieľom prispieť k ešte vyššej kvalite odovzďavaných informácií zavítali na ESŠ v Martine v októbri t. r. aj špecialisti a odborníci. Vedomosti výborne vyškoleného pedagogického tímu, školskej spirituálky a školskej psychologičky doplnili aj skúsenosti policajta či lekára. „Pre každého prezentujúceho bolo dôležité podať žiakom čo najviac užitočných informácií k danej téme a pomôcť im zorientovať sa aj v iných, ako „čisto školských“ oblastiach, a tým žiakov pripraviť na možné situácie v škole i mimo nej,“ objasnila prácu pedagógov aj prizvaných odborníkov školská psychologička Denisa Potančoková. Vďaka skúsenému tímu sa žiaci mohli dozvedieť aj niečo sami o sebe, a to cez rozličné pohybové aktivity, alebo semináre o výchove k rodičovstvu či príprave na pubertu.

Mnohoraká tematickosť *Školy pre život* predstavovala „čas, keď žiaci miesto písania poznámok a odpisovania z tabule viacej spolupracovali, diskutovali a skúšali rozvíjať svoje schopnosti a osobné vlastnosti,“ opísal význam projektu L. Frolo a pripomenul dôležitosť a opodstatnenosť vzdelávania, ktoré pozostáva aj z iných metód, ako je memorovanie. Školská psychologička D. Potančoková na projekte ocenila „trochu iný, a predsa spoločný čas s deťmi, priestor pre riešenie vzťahov a problémov medzi nimi“.

Primárnym cieľom ESŠ je osobnostný a akademický rast každého žiaka. Škola sa snaží vytvoriť podmienky, aby deti mali priestor naplňovať ich individuálny potenciál. Aj preto školský vzdelávací a výchovný program podporuje v deťoch túžbu zlepšovať sa, ako aj schopnosť kriticky myslieť. Jednou z foriem, ako nadobudnúť tieto zručnosti, je aj realizácia projektu *Škola pre život*. Veríme, že využitím nových vedomostí a zručností prispievame k výchove kreatívnych a osobnostne vyspelých žiakov – osobností vnímavých na svoje okolie a pritom hlboko zakorených v kresťanských hodnotách.

HEDWIGA TRÁČOVÁ <>

Napime sa z turčianskych prameňov

Evanjelická spojená škola v Martine v spolupráci s nadáciou Zdravá turčianska záhradka zorganizovali pre žiakov a študentov ESS neobyčajný projekt, zameraný na poznávanie prameňa Necpaly – prírodného skvostu spomedzi ostatných 33 minerálnych prameňov v našom regióne.

Prameň *Necpaly* je významným vysoko kvalitným zdrojom pitnej vody pre Martin a jeho okolie. Jeho priemerná výdatnosť je až 447,83 litrov za sekundu, čím sa právom považuje za najvýdatnejší prameň Turca. Cieľom projektu *Napime sa z turčianskych prameňov* bolo predstaviť žiakom a študentom mnoho zaujímavých informácií a pomôcť im porozumieť princípu a funkčnosti distribúcie vody v našom regióne. ESS v Martine venovala projektu celý týždeň (22. – 26. 9. 2014).

Atraktívna vzdelávacia aktivita mala ešte jednu špeciálnu charakteristiku – starší študenti si pre svojich mladších kamarátov pripravili poznávacie a súčasne veselé aktivity. Animátorský program gymnazistov predstavil žiakom evanjelickej základnej školy nevšedné chemické a fyzikálne pokusy s vodou. Žiaci boli vyskúšaní aj zo svojich vedomostí a napokon sa staršie i mladšie osadenstvo spoločne stretlo pri viacerých športových aktivitách a hrách. Zručnosť a vedomosti mladších žiakov sa opäť potvrdili, gymnazisti mali zase radosť z toho, že mohli prispieť k realizácii dobrého nápadu a aktívne poslúžiť iným.

Po dobre vykonanej práci a množstve správnych odpovedí prišla na rad odmena. Boli ňou chutné pochúťky z Turčianskej záhradky, servirované priamo pri prameni. V tej chvíli sa zdalo, že žiakom a študentom ESS v Martine nikdy tak nechutil pravý turčiansky bylinný čaj, domáca vianočka z mošovskej pekárne a syrové pochúťky s ovocím!

HEDWIGA TRÁČOVÁ <<

1. deň zborovej diakonie Turčianskeho seniorátu ECAV

*Neodopieraj dobrodenie tomu, kto ho potrebuje,
ak je v tvojej moci vykonať to.*

Pr 3, 27

V sobotu, 6. 9. 2014, sa v našej zborovej sieni uskutočnil 1. deň zborovej diakonie Turčianskeho seniorátu ECAV. Nadviazal na ústrednú tému Dištriktuálneho dňa VD „Služba, ktorá pretvára svet“. Zorganizoval ho tím zborovej diakonie martinského ev. a. v. zboru pod vedením riaditeľky Strediska evanjelickej diakonie v Sučanoch (SED) Bc. Lenky Taškárovej v spolupráci s administrátorom seniora TUS, Mgr. Mariánom Kaňuchom, žilinským zborovým farárom. Zámerom stretnutia bolo vytvoriť priestor pre vzájomné spoznanie sa, stretávanie a povzbudzovanie sa, ako aj na výmenu skúseností pri poskytovaní a rozširovaní tejto náročnej a dôležitej služby.

Viac ako 30 účastníkov – zástupcov evanjelických cirkevných zborov Lazy pod Makytou, Záturčie, Necpaly, Příbovce, Súľov, Vrútky, Žilina s najpočetnejšou skupinou sestier z domáceho martinského cirkevného zboru – privítala vedúca našej zborovej diakonie L. Taškárová. Zamyslením nad Božím slovom s poukázaním na nevyhnutnosť pomoci a náročnosť služby slabým a bezmocným pokračoval domáci brat farár Milan Kubík. Administrátor seniora Marián Kaňuch vyjadril potešenie z toho, že sa vytvára fórum nadšených služobníkov ochotných rozvíjať službu diakonie v mene Pána Ježiša Krista a podľa Jeho vzoru.

Stretnutie potom pokračovalo predstavením zástupcov a foriem diakonickej služby v jednotlivých cirkevných zboroch – od návštevných služieb v rodinách, denných stacionároch, domovoch dôchodcov cez stretnutia pre pozostalých až po pastoračné listy do rodín. PhDr. Milina Bubeníková, PhD. z CZ Vrútky, ktorá pôsobila dlhé roky ako sociálna pedagogička a vysokoškolská učiteľka, obohatila prítomných praktickými a užitočnými poznatkami v prednáške „Starostlivosť o seniora v jeho domácom prostredí – rady pre rodinu a komunitné spoločenstvo“.

Po spoločnom obede, ktorý sponzorsky venovala sestra Goldbergerová, sme sa vypravili na cestu do SED v Sučanoch. Nasledovala prehliadka priestorov, pohostenie a milé spoločne strávené chvíle s obyvateľmi domova.

Na záver stretnutia sme si vymenili kontakty a krásny slnečný deň vonku i v srdci zakončili Božím slovom a modlitbou, ako aj poďakovaním všetkým sestrám, ktoré pomáhali pri príprave podujatia. Všetci prítomní prejavili úprimný záujem o ďalšie stretnutia, pretože aj tí, ktorí slúžia s láskou a obetavosťou, potrebujú vzájomne komunikovať, stretávať sa, vymieňať si skúsenosti, posilňovať sa a inšpirovať.

LENKA TAŠKÁROVÁ

AK VIDÍŠ TRPIEŤ

Zlatica Oravcová

Ak vidíš trpieť svojho brata,
nech ti je srdce komora,
v ktorej sa s každou službou ráta
a z ktorej vidno do dvora!

Ak vidíš trpieť opustených,
buď milosrdným ku nim tiež!
Prehovor milo, nebuď nemý,
nech cítia, že ich miluješ.

Ak vidíš trpieť nepriateľa,
čo bol ti veľmi ublížil,
nech v srdci tvojom lásky veľa
a pomôž mu zo všetkých síl!

Ak vidíš trpieť neprajníka,
s láskou sa k nemu skloň.
Nech do srdca ti svetlo vniká,
nech pokoj Boží vládne v ňom!

Ak vidíš trpieť vtáča, zvieru,
ak vidíš trpieť nemú tvár,
nech láska čistá bolesť stiera,
rúk šikovných máš darom pár.

Pomáhaj všade dobrovoľne,
vždy na pamäti jedno maj:
Pre teba Pán tvoj trpel bôľne,
aby ti vrátil večný raj!

Zo zbierky Verše moje ľeťte v dial'

Starostlivosť o starého človeka v domácom prostredí

rady pre rodinu a komunitné spoločenstvo

MILINA BUBENÍKOVÁ

Starnutie spôsobuje zmeny v štruktúre a funkciách organizmu, ktoré zapríčínajú jeho vyššiu zraniteľnosť a pokles výkonnosti. Jednotlivé schopnosti, telesná výkonnosť sa nemenia v rovnakej dobe. Medzi jednotlivcami sú výrazné rozdiely, ktoré sa s vekom ešte zväčšujú. Zmeny prebiehajú rýchlejšie alebo pomalšie, začínajú sa skôr alebo neskôr, niektoré schopnosti sú postihnuté viac, iné menej. U starých ľudí môžeme pozorovať **zmeny**, ktoré ovplyvňujú vnímanie, pamäť, ale aj telesné schopnosti.

Vnímanie sa stáva nepresnejším, významnejšie sa uplatňujú subjektívne momenty, akými sú spomienky, očakávania, vedomosti, city. Zmeny vo vnímaní sú ovplyvnené problémami so zrakom, ktoré sú u väčšiny starších ľudí veľmi časté. Podobne je to aj so sluchom. Nahluchlosť spôsobuje psychologické problémy – podráždenosť, nervozitu, závislosť, podozrievavosť, zvýšený ego-centrizmus. Reč sa stáva pre starých ľudí menej zrozumiteľnou. Hrnot počujú aj osoby silno nahluchlé. Menšie problémy spôsobujú zmeny citlivosti na bolesť a tlak, kde tiež môžeme pozorovať rozdiely medzi jednotlivými ľuďmi. Podobne menší význam majú aj zmeny chemických analyzátorov. Neúplné vnemy si starší ľudia niekedy dopĺňajú, čo spôsobuje ich skreslenie.

Poruchy **pamäti** v rôznych zložkách sú charakteristické pre starobu. Uchovaná je pamäť pre staršie udalosti. Pri prijímaní a podržaní nových informácií je potrebné väčšie úsilie. Ťažkosti, ktoré súvisia s poklesom procesov pamäti a učenia, negatívne ovplyvňujú adaptáciu starých ľudí v novej situácii. Ani vybavovanie nie je bez problémov, ťažšie sa vybavujú najmä názvy a mená. Minulosť sa im javí lepšou, ako v skutočnosti bola, čo je spôsobené tendenciou zabudnúť na nepríjemnosti minulého života.

Zmeny môžeme pozorovať aj pri **myslení**. Starý človek myslí a rieši problémy inak ako mladý s rovnakou úrovňou intelektových schopností. Sú veľké individuálne rozdiely v spôsoboch myslenia a veľká závislosť od úrovne vzdelania. Schopnosť riešiť nové situácie je znížená, najmä pri úlohách vyžadujúcich rýchlosť, intenzívnejšiu pozornosť, operovanie s novými údajmi.

V oblasti **emócií** nie sú výrazné rozdiely oproti mladšiemu veku. Sila citových zážitkov klesá, u niektorých prevažujú negatívne emócie, môžu byť tiež citovo labilnejší. Niektorí sú prístupnejší citovým zážitkom aj afektom, iní sú akoby otupenejší, ľahostajnejší. Môžeme pozorovať tendenciu uzavierať sa do seba, nereagovať tak na vonkajšie pod-

nety najmä pri výrazných zmenách v živote. Starí ľudia majú častejšie príležitosti prežívať smútok zo straty blízkych. Niekedy to prejde do dlhodobej depresie. Depresia môže byť zapríčinená aj stratou vecí (presťahovanie sa), chorobou či hypochondrickým zveličovaním. No zažívajú i nové pozitívne city – napríklad cit k pravnukevi. V rámci rodiny sú city akoby nezmenené.

Aj v oblasti zmien osobnosti starého človeka existuje veľa mýtov, ktoré hovoria o zmenách, väčšinou k horšiemu. Môžeme pozorovať zvýšenú stereotypnosť správania a menšiu odolnosť voči psychickým traumám. Niektoré vlastnosti sa môžu stať dominantnejšími. U niektorých ľudí sa stupňuje šetrenie – lakomosť. Často nie sú schopní zbaviť sa nepotrebných vecí. Úbytok kompetencií zvyšuje neistotu a znižuje sebadôveru – opatrnosť, nerozhodnosť, puntičkárstvo.

Úbytok v oblasti rôznych funkcií môže byť príčinou zníženej tolerancie záťaže – bojovnosť, úzkosť a sklon k nespokojnosti. U niektorých starých ľudí sa objavuje neistota vo vzťahu k ľuďom – egocentrizmus, akcentovaná extravergia, podozrievavosť a vzťahovačnosť, prehĺbená introverzia (odmietanie kontaktu).

Staroba prináša so sebou nové skúsenosti, s ktorými sa musí človek najakým spôsobom vyrovnáť. Postoj k vlastnému starnutiu a k starobe všeobecne býva interindividuálne rozdielny. Úroveň celkovej adaptácie na starobu možno vyjadriť niekoľkými základnými osobnostnými dimenziami: aktivita – pasivita; optimizmus – pesimizmus; prijatie – popretie. Z toho vyplývajú aj problémy nielen v rodine, ale aj v širšom spoločenskom prostredí.

Starý človek a rodina

V súčasnosti je ešte stále tendencia k rozpadu viacgeneračnej rodiny na tzv. nukleárne rodiny. Mnohé domácnosti starých ľudí by nemohli existovať bez pomoci mladšej generácie. Rodinné a príbuzenské vzťahy si uchovávajú svoju dôležitosť celý život. Starý človek má v rodine svoju úlohu, očakáva záujem o svoju osobu, ale takisto sa zaujíma o problémy širšej rodiny. Senior v sociálnej izolácii je rizikovou osobou. Generačné rozpory môžu komplikovať situáciu starého človeka. Zložitá situácia nastane, ak je senior chorý, nesamostatný a závislý.

Starý človek a komunita

Väčšinou každého človeka zaujíma život ľudí okolo neho, v jeho komunite. To platí aj pre starších ľudí. Sú radi informovaní o aktivitách, zmenách v komunite. Pokiaľ im to umožňuje zdravotný stav, radi sa zúčastňujú na spoločných aktivitách. Pre niektorých ľudí je to jediná možnosť kontaktu s vonkajším svetom. Sú tu možné stretnutia aj s jeho vrstovníkmi. Aj komunita potrebuje starého človeka. Je to „pamäť“ života komunity, poskytnutie informácií, ale aj získavanie skúseností kontaktom so starším človekom.

Starostlivosť

Poskytovanie starostlivosti starému človeku v domácom prostredí vyžaduje od poskytovateľov vedomosti o rizikových faktoroch fyzickej i psychickej záťaže, pretože môže byť príčinou zdravotných problémov v telesnej, ale aj psychickej oblasti. Záťaž vplyva na narábanie adaptačných spôsobilostí osobnosti/organizmu. Záťaž môže dosiahnuť taký stupeň, ktorý vytvorí ná-

ročnú situáciu. V kladnom prípade ju jednotlivec prijíma ako výzvu, vynaloží maximum síl, aby preukázal svoju zdatnosť, v negatívnom prípade ju vníma ako hrozbu, obáva sa, že situáciu nevládne a cíti sa ohrozený.

Rozdielne vnímanie, prežívanie záťaže pre príbuzných – rodinu:

- Náhle ochorenie niektorého člena rodiny; jeho návrat z nemocnice; po úraze; starší človek už nie je schopný bývať sám.
- Myslíme si, že je našou povinnosťou sa o nich postarať, najmä o najbližších (partnera, rodiča).
- Časová náročnosť – starať sa popri zamestnaní, práci, alebo ostať doma, z čoho však vyplývajú finančné problémy, najmä v súčasnosti.

Základom je mať informácie o problémoch, ktoré vyplývajú zo starostlivosti o starého človeka v domácom prostredí:

- Pre rodinu.
- Pre komunitu.
- Požiadanie o pomoc.
- Prípadné striedanie starajúcich sa ľudí.
- Prijatie seba, svojich obmedzení.
- Prevencia stresu, záťaže.

Čo by sme mali robiť (rodina, komunita):

- Nehodnotiť starého človeka (opatrovaného).
- Nekritizovať otvorene, skôr poukázať na pozitíva.
- Poskytovať vyčerpávajúce informácie, vysvetliť, ak niečo nerozumie, aj opakované.
- Nepristupovať k nemu ako k nesvojprávneému alebo ako k malému dieťaťu – starý človek nie je dieťa.

- Zaujímať sa o jeho názor.
- Netrvať na obmedzeniach, zmenách, ktoré možno už nemajú význam.
- Je dôležité, aby starý človek mal pocit, že napriek veku, obmedzeniam má svoje miesto v rodine, komunite.
- Brať do úvahy vek, pohlavie, chorobu, poruchu, obmedzenia, ktoré sú spôsobené chorobou alebo poruchou, obmedzenia ovplyvňujúce – sťažujúce komunikáciu.

Pomoc opatrujúcim

Ľudia, ktorí opatrujú nielen starých ľudí, by mali vedieť, ako pomáhať nielen opatrovanému, ale aj sebe. Akú pomoc by mali mať opatrujúci:

- Informácie, aby vedeli, ako najlepšie pomáhať.
- Nácvik zručností.
- Fyzická pomoc pri niektorých činnostiach.
- Potreba krátkodobého oddychu.
- Psychická pomoc a podpora.
- Upozornenie na riziká (niekedy je predstava, že je to krátkodobá záležitosť).
- Odborná pomoc.
- Vnímať pocity svoje, ale aj opatrovaného a vedieť ich odlišiť.
- Rozdeliť kompetencie (nerobiť všetko sám).
- Neobetovať sa.
- Nebáť sa požiadať o pomoc, priznať si svoje obmedzenia.
- Strážiť si svoje hranice.
- Načúvať druhým.
- Počúvať seba – svoje telo.

Ak chceme pomáhať druhým, mali by sme si uvedomiť, že sa musíme starať aj o seba, len tak bude naša pomoc kvalitná a dlhodobá.

POĎAKOVANIE ZA ÚRODY ZEME I DUCHA

Na Teba sa upínajú oči všetkých a Ty im dávaš pokrm v pravý čas.

Ž 145, 15

Počas slnečnej nedele, 12. októbra 2014, slávili sme v našom krásne vyzdobenom chráme *Poďakovanie za úrody zeme*. Zdobenie kostola predchádzalo rozsiahle upratovanie, ktoré prebiehalo podporované dožinkovou atmosférou a na Memorandovom námestí bol už od samého rána čulý ruch.

Vďaka milosti Božej sme aj tento rok smeli z Božích rúk prijímať rôzne vzácne dary. Dary z našich záhradiek i požehnanie v rámci zborového života. Svetlo sveta tento rok uzrela aj kniha Kazateľ Ján Bohdan Hroboň. Ani tá, hoci možno netradične, nechýbala medzi vystavenými darmi od Hospodina. Patrila medzi ne právom.

Na službách Božích sme sa spolu s naším hosťom, bratom farárom Ludovítom Hroboňom (v súčasnosti pôsobí s manželkou Máriou v Lučenci), zamysleli nad slovami Písma svätého z L 12, 13 – 21. Piesňou slávnostné zhromaždenie pozdravil domáci spevokol, ako aj deti z EMŠ a detskej besiedky. Krstom svätým sme do Božej rodiny prijali vzácny dar – dieťaťko Miladku Sopoligovú.

S radostnými srdcami a vyspievanými chválami ďakujeme milujúcemu Bohu za Jeho milosť a požehnanie a vyprosujeme si Jeho vedenie pre všetkých aj do ďalších nám darovaných dní. Touto cestou srdečne ďakujeme všetkým, ktorí prinášali rôzne dary zo svojich záhradiek, pomohli pri upratovaní priestorov kostola a pripravili peknú výzdobu pre slávnosť Poďakovania za úrody zeme.

PodĎakovanie za úrody zeme i Ducha

Dovoľte, aby som popri všetkých tu predstavovaných daroch zeme upriamila pozornosť na knihu, ktorú máme k nim priloženú trochu netradične.

Ide o knihu, ktorú mnohí veľmi dobre poznáte, máte ju prečítanú a verím, že vám zostala aj v srdci. A práve preto treba o nej hovoriť i v tejto chvíli. Vyrástla tiež zo semienok – zo slov, ktoré sa zachovali v našom chráme, ale aj v tom väčšom priestore. Pamätáme si, ako zneli, ako sa ukladali do stebielok z viet, ako sa menili na kvety a plody. Ako sa niekedy pomaly, až ťažko, preberali v oťaženej pôde našich nálad, našej povrchnosti, ľahostajnosti, strachu, že stratíme zažitú pohodlie, ak ich bude treba osviežiť, zavlažiť, prijať i odovzdať ďalej.

Nie však šťastie, ako sa zvykne hovoriť, ale Pán Boh pomáha pripraveným, má radosť z každého dobrého úmyslu, skutku. Vďaka tomu vznikla kniha Kazateľ Ján Bohdan Hroboň. Ale aj vďaka tomu, že tak ako na príprave jarnej hriadky, na vzniku hocakého zmysluplného diela musí pracovať veľa obovňavých a ochotných ľudí, tak aj na tvorbe tejto knihy sa musel stretnúť tím zohraný na blízkej myšlienke a princípe, na ochote spolupracovať – od prvej nahrávky až po jej vytlačenie a odovzdanie tohto výnimočného plodu čitateľom. Stalo sa tak 9. marca, keď sme vám ako prvým, milé sestry a bratia, knihu predstavili v našom kostole. Prejavili ste o ňu veľký záujem, za čo vám aj dnes ďakujeme.

A potom nasledovala séria prezentácií: 27. apríla v Hanušovciach nad Topľou, 11. mája v Prahe, 25. mája v Bratislave, kde nastal problém. Z kostola na Legionárskej ulici odchádzali mnohí záujemcovia o knihu sklamaní. Minulo sa posledných 12 kníh a náklad bol predaný. Začalo sa hovoriť o dotlačí knihy, a napriek mnohým problémom

vďaka pružným rozhodnutiam vedenia ECAV v Martine a zboru presbyterov sa podarilo doslova ešte teplú knihu z tlačiarne ponúknuť účastníkom Dištriktuálneho dňa Východného dištriktu už 27. júla v Športovej hale na Podháji. Ďalšie prezentácie boli 14. septembra v Leštínach a 28. septembra v Istebnom.

Všade, kde sme knihu predstavili, vzbudila veľkú pozornosť. Spontánne spomínanie nášho brata farára Milana Kubíka na spoločné rozhovory a chvíle prežiť s Jánom Bohdanom Hroboňom v dôležitých chvíľach jeho života, ako aj fundované, jedinečné, nadšené pripomínanie historických súvislostí, v ktorých pôsobil, žil, tvoril i tvoril významný hroboňovský rod, v podaní brata Miloša Kovačku, mali vždy veľký ohlas. Dojímavé boli spomienky tých, ktorí si na pôsobenie Jána Bohdana Hroboňa vo svojich cirkevných zboroch pamätajú. Nezabudnuteľné sú zážitky nás, ktorí sme mali možnosť navštíviť spomínané spriaznené cirkevné zbory.

Myslím si, že sa nám takto podarilo pokračovať v misii, ktorá bola blízka bratovi farárovi Jánovi Bohdanovi Hroboňovi. Myslím si, že všetko, čo sa podarilo sústrediť v knihe Kazateľ Ján Bohdan Hroboň, je veľkým posolstvom pre budúcnosť, pre mladé generácie, pre tých, ktorí hľadajú inšpiráciu pre dobrý zmysel svojich konaní. Boli by sme oveľa chudobnejší a prázdnejší, keby sme nepoznali jeho zmýšľanie, princípy, postoje a skutky, jeho zmysel pre humor, pre etiketu aj rozhorlenia. Odovzdal posolstvo, ktoré je o dobre, pomoci, o dobrých vzťahoch, ale predovšetkým o Božom diele a Jeho láske. Aj preto sa pri dnešnom poďakovaní za úrody môžeme právom tešiť z takéhoto nevšedného daru zeme.

ZUZANA BUKOVSKÁ

Mne to NIE JE JEDNO! A čo vám?

Turčianska mládež, 17. október 2014

Cesta k Bohu je vždy trnistá. Na nej potrebujeme veľa Božieho požehnania, trpezlivosti a tiež niekoho, kto nás vedie tou správnou cestou k Nemu. Veď predsa ani vy nepošlete vášho kamaráta do spoločenstva iba tak, „naslepo,“ ale budete ho s láskou sprevádzať a viesť. Každý máme svoje spoločenstvo, ktoré pri nás stojí v našich krízach a problémoch. Lenže ono nemôže existovať bez modlitebných zápasov. A práve tie vedie náš tím Turčianskych mládeží, ktorý organizuje tieto stretnutia už od roku 2009.

Aj v piatok, 17. októbra, sme sa spoločne stretli, aby sme sa povzbudili a oslavovali Boha. V tento radostný večer nás bavili vtipnými scénkami mládežníčky Kika a Terka a chválami nás sprevádzala skupina M!Xband. O výklad na tému „Nie je mi to jedno“ sa po-

staral vedúci martinskej mládeže – Martin Uhrin. Spoločne sme si vypočuli príbeh o Saulovi, ktorý sa usiloval vo svojom živote konať podľa prikázanií. Lenže si z nich spravil akúsi príručku do života, konal vždy iba pre seba a nie pre Boha a dokonca sa nezdráhal prenasledovať Ježišových učeníkov. Keď však pochopil, že ak ubližuje Božiemu ľudu, Jeho spoločenstvu, ubližuje zároveň aj Ježišovi, rozhodol sa zmeniť svoje správanie.

Veríme, že stretnutie Turčianskej mládeže bolo pre všetkých poučné, že sme pochopili, aké dôležité je spoločenstvo tak pre jeho stálych členov, ako aj pre tých, čo medzi nás prišli prvýkrát. Každý z nás by sa mal modliť za svoju mládež a cirkevný zbor. Niekomu je to jedno, ako to s ním dopadne, ale viete čo? Mne to NIE JE JEDNO! A čo vám?

JANKA BLAHOVÁ

My chytili sme sa do služby Ducha, preto musíme prejsť cestu života trnistú.

Eudovít Štúr v liste J. M. Hurbanovi

Ako nám bolo a bude medzi našimi priateľmi vo Vojvodine...

V čase, keď je príroda odetá do tých najkrajších pestrofarebných šiat, sme sa rozhodli navštíviť našich vzácných bratov a sestry na Dolnej zemi. Biblická škola v spolupráci s naším cirkevným zborom v prvej polovici októbra, od 9. do 12. 10. 2014, zorganizovala návštevu Srbska. Jedným z jej cieľov bolo nadviazať partnerstvo medzi našou Evanjelickou spojenou školou (ESS) a školami, ktoré navštevujú slovenskí žiaci vo Vojvodine (primárne so Základnou školou v Starej Pazove). Rovnako z našej strany bol záujem vytvoriť nové partnerstvo medzi Aktívom učiteľov náboženstva v Srbsku a Združením evanjelických učiteľov na Slovensku. Našou prvoradou úlohou však bolo začať so vzájomnou kresťanskou spolupracou medzi našimi bratmi a sestrami na Dolnej zemi.

Delegáciu, ktorá bola vyslaná spomínanými inštitúciami do Vojvodiny, tvoril tím zložený z bratov pedagógov – Adriánom Kacianom a Tomášom Gulánom, sestier farárov Janky Bosákovej a Tatiany Beňuchovej, pričom jej neodmysliteľnú súčasť tvorili študenti z martinského evanjelického gymnázia.

Vďaka Pánu Bohu na prvé miesto nášho pôsobenia, ktorým bola Stará Pazova, sme dorazili bez komplikácií podľa plánu, a to vo štvrtok vo večerných hodinách. Na fare nás privítal mimoriadne priateľský a otvorený brat farár Igor Feldy. Po privítaní a spoločnom zoznamení sme sa rozdelili do rodín, v ktorých sme strávili prvú noc.

V piatok na nás čakali okamihy plné zážitkov. V dopoludňajších hodinách sme mali prichystaný program žiakov a pedagógov ESS spojený s jej krátkou pre-

zentáciou. Program bol obohatený o vystúpenie žiakov zo Základnej školy v Starrej Pazove. Po jeho ukončení sme sa odobrali na stretnutie s vedením a pedagógmi miestnej základnej školy. Riešili sme konkrétne kroky, ako nadviazať spoločnú spoluprácu medzi našimi školami formou vzájomných návštev či výmenných pobytov, ako aj participáciou na spoločných miestnych a medzinárodných projektoch. Po konštruktívnej porade sme sa odobrali na obed, po ktorom nás čakal presun do Báčskeho Petrovca. Po ceste sme sa zastavili na prehliadke vychýrenej Petrovaradínskej pevnosti v Novom Sade. Vo večerných hodinách sa konalo stretnutie mládeže v cirkevnom zbore Báčsky Petrovec, na ktorom sestra farárka T. Beňuchová poslúžila biblickou témou a mládežnícke piesne sprevádzala kapela ESŠ pod vedením T. Gulána.

Na druhý deň v sobotu sa v priestoroch evanjelického cirkevného zboru v Báčskom Petrovci uskutočnila medzinárodná konferencia na tému *Nové perspektívy vo vyučovaní evanjelického náboženstva na školách*. Konferenciu organizovali viaceré inštitúcie: Aktív učiteľov náboženstva SPV v Srbsku, Slovenská evanjelická cirkev a.v. v Srbsku, Slovenskí evanjelickí učitelia na Slovensku (záujmové združenie), Evanjelická spojená škola v Martine, Biblická škola v Martine a Fakulta humanitných vied Žilinskej Univerzity v Žiline. Úvodné biblické zamyslenie predniesol T. Gulán. Zaujímavými a praktickými prednáškami poslúžili A. Kacian, J. Bosáková a T. Gulán. Prednášky boli popretkávané vstupmi kapely ESŠ. Konferencia zožala veľký úspech, bola inšpiratívna a z hľadiska budúcej vzájomnej spolupráce medzi našimi učiteľmi a učiteľmi vo Vojvodine bola prijatá s mimoriadnymi sympatiami.

Nedeľu sme strávili v evanjelických cirkevných zboroch v Báčskom Petrovci, v ktorom pôsobí brat farár Vladislav Ivičiak, a v Silbaši, kde je zborovou farárkou Jasmina Kotasová-Medvedová. V Báčskom Petrovci si domáci cirkevný zbor slávnostne pripomenul pamiatku posvätenia chrámu (191. výročie). Na nádhерnej slávnosti sa zúčastnilo vyše 350 veriacich. Kázňou poslúžila sestra farárka Tatiana Beňuchová. V neďalekom Silbaši sa na službách Božích zúčastnili ostatní z našej delegácie, pričom zvesť Božieho slova zaznela v podaní Adriána Kaciana a spev duchovných piesní sprevádzala školská kapela.

Počas celej našej návštevy sme mali pocit, že sme skutočne ako doma. Takmer na každom kroku sme boli obklopení mäkkou „starodávnou“ ľúbozvučnou slovenčinou. Vrelé prijatia a srdečné úsmevy nasvedčovali tomu, že sme boli úprimne vítaní. Zároveň sme vnímali, že naši bratia a sestry vo Vojvodine potrebujú náš záujem a praktickú pomoc predovšetkým v oblasti detí, dorastu a mládeže. Samozrejme, aj v inej oblasti akákoľvek ochota nadviazať hlbšie vzťahy s našimi bratmi a sestrami vo Vojvodine sa bude viac než ceniť, pričom však nesmieme zabúdať na jej misijný charakter. Naši priatelia v Srbsku čakajú na našu spätnú väzbu. Som presvedčená, že sme pripravení im ju aj poskytnúť. Preto verím, že pri našej návšteve Vojvodiny sa uskutočnil prvý podnet, ktorý, ako dúfame, spustí lavínu vzájomnej spolupráce a služby.

(Správa o vydaní)

Slovenská národná knižnica (SNK) v Martine v závere roka 2013 vydala v edícii Pramene k duchovným dejinám Slovenska jedinečnú publikáciu *Bardejovský katechizmus z roku 1581 – najstaršia slovenská kniha* (255 s.). Dielo, ktoré prostredníctvom faksimilnej rekonštrukcie a vedeckých štúdií sprístupňuje slovenskej i medzinárodnej verejnosti historicky najstaršiu knihu vytlačenú na území Slovenska v domácej spisovnej reči – v slovakizovanej češtine, predstavuje priekopnícku sondu do výskumu duchovných a kultúrnych dejín Slovenska. Zrod diela inšpiroval slovenský slavista Ľubomír Ďurovič, na vydanie ho pod vedením Miloša Kovačku pripravil tím historikov, filológov, teológov a bibliografov v spolupráci s grafikom Petrom Ďuríkom

Pod názvom Bardejovský katechizmus sa „ukrýva“ slovenský preklad a istá adaptácia Malého katechizmu Dr. Martina Luthera. Nemecký a čiastočne latinský Lutherov text bol preložený z nemeckej predlohy (prekladateľ nie je známy, podľa tradície to bol bardejovský evanjelický farár a senior Severinus Sculteti), kým citáty z Biblie boli do tohto pre-

kladu dosadené jednak z Melantrichovej českej biblie, ktorá zachováva českú tradíciu biblických prekladov od 14. a 15. storočia, ako aj z Blahoslavovho prekladu Nového zákona. Bardejovský katechizmus vytlačil ako jediné slovenské medzi svojimi mnohými latinskými, nemeckými a niekoľkými maďarskými vydaniaми významný tlačiar Dávid Gutgesell v Bardejove v roku 1581. Preto sa v literatúre označuje ako „bardejovský“.

Malý katechizmus je i v súčasnosti živou knihou, a to tak na Slovensku ako aj v zahraničí. Bibliografická evidencia hovorí o viac ako 310 vydaniach Lutherovho Malého katechizmu v „slovenskej reči“.

Katechizmus, ktorý podáva a vysvetľuje vieroučné články evanjelickej a. v. cirkvi, zohral v slovenských dejinách – v rodinách a školách, ako aj v duchovnom a verejnom živote – významnú historickú rolu pri upevňovaní kresťanskej viery, uplatňovaní domáceho jazyka, šírení vzdelanosti, budovaní mravnej gramotnosti mnohých slovenských generácií, upevňoval ich charakterové vlastnosti. Na jeho prvých stranách je vytlačený text Desatora, ktoré dodnes patrí k zákla-

dom modernej civilizácie. Prikázania Nezbiješ! Nescudzoložíš! či Nepokradneš! patria k mravným imperatívom, ktoré by mala súčasná spoločnosť vo všetkých oblastiach omnoho pozornejšie počúvať a bezvýhradne rešpektovať v kontextoch prehlbujúcej sa mravnej krízy.

Pre slovenské historické vedomie je mimoriadne vzácnou skutočnosť, že Bardejovský katechizmus sa vôbec zachoval, hoci len v podobe unikátneho – jediného, aj keď silno poškodeného výťažku v Slovenskej národnej knižnici v Martine. O jeho objav a získanie do fondov SNK sa zaslúžil bibliograf a historik knižnej kultúry Boris Bálent, ktorý sa postaral v roku 1947 aj o jeho (dnes už sotva dostupné) faksimilné vydanie.

Zachovaný výťažok Bardejovského katechizmu poškodil nevedno kedy kníhviazač, ktorý z neho neprofesionálne odrezal vrchnú časť, a tak sťažil predstavu o jeho autentickej podobe. V dôsledku toho v ňom sčasti alebo úplne chýbajú prvé (horné) riadky. Ďalšie poškodenie unikátneho výťažku zvyrazňujú i chýbajúce (možno kedysi zámerne odstránené) strany.

Skupina bádateľov začala preto po roku 2009 spolupracovať s cieľom vytvoriť čo najzreteľnejšiu predstavu o tom, aký mala najstaršia slovenská kniha pôvodný tvar (formát) a aký bol jeho autentický text vrátane zničených alebo stratených textových pasáží, a tým zásadne prispieť k prehĺbeniu znalostí o jeho – a teda najstarších slovenských vôbec – mimoriadne zaujímavých historických duchovných, filologických, teologických, tlačiarenských i bibliografických kontextoch.

Možno povedať, že vytýčené ciele sa do značnej miery podarilo dosiahnuť. Dôkazom toho je nielen rekonštruovaný text Bardejovského katechizmu vo vydanéj knihe, ale i celý rad sprievodných štúdií, ktoré rozmnožili a prehĺbili znalosti o dejinách Slovenska, osobitne o jeho knižnej kultúre v 16. storočí, obzvlášť o dejinách kresťanstva a reformácie na Slovensku.

Okrem „jadra“ tejto publikácie, ktoré predstavuje text Bardejovského katechizmu graficky pripravený Petrom Ďurikom, prispeli do nej špecializovanými štúdiami prof. Daniel Škoviera, doc. Miloslava Bodnárová, prof. emer. Lubomír Ďurovič, doc. Milan Žitný, doc. Michal Valčo, historička kníhtlačiarstva v starom Uhorsku zo Széchényi knihovny v Budapešti dr. Judit V. Ecsedy a doc. Miloš Kovačka. Bibliografiu Bardejovského katechizmu spracovala Ľudmila Šimková.

Vydanie diela podporilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Vyšlo v náklade 300 výťažkov.

Slávnostná prezentácia diela sa uskutočnila 9. a 10. februára 2014 v evanjelickom kostole a Okresnej knižnici Dávida Gutgesella v Bardejove, 17. februára 2014 v Slovenskej národnej knižnici v Martine, 19. februára 2014 na Evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave (vo forme hosťovskej prednášky Miloša Kovačku) a 16. apríla 2014 v Univerzitnej knižnici v Bratislave.

Vo februári 2014 – po necelých dvoch mesiacoch – už bola publikácia rozobraná. Nevybavených zostalo viac ako 200 objednávok (len z Bardejova okolo 120). V Bratislave počas prezentácie v apríli 2014 – napriek veľkému záujmu bola už nedostupnou. Aj z tohto dôvodu sa v roku 2015 plánuje 2. vydanie diela. Na podporu tohto zámeru neznámy darca ponúkol myšlienku osobitného bibliofilského vydania faksimilnej kapitoly rekonštruovaného textu Bardejovského katechizmu na reprezentatívne účely Slovenskej národnej knižnice. Myšlienka sa uskutočnila v roku 2014.

Kniha ako celok je dôležitou správou k dejinám slovenského 16. storočia. Posilnila a spresnila historické vedomie a znalosti Slovákov o dejinách slovenského kresťanstva, osobitne evanjelickej viery. Úspech vydania to dokladá viac ako jednoznačne: Slováci sa o staršie dejiny svojho národa, osobitne o dejiny duchovné a kultúrne, živo zaujímajú.

MILOŠ KOVAČKA

Ján Smrek

SOBOTA

*Sobota. Pripravme sa na nedeľu.
Telo si okúpme aj dušu celú.
A potom poďme spať. Nech čerství k ránu
kročíme vospolok na cestu k chrámu.*

*Chrám zmeškať neslobodno. Slovo Božie
človek viac potrebuje ako zbožie,
aj pieseň mystickú, tú o večnosti.
Ja organ miloval som od mladosti.*

*Na tom si zakladám, že každý chorál
znám naspamäť, jak kostolník a zvonár,
a že viem naspamäť aj antifóny.
Celý svet ovoňal som, preto k vôni*

*voskovic chrámových sa s nehou vraciam.
Mám kancionál svoj, no neobraciam
už ani listy v ňom, ja po pamäti
spievať chcem každý spev aj chorál svätý.*

*Aj evanjeliá, aj epištoly
viem ešte z mladosti, a teraz celý
rozkošou chvejem sa, že sú tie isté.
Že je aj srdce moje také čisté.*

*Akým je zázrakom to zachovať si!
Temnoty valia sa a mrcha časy,
srdce je vystavené ohňu, meču.
No čistým je, keď cezeň slzy tečú.*

*Kto nevie zaplakať, kto slzu nectí,
kto chce žiť na svete len silou päsťí,
ten na múr natrafí, na betón tvrdý.
A všade balvany má miesto ľudí.*

*Beda, keď zaškrtiť chce človek v sebe
cit, ktorým obdarovalo ho nebe,
podstatu ľudskosti keď v sebe dusí.
Človek ten do zúfalstva padnúť musí.*

*Nedeľa je deň citu. Pripravme sa.
Načo sa nad domami týči veža,
načo chrám otvára sa do námestia?
Kto nejde, slepotou sám seba trestá.*

*Chrám nie je budova. Chrám to je oblak,
vstúp doňho plný citu, plný dobra,
a potom vyjdi z neho očistený.
Takto sa mnohý tiger v srnu zmení.*

*Má človek tigrom byť? Či vôbec šelmou?
Má Boží obraz svoj dať zastrieť čerňou?
Nenájde šťastie svoje v zverskej koži.
Sobota... Pripravme sa na chrám Boží.*

3. 8. 1952
Zo zbierky Proti noci

Misia v Keni – Pod vrcholom...

To, že práve čítate tieto riadky, znamená, že poznáte abecedu a niekto sa vám venoval, aby ste sa naučili čítať a tým pochopiť význam slabík, slov i celých vetných konštrukcií. Vo svete však žijú milióny ľudí, ktorí z rôznych príčin čítať alebo písať nevedia. Problémom nie je ich vlastná neschopnosť učiť sa a naučiť... Problémom je, že niektoré jazyky ešte nemajú svoju abecedu (písanú podobu svojej reči), a tak je písanie a čítanie jednoducho nemožné...

Keď sa povie „Afrika“

V Afrike možno nájsť tradičné náboženstvá vedľa Kristovho evanjelia, inakosť kultúry a zvykov, najteplejšie podnebie spomedzi všetkých svetadielov, paradoxy, ale aj pozostatky koloniálnej minulosti. Viditeľnú variabilitu často zjednocuje smutná skutočnosť – hlad, chudoba, chýbajúce vzdelanie (presvedčenie, že človek nemôže zmeniť svoj život k lepšiemu) – aj chýbajúce preklady Biblie do domácich jazykov. Šanca získať vzdelanie, a tým pomôcť sebe, svojim blízkym a svojej krajine, stroskotáva na základnom bode – mnohé národy sveta jednoducho nemajú svoje písmo.

Ak jazyk nie je zaznamenaný do podoby písmen, nie je možné preložiť žiadnu knihu, žiadnu učebnicu. A nielen to. Mnohé národy na svete si ani v 21. storočí ešte nemôžu prečítať príbeh o milosti – príbeh všetkých príbehov, v ktorom sa milujúci Boh skláňa k človeku, aby mu dal večný život, aby mu dal nádej!

Študentom *misijnej práce s deťmi a mládežou a učiteľstva náboženskej výchovy*, dvom akreditovaným študijným programom Katedry náboženských štúdií na Žilinskej univerzite, o tejto situácii, o živote v Afrike a úsilí tam pôsobiacich misionárov, prišli porozprávať traja vzácní hostia – reverend Paul Machira (vyslov Mašira) z Kene v sprievode riaditeľa Wycliffe Slovakia Jarka Tomašovského a jeho spolupracovníčky Lenky Timkovej, koordinátorky financovania projektov pre Slovensko.

V úvode stretnutia na pôde Katedry náboženských štúdií Žilinskej univerzity predstavil Jarko Tomašovský misijnú službu Wycliffe Slovakia. Poslaním organizácie je získavať učeníkov zo všetkých národov a následne zabezpečiť preklad Biblie do každého jazyka. Svoju úlohu vidí v tom, že „pomáha cirkvi naplňať jej poslanie získavať učeníkov zo všetkých národov, aby mohla priniesť Božie slovo – Bibliu všetkým národom v ich rodnom jazyku“.

Brata Tomašovského vystriedal reverend Paul Machira, ktorý nás v úvode stretnutia naučil pieseň. Keďže v Afrike nielen spievajú, ale popri speve aj veľa tancujú, aj my sme sa v sprievode slov „baraka za mungu kweli ni za ni za adžabu...“ (Božie požehnanie sú skutočne úžasné) čochvíľa kolísali v sviežom africkom rytme tejto piesne. A potom sme už so zatajeným dychom počúvali ľudský príbeh, ktorý Hospodin „viedol po takej ceste, po ktorej mala ísť“ (Iz 48, 17).

Na ceste do Nairobi

Brat Machira vyrastal v rodine kazateľa a v kostole bol od malička. V dome jeho rodičov bolo vždy veľa Biblií... Mladý Paul Machira však nikdy nechcel byť farárom, pretože chcel mať „poriadnu prácu, aby mohol zarábať veľa peňazí“. Po štúdiu si rýchlo našiel prácu a v priebehu prvého roka si už mohol kúpiť nové auto a krátko nato dokonca veľký dom. Oženil sa. A potom sa stalo niečo, čo úplne zmenilo spôsob, akým sa dovtedy díval na život.

Ako vieme, v prípade apoštola Pavla zasiahol Hospodin na ceste do Damašku. V živote P. Machiru sa Boh rozhodol pre cestu do Nairobi, hlavného mesta Kene a dnes najľudnatejšieho mesta východnej Afriky. V smere do Nairobi sa P. Machira stal účastníkom veľmi ťažkej automobilovej nehody (z 10 ľudí v aute zomreli 6). Bol to veľký zlom v živote mladého muža a ako sám hovorí, „vtedy ma prestali zaujímať materiálne veci, pretože som si uvedomil, aké je bláznivé to, keď sa zamieriam len sám na seba“. V čase, keď sa stala nehoda, Paul mal na účte veľa peňazí... a mnohí, ktorí vtedy zomreli, mali ešte tučnejšie kontá. V okamihu nehody na tom už však nezáležalo. „Veľmi zvláštne na tom celom bolo, že krátko pred nehodou absolútne nič nenaznačovalo, že o chvíľu sa môže stať niečo zlé,“ spomína P. Machira. „Bol to okamih a ja som bol veľmi zranený a potom som sa z toho všetkého dlho uzdravoval.“

Počas rekonvalescencie ho navštívila priateľka, ktorá mu povedala o *Bible Translation and Literacy of East Africa (BTL)*, mimovládnej organizácii, zameranej na preklady Biblie a budovanie gramotnosti v materinskom jazyku. V súčasnosti BTL dokončila už 7 prekladov Novej zmluvy a s týmto cieľom mapuje ďalších 20 jazykových skupín. Keňa má 60 jazykových skupín, z ktorých 42 je považovaných za veľké. Ostatné sú malé, a preto aj prehliadané. Mnohé z nich sa nachádzajú v odľahlých oblastiach, kde ľudia nemajú prístup k vzdelávaniu, nemocniciam či vode. „Hoci som obyvateľom Kene celý svoj život, až do osudnej nehody som o týchto problémoch nepočul; nevedel som o takejto núdzi,“ priznáva Paul. Jeho pozornosť zaujalo, že „ak títo ľudia nevedia čítať ani písať, nevedia si ani prečítať Bibliu“. Ako kresťana (ktorý vyrastal v dome plnom Biblií) ho to zasiahlo! Bolo neuveriteľné, že vtedy, v roku 2000, boli na svete ľudia, ktorí si Bibliu nemôžu a nevedia prečítať. Toto poznanie Paula presvedčilo. „Došlo mi, že chcem byť súčasťou tejto práce, tejto služby prostredníctvom organizácie *Bible Translation and Literacy of East Africa*. A Boh začal meniť môj život...“

Kniha života

„Vzdelávanie mení náš život, pretože nám otvára svet tým, že umožňuje prístup k mnohým informáciám. Nevzdelanosť, naopak, spôsobuje, že sa človek cíti zle. O čo viac tento pocit vystupuje pri neznalosti Biblie!“ myslí si Paul a pokračuje príbehom priateľa, misionára bielej pleti, ktorý sa odohral v jednej z afrických dedín. Misionár tam stretol ženu, ktorá naňho uprene hľadela dovtedy, kým k nej

neprišiel. Dozvedel sa, že keď bola malým dievčatkom, počula v ich dedine bielelych misionárov, ktorí čítali z veľmi hrubej knihy. Malé dievčatko počúvalo slová z Biblie – dve biblické vety si dokonca pamätalo dodnes! Poprosila teda bieleho muža o rovnakú knihu a držiak Bibliu vo svojich rukách, hladila ju, pobozkala a skláňala sa k nej nežne ako k dieťaťu. Vedela, že sa dotýka slov Života. „Kedysi počula dve vety z Biblie, ale pamätala si ich celý život,“ zopakoval Paul. Aká veľká musela byť túžba tejto ženy po tom, aby si Bibliu mohla prečítať vo svojom rodnom jazyku!

Hláska, slovo, veta, test

Reverend Machira nám dal za úlohu prečítať vetu v jednom z afrických jazykov. Čítali sme, opakovane vyslovovali neznáme slová, ale k ničomu podstatnému sme nedospeli. Nevedeli sme a nerozumeli sme slovám, ktoré na svete používajú tisíce ľudí! Napokon sme otázku dostali aj v slovenskom jazyku... a za sekundu na ňu aj odpovedali. Jazyk samburu nám dal zabrať. A hoci ním dnes hovorí také veľké množstvo ľudí, Biblia v tomto jazyku ešte nikdy nebola napísaná. Aby sa táto situácia mohla zmeniť, tento jazyk potrebuje svoju písomnú podobu – potrebuje písmo.

Pri pohľade na anglickú abecedu rýchlo zrátame, že ju tvorí 26 základných znakov písmen bez diakritiky, kým napríklad slovenská abeceda ich má až 46. V procese vzniku anglického alebo slovenského písma tu na začiatku musel byť niekto, kto študoval spôsob, akým rozprávajú Angličania, a spôsob, akým rozprávajú Slováci. Títo ľudia museli chápať, že odlišné zvuky potrebujú odlišné znaky. Rovnaký proces pri skúmaní reči sa dnes odohráva aj prostredníctvom služby misionárov Wycliffe. Misionári žijú v spoločnosti, usilujú sa porozumieť zvukom (ktoré znamenajú odlišné znaky) a tieto zvuky zaznamenať do podoby písmen. Ak sa prelúskajú touto fázou, pristupujú k tvorbe slovníka, ktorý následne slúži aj pri biblickom preklade. „V zásade platí pravidlo, že na vznik prvého slovníka, musí misionár správne zaznamenať aspoň 1500 slov.“

Treba si uvedomiť, že vytvorenie slovníka „chvíľu“ trvá. Rozvoj jazyka si totiž žiada i to, aby to komunita prijala. „Ľudia musia súhlasiť s tým, že napríklad „stôl“ budeme všetci volať ‚stól‘,“ vysvetľuje Paul a dodáva tento príklad: „V mojom jazyku má slovo *ilia* 4 významy. Je teda rozdiel v tom, ako toto slovo vyslovíte. Raz môžete hovoriť o *oceáne*, druhýkrát označovať *skupinu ľudí*, do tretice chcieť *mlieko* a pri štvrtom význame opisovať *minulú udalosť*. Je to o prízvuku, dôraze, ktorý dáte pri výslovnosti tohto slova.“

Jazykové hlavolamy

„Preklad Biblie je zaujímavé cvičenie, pretože neprekladáte slovo za slovom. Cieľom misionára – prekladateľa je preložiť zmysel viet a biblických obrazov.“ Sú napríklad slová, ktoré v slovenčine existujú, ale v akomsi domorodom africkom ja-

zyku by sme ich hľadali márne. Paul uvádza príklad verša z proroka Izaiáša: „Keby boli vaše *hriechy ako šarlát*, zbeľujú sťa *sneh*, a keby boli červené ako purpur, budú ako vlna“ (Iz 1, 18). Brat Machira si krátko po prečítaní tohto verša automaticky položí otázku „čo je sneh?“.

Problematické je aj slovné spojenie „červené ako šarlát“. Človek z Afriky šarlát nepozná. Červenú farbu navyše identifikuje a vníma ako farbu krvi. „S tým sa musíme pri preklade popasovať, a preto prekladatelia sedia a konzultujú preklad navzájom.“ Ak nejaké slovo chýba a nemá svoju jazykovú podobu, prekladatelia hľadajú čo najbližšiu prijateľnú alternatívu. „Aj keď napokon použijeme iné slovo, nesmieme ‚zriediť‘ obsah (,umeniť‘ význam slova),“ vysvetľuje Paul.

V týchto jazykových hlavolamoch môže nastať aj situácia, keď v domorodom jazyku existuje slovo, ktoré potrebujete preložiť, čo je výborné. Problém nastáva však vtedy, keď má toto slovo pre miestnych obyvateľov iný význam. Napríklad biblický verš „ale Mária zachovávala všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich“ (L 2, 19) v niektorom z afrických jazykov spôsobuje nemalé problémy. „Uchovať si v srdci“ totiž znamená „nahnevať sa“. Kvôli presnému významu je preto v preklade potrebné povedať: „Mária si uchovala tieto slová vo svojom žalúdku.“ Preklad je teda správny vtedy, keď sa zachováva význam slov.

Naše vreckové zaplatí učiteľa

Proces vzniku písma, po ktorom bude nasledovať preklad Biblie, prebieha v súčasnosti aj v jazykovej skupine s názvom „Omba“ (oblasť s týmto menom v skutočnosti neexistuje, Omba je pseudonym, ktorý sa používa ako terminus technicus s cieľom znížiť riziko ohrozenia misionárov, pozn.). Táto oblasť sa rozprestiera v blízkosti Indického oceánu, blízko hranice so Somálskom. Dnešné Somálsko ovládol terorizmus, zlyhala mu vláda a väčšinu obyvateľstva tvoria moslimovia (99 % obyvateľov). Je preto priam neuveriteľné, že v tejto, takmer najchudobnejšej oblasti Kene dnes žije komunita s piatimi kresťanmi. Jarko Tomašovský vysvetľuje situáciu, s ktorou sa stretla organizácia Wycliffe na tomto mieste: „Keď sme tam prišli prvýkrát, miestni nás odmietli. Pán Boh nám však dal stratégiu – títo ľudia zúfalo túžia po vzdelaní a informáciách, chcú, aby ich deti chodili do školy, aby mali neskôr prácu a pomohli ich krajine. Keď sme povedali, že u nich chceme vybudovať školu, dovolili nám prísť.“

Spočiatku deti do školy chodili, avšak každým dňom ich bolo čoraz menej. Misionári Wycliffe nerozumeli, prečo deti prestávajú chodiť do školy, keď miestni obyvatelia tak veľmi túžia po vzdelaní. Zistili, že deti vo vzdelávaní zastavila chudoba, v ktorej títo ľudia žijú. Deti boli také hladné, že neboli schopné dôjsť do školy. „Väčšina detí dostane jedno jedlo raz za tri dni, čo je veľmi málo. Do školy prosto nevládali dôjsť. Wycliffe sa preto rozhodla, že v škole zavedie stravovací program – ak dieťa príde do školy, vždy dostane jedlo,“ vysvetľuje brat Tomašovský

a vzápätí nás všetkých vyzýva k pomoci. „Niekedy si nevedomujeme, ako veľmi sme privilegovaní – stalo sa nám vôbec niekedy, že sme rozmýšľali o tom, či budeme mať doma čo jesť? Nie je to náhodou tak, že riešime skôr problém, na aké jedlo máme práve chuť?“

Fakt je, že vo svete sú mnohé oblasti, kde ľudí sužuje otázka, či vôbec budú mať čo do úst... O to neuveriteľnejšie znie fakt, že nakrmiť jedno z tých detí na jeden celý mesiac stojí menej ako desať eur! Naše „vreckové“ (20 – 60 eur) zaplatí v Afrike dokonca učiteľa na mesiac. A tento človek vzdeláva ďalších päťdesiat detí... Jarko Tomašovský vo výzve pokračuje: „Nabudúce, keď si budete myslieť, že na vás nezáleží, že nemôžete urobiť nič, aby ste pomohli, opak je pravdou. Je tu predsa niečo, čo môžeme urobiť všetci – veriť, že môžeme niečo urobiť.“ Keď študujeme alebo pracujeme, nemyslíme len na seba, myslíme na to, kde nás Boh vedie a čo môžeme robiť pre iných. My, slovenskí evanjelici, nemáme málo – v našom živote máme Boha a Jeho slovo – a vďaka tomu môžeme niečo urobiť! „V tejto optike pozerať sa aj na seba a svoju úlohu v Božej vinici; kamkoľvek nás Boh posielal, podelme sa o Jeho lásku!“

Služba zabudnutým oblastiam

Peknou ilustráciou zapálenosti pre Boha bol pre nás príbeh o pastorevi z jednej africkej oblasti. Tento pastor vôbec nevedel čítať a písať. Poviete si, ako môže byť kazateľom, keď nevie čítať Bibliu? Čo učí ľudí v kostole, keď si nevie nič preštudovať? Odpoveďou budeme milo prekvapení – kazateľ počúva každý sobotňajší večer v rádiu program, ktorý je v jeho materinskom jazyku. Tento program prináša raz do týždňa kázeň iného farára, ktorý takto slúži jazykovo „zabudnutým“ oblastiam. A tak si tento človek každú sobotu večer sadá k rádiu a počúva... aby mohol rovnakými slovami na druhý deň v kostole povzbudiť vo viere svojich bratov a sestry. „Je neuveriteľné, že Pán Boh si používa tohto muža takýmto spôsobom,“ hovorí J. Tomašovský a dodáva: „Pán Boh si skutočne používa čokoľvek, aj jednoduchý program v rádiu, aby pomohol vzniku cirkvi s dnes už 200 členmi.“

Organizácia Wycliffe potrebuje ľudí – prekladateľov, lingvistov či pracovníkov v alfabetizácii. Rovnako však potrebuje aj ľudí rôznych profesií z celého sveta, Slovensko nevyvímajúc. „Hľadáme ľudí, ktorí sa zapoja do tejto služby tým, že budú vyučovať a trénovať iných. Ľudí, ktorí namiesto toho, aby sami pracovali na preklade Biblie, pomôžu iným robiť preklad efektívnejšie.“ Aby tí, ktorí pracujú priamo na misijnom poli, mohli túto službu vykonávať, sú potrebné aj finančné zdroje, ktoré im to umožnia. Dnes tieto zdroje prinášajú jednotlivci, firmy aj cirkevné zbory, ktoré pomáhajú financovať prácu misionárov z Wycliffe. Nie je však tajomstvom, že tieto zdroje sú nedostačujúce.

Súčasťou služby nás, kresťanov, môže a má byť i modlitebná podpora. Wycliffe opakovane zdôrazňuje, že „nevyhnutným základom misijnej služby je modlitba“. „Aj deti na okraji spoločnosti voláme k tomu, aby sa stali partneri tejto

služby cez ich modlitby za tých, ktorí konajú túto prácu. Aj tieto deti, sú súčasťou služby vo Wycliffe,“ doplnia J. Tomašovský. A napokon, do modlitebnej služby za misionárov sme povolani všetci (1 Tes 5, 17).

V závere sa reverend Machira poďakoval študentom Katedry náboženských štúdií Žilinskej univerzity a povzbudil ich k vedomiu, že „cesta viery je vlastne duchovná cesta“, a tak jediná cesta, ktorú môžeme istotne robiť úplne všetci, je modliť sa. „Misionári sú vo všetkých krajinách a môžem vám povedať, že niekedy je tá práca veľmi frustrujúca.“ Niekedy si misionári kladú otázku, či to vôbec má cenu? Inokedy majú chuť vrátiť sa k normálnemu životu... Tieto pochybnosti sú však práve tým miestom, keď do ich služby vstupujeme my a naše modlitby. „Neexistuje nič, čo by dokázalo povzbudiť misionárov tak veľmi ako modlitba,“ hovorí P. Machira, dodávajúc, že „modlitby, ktoré prosia o posilnenie pre misionárov a volajú ich konkrétne meno, sú to najsilnejšie.“

Aj naša misia...

Zabezpečiť preklady Biblie do všetkých jazykov je jedným z poslani cirkvi. Veď získavať učeníkov zo všetkých národov, aby mohla priniesť Božie slovo – Bibliu všetkým národom v ich rodnom jazyku, je tým, k čomu ju povolal Kristus vo svojom misijnom príkaze (Mt 28, 19). Naša účasť na šírení evanjelia „do všetkých končín zeme“ by mala byť sprevádzaná realizovaním pomoci bližným. Veď evanjelizácia a sociálna aktivita kresťanov sa napokon, ako veľké privilégia všetkých kresťanov, vždy dopĺňajú a vzájomne určujú.

Ostávajme preto na modlitbách, v aktívnej pomoci a vo viere, že nepotrva dlho a dnes ešte prehliadané národy sa z Božej milosti už čoskoro budú môcť učiť čítať vo svojom jazyku...

HEDWIGA TRÁČOVÁ ✕

Profil Paula Machiru

Reverend Paul Machira pôsobí ako misionár v Keni. Podľa vlastných slov si „zobral za ženu svoju najlepšiu priateľku, s ktorou dnes vychováva tri deti vo veku od dvoch do ôsmich rokov“. Je jedným z hlavných organizátorov podujatia „Beh za ľudí bez Biblie“ (Run for the Bibleless), cez ktoré sa organizátori snažia informovať širokú verejnosť v Keni o potrebách krajanov, ktorí zatiaľ nemali to šťastie mať vo svojom jazyku písmo ani Písmo. Cez toto podujatie sa usilujú podnieť záujem a získať prostriedky, ktorými zabezpečujú prekladateľskú prácu. Bol to práve Machirov entuziazmus pre Božie dielo, ktorý inšpiroval Wycliffe Slovakia k myšlienke pozvať sympatického reverenda aj na Slovensko. V priebehu októbra navštívil P. Machira viaceré kresťanské školy a cirkevné zbory na Slovensku. Radi sme ho privítali a počúvali aj u nás v martinskom evanjelickom zbore.

230 let posvěcení chrámu, Martin 9. 11. 2014

*Milost našeho Pána Ježíše Krista, láska Boží
a přítomnost Ducha svatého buď se všemi vámi. Amen.*

Milé křesťanské shromáždění, bratři a sestry v Kristu, prožíváte dnes veliký den ve vašem sboru. Slavíte 230 let od posvěcení vašeho chrámu zde v Martině.

Když jsem pročítal dějiny (historii) vašeho zboru, žasnul jsem nad neuvěřitelnou skutečností – základní kámen vašeho chrámu byl položen 1. května (mája) roku 1784 a v tomtéž roce 1784 na 22. neděli po sv. Trojici byl váš toleranční kostel (bez věže) posvěcen. Obdivuhodné! Za polrok byl postaven váš chrám.

A v blízkosti chrámu byla pak záhy postavená také evangelická škola a jejím prvním učitelem byl v tomto období Matěj Durus, slezský rodák. To mě naplnilo radostí, že vztahy se Slezskem byly tady už od prvopočátku.

Také jsem se dočetl, že letos 15. listopadu (novembra) vlastně také uplyne 111 let od znovu posvěcení vašeho chrámu, který získal současnou podobu v roce 1903.

Chrám, evangelická škola, gymnázium, biblická škola – to je opravdu pozhnané dílo, které potřebuje hodně moudrosti, úsilí při vedení a modliteb.

Věřím, že je to místo Bohem pozhnané, jak v minulosti, tak v současnosti a věřím, že tak bude v budoucnosti. Hluboce se skláním před velikostí a šíří působení evangelia ve vašich končinách. Bylo zde v dějinách velké množství Bohu oddaných farářů a laických pracovníků a jsem přesvědčen, že i v současné době.

S podivem člověk čte o mnoha aktivitách a službách, které se mezi vámi dějí. Také to, jak vypadá váš kostel, je rovněž vizitkou a svědectvím, že tento kostel není prázdný, muzeální, ale je místem setkávání živých kamenů – Bohu oddaných a věrných lidí.

Máte krásné nové okna – velké dílo, mnoho modliteb a práce... I to svědčí o horlivosti, obětavosti a nadšení lidí pro Pána a Boží dílo. A jsem přesvědčen, že Pán církve vás vede i v současnosti k pozhnanému dílu a rozvoji sboru (a města). S úctou hledíme do minulosti za mnohé pozhnané svědky víry, s pokorou a vděčností prožíváte současnost a s nadějí vyhlížíte do budoucna, neboť je to dílo Páně – ne naše.

Přeji vám mnoho takových duchovních vůdců a duchovních stavitelů v tomto sboru.

Chrámů patřily v našich městech a obcích obvykle k větším stavbám a se svými věžemi často i k nejvyšším budovám, ale ne vždy tomu ale tak bylo. I tento chrám byl původně postaven bez věže. Neboť toleranční chrám nesměly mít věž, aby nepřipomínaly chrám – byly to domy modlitby (Bett-haus).

Jak víte, teprve generální přestavbou chrámu v roce 1885 byla postavená zděná věž vašeho chrámu. A právě věž mě inspirovala k dnešnímu kázání.

Pevná věž je Hospodinovo jméno, k němu se uteče spravedlivý jak do hradu. Př 18:10

Bratři a sestry, chtěl bych se s vámi dnes zamyslet nad tím, k čemu nás mohou inspirovat a učit věže kostelů?

1/ Věž chrámu nám ukazuje na Boha, který je tou jedinou pevnou věží!

Věže byly vždy útočištěm. I Salamoun vyznal: pevnou věží je náš Bůh. Ano, k Němu se můžeme utíkat v dobách soužení a nebezpečí, ale i v době radostí a pokoje a u Něho čerpat sílu.

(Teď nemyslím na lidi, které drží v rukou časopis – Strážná věž – časopis SJ – to není pevná věž – je to velmi pochybná a vratká věž...)

I náš reformátor Martin Luther prožil ve věži komnaty wittenberského kláštera zvláštní duchovní zážitek, který byl jedním z prvních impulsů reformačního učení a hnutí. Zde mu ve chvíli ticha a rozjímání zazářil nově text z listu Římanům 1:17: „Vždyť se v něm zjevuje Boží spravedlnost, která je přijímána vírou a vede k víře; stojí přece psáno: Spravedlivý z víry bude živ.“ Tento hluboký dotyk Božím slovem způsobil, že jeho víra se v době jeho zážitku ve věži obrátila novým směrem.

Pán Bůh je jedinou pevnou věží a nedobytným hradem, kéž bychom to nejen zpívali ústy, ale také prožívali jako pozeňnanou realitu v životě! On je místem, kam se můžeme utíkat ve všech životních situacích. Lidé dnes hledají pomoc na mnoha jiných místech, jen ne u Pána. Ale jen On je věží – útočištěm v každém čase. Také Jan Amos Komenský vyznával – *Bože, tvé svaté jméno je jako pevná věž poskytující bezpečný úkryt.*

• Příklad: Jednou položil jeden bratr farář dětem na náboženství otázku: Děti, víte k čemu slouží kostelní věž? Jedno dítě velmi brilantně a trefně odpovědělo: K čemu slouží věž kostela, hm? Je to šípka, která ukazuje směrem nahoru – směrem k Pánu Bohu. Ukazuje na Pána Boha – abychom na něho nezapomněli.

Jsem přesvědčen, že to byla skvělá odpověď. Každý kostel s věží je šípkou, která nám připomíná i ve všední den: nezapomeň na svého Otce v nebi. Ano, je to šípka, která ukazuje směrem nahoru – k Pánu Bohu, abychom na něho nezapomněli.

2/ Věž chrámu nám ukazuje, že máme pozvedat svoji duši vzhůru k Pánu. Vzhůru srdce (sursum corda) – zpíváme u liturgie a odpovídáme – máme je u Pána. Žijeme skutečně s Pánem? Máme naše srdce u Pána?

Potřebujeme pozvedat svou duši k Bohu. Prorok Jeremjáš ve své knize *Pláč 3:41: Pozvedněme s dlaněmi i srdce k Bohu na nebesích. A žalmista v Žalmu 143:8 říká: Ohlas mi zářna své milosrdenství, neboť doufám v tebe. Dej mi poznat cestu, po níž mám jít, neboť k tobě pozvedám svou duši.*

Pozvedněme své oči k nebi, pozvedejme i naše hlasy k oslavě Boha a učme se pozvedat i druhé, když klesají pod těžkými břemeny zkoušek a životních zápasů a to našimi činy a modlitbami.

(Na věže dávali evangelíci také znak kohouta. Kohout probouzí, budí k bdělosti a k pokání. Jeho hlas nás chce probouzet z naší letargie, našich hříchů – jak učedníka Petra, když zapřel, že nezná Ježíše. Teprve hlas kohouta v něm probudil lítost a slzy pokání a pak svým životem oslavil Krista.)

Evangelické chrámy byly vždy místem, kde se pozvedala mravní, vzdělanostní a duchovní úroveň národa. Chrámy skutečně poukazují na hodnoty nejvyšší, které nás přesahují a které nás pozvedají z naší každodennosti.

Kéž i v současné době naše chrámy, naše města se pozvedají nejen ekonomicky, stavebně, ale především duchovně – *Př 11:11: Žehnáním přímých se město (sbor) pozvedá, kdežto ústy svévolníků se boří.*

Jsou naše chrámy pro nás útočištěm, duchovním domovem a místem setkání s Pánem Bohem a s bratřími a sestrami?

V našich městech bylo postaveno v posledních letech mnoho chrámu konzumu, ale mnohem méně chrámů k oslavě Pána Boha – nepoměr je až šokující, zarážející. A kolik je těch chrámu konzumu, které otevírají dveře i v neděli (zvláště u nás). Nechci nad tou situací lamentovat, ale chci říci jen to, abychom nepodlehli svodu doby, že nepotřebujeme Pána Boha, ale jen dobré bydlo a nasycit své tělo.

3/ Věž kostela nám také ukazuje na Boží lásku v Ježíši Kristu – na špičce věže je obvykle kříž. (Korouhev...?!)

Víte, čím je ukončena vaše věž? Ano, je tam umístěn kříž! To znamená Boží lásky k nám hříšným lidem! Kříž se nám nikdy nesmí ztratit ze zřetele. On ční jako výsostné znamení nejvyšší oběti Lásky – oběti života. Nikdy na to nezapomínejme! Utíkejme se k ukřížovanému a vzkříšenému Pánu!

4/ Věž nás přesahuje – ukazuje i výšinám – k nebi.

Jakoby nám říká, člověče, pamatuj, zde na zemi nemáš trvalý domov, ale vyhlížej město, které přijde. Apoštol Pavel v *1. Tes 4:17-18 napsal:... my žijí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchváćeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem. Těmito slovy se vzájemně potěšujte.*

Před čím nás naopak může věž kostela varovat?

1/ Abychom se nepovyšovali nad druhé – varuje nás před duchovní pýchou – abychom nezvedali v pýše svoje nosy a nemysleli si, že my křesťané jsme lepší. Nejsme lepší, ale máme být jiní. Duchovní pýcha vždy předchází pád!

Ř 12:3-6 Každému z vás říkám na základě milosti, která mi byla dána: Nesmýšlejte výš, než je komu určeno, ale smýšlejte o sobě střízlivě, podle toho, jakou míru víry udělal každému Bůh.

• *Ř 11:20 ...nepovyšuj se, ale boj se!*

Kdykoliv nám přijde na mysl ono farizejské: *Bože, děkuji ti, že nejsem, jak ten hříšník, celník* – tak s těmito myšlenkami rychle skončujme!

Vyznejte to Pánu a prosme o pokoru, abychom nepadli do léčky satana, který nám chce namluvit, aby se vše točilo kolem nás. Sbor je místem, kde nás Bůh touží proměňovat a utvářet náš charakter milý Jemu.

2/ Věž nás varuje před tím, abychom (možná i) uprostřed chrámu si nebudovali „svoji bábelskou, babylonskou věž“.

To je nebezpečí pro každého – pro faráře, pro člena presbyterstva, pro každého... Nechtějme si dělat „velké“ jméno tady na zemi, ale dělejme vše, abychom oslavili svým životem Pána Boha. Vždyť, jak řekl Jan – On musí růst, já pak menšit se!

My lidé jsme nakloněni k tomu, abychom si na zemi utvořili velké jméno... Kdo dnes nechce být slavný, velký, obdivovaný?

• **Příklad:** Dnes se ve světě národy a architekti předhánějí, kdo postaví nejvyšší budovu, věž...! Víte, kde stojí nejvyšší věž na světě? Nevím, zda je to pravda, ale dočetl jsem se, že je to – Burdž Chalífa – Chalífova věž. Je to mrakodrap v Dubaji ve Spojených arabských emirátech.

Dříve byl znám pod názvem Burdž Dubaj jako (Dubajská věž). Mrakodrap se stavěl od 21. září 2004 a ještě před dokončením, a to v dubnu 2008, se stal nejvyšší stavbou světa. V lednu 2009 byla dosažena konečná výška 828 metrů včetně antény. Slavnostní otevření proběhlo 4. ledna 2010. Výtahy vedou až do 189. patra ve výšce 638 metrů. Krátce po provozování v roce 2010 oznámil vládce dubajského emirátu, šejch Muhammad ibn Rašid al-Maktúm, že stavba bude pojmenována po prezidentovi Spojených arabských emirátů, šejchu Chalífovi ibn Saíd al-Nahaján.

Také Číňané nejsou žádní troškaři, rádi se chlubí gigantickými stavbami, které se vymykají všem měřítkům. I oni chtějí postavit kilometr vysokou věž s menší sestrou – mezi nimiž budou obíhat planety sluneční soustavy.

Ano, lidé si chtějí udělat velkým své jméno..., ale víme, že je to scestné... Nebudujme si svoji babylonskou věž! Člověk chce být velkým! Varujme se před pýchou života – že můžeme žít nezávisle na Bohu, že si uděláme velkým své jméno zde na zemi.

3/ Věž nás chce varovat před tím, abychom si nemysleli, že se do nebe dostaneme vlastním úsilím. Nebe je darem Boží milosti. Nenechme si toto evangelium ukrást či překroutit. Evangelium Boží milostí v Ježíši Kristu je a zůstane jediná šípka – jediná cesta k Bohu.

Nespoléhejme na své skutky, ani na svoji službu pro Boha. Kéž by o nás neplatilo – že pro samou službu pro Boha, zapomněl na Boha. Nebe si nezasloužíme svými skutky, ani bohu-libou službou ve sboru, ale pouze vírou – uvěříme-li tomu největšímu činu lásky Boha, která se obětovala na kříži Golgoty.

Závěr

Bratři a sestry,

kdykoliv budete procházet kolem kostela, zvedněme hlavy vzhůru, podívejme se na věž kostela a věnujme jí chvíli pozornost (této šípce.)

A přitom si připomeňme:

- (1) že Bůh je naší pevnou věží, hradem
- (2) k Němu pozvedejme svoji duši a pamatujme, že
- (3) kříž na věži je znamením Boží lásky a to,
- že (4) věž nám ukazuje, že náš skutečný domov je v nebi.

A naopak na co si dávejme pozor a před čím se varujme?

- (1) Abychom se nepovyšovali nad druhé,
- (2) nebudovali si i uprostřed chrámu – svoji „babylonskou“ věž – svoje jméno ...
- a (3) nemysleli si, že svými zbožnými činy, či službou dosáhneme nebe.

Každý kostel s věží je šípkou, která nám připomíná i ve všední den: nezapomeň na svého Otce v nebi.

Budme pro druhé takovou Boží šípkou, která ukazuje druhým lidem na Boha právě uprostřed tohoto našeho zmateného světa, který hledá pevný bod, ale často ho hledá na ne-správném místě – ne v chrámě.

Kéž naše chrámy, ale i my křesťané jsme těmi „nepřehlédnutelnými“ Božími šípkami zde na zemi pro lidi, kteří často tápou, aby mohli v Bohu najít pravý směr a cíl svého života. Amen.

Modleme se:

Pane a Bože náš, v pokoře se skláníme před Tvoje velikostí a svatostí a vyznáváme, že bez Tvé milosti nejsme ničím. Prosíme, pozvedej náš zrak k Tobě, naše duše, abychom žili s pohledem upřeným na Nebe. Dej nám, abychom byli pro druhé tou šípkou, věží, která ukazuje na Tebe.

TOMÁŠ TYRLÍK,
SENIOR FRÝDECKÉHO SENIORÁTU SLIEZSKEJ EVANJELICKEJ A. V. CÍRKVI,
EV. A. V. FARÁR V TRÁNOVICIACH

Trochu smutná úvaha na konci starého roka

Na starosť si začínam uvedomovať, že moja generácia, ktorá mala priestor na realizáciu v druhej polovici minulého storočia, bola nútená v istom zmysle prežiť dokončovanie sveta svojich rodičov a svojej mladosti, a s tým aj zmeny, ktoré priniesol so sebou nový svet. Keď k tomu pridáme energický nástup mladej generácie, ktorej, samozrejme, nový svet neprekáža a cíti sa v ňom dobre, tak sa nám zdá, že sa stávame čoraz viac, najmä vnútorné, bezdomovcami. Najmä my ťažšie prispôbiví, ktorí by od synov čítali radšej list ako e-mail, ktorí si myslíme, že sa dateline krivdív, keď ju volajú „zelená hmota“, ktorí nechápeme, ako sa môže stať z významného človeka celebrita. Znie mi to ako čosi medzi človekom a božstvom, ako starý hrdina Gilgameš, ktorý vraj bol z jednej tretiny človek a z dvoch tretín boh. My, ktorí si ešte cítime záhradku, hoci to už dávno nie je posledný kúsok „otcovskej role“, ale miesto v záhradkárskych osadách, a s ťažkým srdcom ju polievame hadicou, nie krlhou, lebo už niet ani studne, z ktorej by sa dala voda nafaňkať.

Vo svete môjho otca sa rodičovské domy, zo začiatku ešte drevenice, nehodnotili podľa peňazi, ale podľa toho, koľko tam deti zažili lásky, hoci v skromnosti, ba neraz až v biede. Voňali po maminých buchtách a otcovom dreve či pote, po práci ich rúk a srdca, nie po stavebnej firme. Priestor v podkrovi nebol využitý na atraktívne bývanie, ale zato sa tam našli knihy a časopisy „hladené prstami pradedov ešte“, ktoré upozorňovali ich duše na Božiu lásku a upokojovali ich.

Sociológ sa zamýšľa nad životom v treťom tisícročí a s istou ustarostenosťou hovorí o tom, že dnešný človek už nerozumie krajine, v ktorej žije. Odcudzuje sa jej. Stráca k nej akýsi vnútorné previazaný vzťah. Nečítal som ešte povesti z prostredia rodného činžiaka v miestnej časti napríklad Košúty II. Človek sa ozaj totálne odcudzuje. Ak má na to, tak si obľúbi nie kopec, na ktorom sa naučil piskať alebo hrať sa na vojaka, lebo taký neexistuje. Miesto toho chodil do „krúžkov“, alebo aj to sa už inak volá? Obľúbi

si kopec, na ktorom je dobrý lyžiarsky vlek a cenovo prístupné ubytovanie. Je to úplne jedno, či na Liptove, alebo v Alpách.

Čo by som dal za to, keby som mohol ísť s vnúcatami na prechádzku za Rimavskú Sobotu, kde som prežil chlapčensťvo. Na lúkach, cez ktoré sme sa chodili kúpať k rieke Rimave, dnes mŕtvej najmä kvôli chemickej továrni v Hnúšti-Likieri, chytať raky, ryby a obdivovať vtáky, boli krásne močaristé jazierka. Tak rád by som im v nich ukázal mloky od výmyslu sveta, malé krásne rybky, farebné vážky, vodné slimáky. Je to nemožné, lebo už z toho nič neexistuje. Už dlho sa nedá z farského múrika v záhrade vidieť veža kostola v susednej dedine. Na tých lúkach a úrodnej zemi stojí cukrovar, mlyny, pivovar. Možno by ich najviac zaujalo mračno holubov, ktoré sa tam pržižujú. Musel by som im však zatajiť, že podľa odborníkov každý z nich má akúsi tuberkulózu.

Veľmi si želim, aby som nemusel zomrieť pri televízore, aj keď viem, že je to pravdepodobné a že to už nebudem môcť ovplyvniť. Páčilo by sa mi zaspáť na dávnej uličke v Istebnom. Sedel by som na drevených kladkách, opretý o starý sypanec, spolu s dedinskými chlapcami a dievčatami. Ktoś z nich by hral na harmonike, ostatní by spievali. Nenapodobňovali by sme nijakú hudobnú skupinu, ale skôr ľudové piesne našich predkov. Oproti by sa k spánku chystali drevené chalúčky s dvormi, kde by sa dalo nájsť, čo len chceš. Sem-tam by po ceste zahrkotal posledný voz ťahaný peknými koníkmi. Sniečko by zapadlo a ja by som sa zobudil síce v inom, novom svete, ale takom, kde by tie najzáčnejšie hodnoty ožili spôsobom, aký „oko nevidalo a ucho neslýchalo“. Takto už nezaspím ani na chvíľu, lebo už ani takéto Istebné neexistuje.

Tento smutný silvestrovský sen, po ktorom má prísť zas trochu nádeje a radosti, ako keď sa vypláčem, som si dovolil darovať sebe samému, ale aj všetkým čitateľom dobrej vôle s pránim, aby pri čítaní cítili vôňu tých buchieť, alebo lepšie domáceho čerstvo upečeného chleba, ak ho vôbec niekedy jedli.

J. B. HROBŇ

PRVÝ ZVON SVÄTOMARTINSKEJ EVANJELICKEJ CIRKVI A. V. Z ROKU 1791

Mimoriadne vzácny historický zvon som dlho cieľavedome hľadal. „Našiel“ som ho v novembri 2013 na Bystričke. Bolo to veľmi milé prekvapenie, keď som ho na základe prečítania jeho latinského textu presne identifikoval. Zvon bol a je dobre opatrený, ale trochu zabudnutý. Ochetní ľudia z Obecného úradu na Bystričke mi ho ukázali.

V tomto roku 2014 sme ho s pánom učiteľom Júliusom Jarkovským z Košťan nad Turcom detailne očistili, poumývali, nastriekali špeciálnym sprejom, odborne popísali a pripravili na špeciálnu fotodokumentáciu. Všetko sme robili s radosťou, pretože vidieť 223-ročný zvon na vlastné oči je naozaj šťastie. Bol to krásny zážitok. Zvon bolo treba ohmatať, pohladkať, niekoľkokrát poklepať, popočúvať a obdivovať.

Prvý zvon Svätomartinskej evanjelickej cirkvi a. v. bol v roku 1791 nadobudnutý z peňažných zbierok evanjelikov z Martina, Jahodník, Bystričky, Dražkoviec, Doliny, Tomčian, Diakovej, Svätého Petra a Trebostova. (V roku 1868 sa evanjelici z Trebostova a Svätého Petra pripojili k cirkevnému zboru v Příbovciach.)

AKO ZVON VYZERÁ?

Zvon po odliatí mal hmotnosť 247 funtov. Šírka zvona je 65 cm, výška zvona je 47 cm. Zvon bol v roku 1923 v Martine konštrukčne upravovaný. Pôvodná originálna hlava zvona z ťažkého dubového dreva sa na ňom už nenachádza. Žiaľ, aj pôvodné originálne srdce zvona sa neodložilo a nezachovalo. Zostali po ňom iba dve viditeľné vybité stopy – úderové miesta – „schlagring“ na vnútornej strane venca zvona. Pod čepcom zvona je krásny stojaci ornament vysoký 3,5 cm. Pod páskou, napísanou latinkou, je druhý krásny visiaci ornament vysoký 6 cm. Na plášti v strede drieku zvona je latinský nápis: LEOPOLDI II. AUG. RE. HUNG. ET STATUUM REGNĪCONSENSU = ANNO 1791 • EC. SZ. MARTON AUG. CONFES • CURAVĪT. Preklad textu: V roku 1791 venovala Svätomartinská evanjelická cirkev a. v. za čias Leopolda II. najvznešenejšieho kráľa Uhorska a zvrchovaného vládcu monarchie. Na drieku zvona z južnej strany je ďalší latinský nápis: FUDĪT MENSAMUELE PALĪSCH CREMNĪCĪ, ktorý v preklade znie: Odliat ma Samuel Palisch v Kremnici.

AKÉ BOLI STANOVIŠTIA ZVONA?

V roku 1791 bola prvým stanovišťom zvona malá drevená vežička pri chráme Božom v Turčianskom Svätom Martine. Druhé stanovište bolo v novopostavenej drevenej zvonici pri chráme Božom v roku 1852, tretie v novopostavenej vysokej murovanej kostolnej veži v roku 1885. Štvrté stanovište zvona bolo vo zvonici starej budovy Štátnej ľudovej školy na Bystričke. Piate a zároveň súčasné stanovište je v bývalej pozorovateľni, dnes zvonovej vežičke v obecnej hasičskej strážnici na Bystričke, ktorá bola postavená v roku 1934.

AKO SA DOSTAL ZVON NA BYSTRĪČKU?

Počas 1. svetovej vojny bol 27. 9. 1917 zvon z Bystričky zrekvirovaný uhorskou armádou. Tento ich zrekvirovaný zvon vážil 51 kg a bol odliaty v roku 1873. Namiesto neho si dcérocirkev, evanjelická fília Bystrička, v roku 1923 odkúpila od matkocirkvi svätomartinskej „starý“ martinský zvon, ktorý bol odliaty v r. 1791. Cena predaja zvona bola dohodnutá na symbolických 3 500 Kčs. Dňa 17. 6. 1923 bol odkúpený zvon slávnostne uvedený na Bystričke po nešporných službách Božích. Dôvodom odpredaja martinského historického zvona z r. 1791 bola aj skutočnosť, že „starý“ zvon hudobne, harmonic-ky neladil s novými tromi zvonmi, ktoré si Svätomartinská evanjelická cirkev a. v. v roku 1923 zakúpila od vynikajúceho zvonolejára Manoušeka z Brna.

JEDNA POVOLEBNÁ – REČ A MOC, SLOVÁ A SKUTKY, SLUBY A PLNENIA

Lebo kráľovstvo Božie nie je v reči, ale v moci.

(1K 4, 20)

Reč a moc, slová a skutky, sľuby a naplnenia. Milí bratia a sestry, príznačná téma týchto dní. Máme po voľbách a zajtra si pripomenieme zase 25. výročie Nežnej revolúcie – jej odkazy a túžby, ktoré sme kedysi na námestiach vyslovili. Slová o zmenách k lepšiemu, o zodpovednosti, transparentnosti, demokracii, o úprimnosti, slobode, zvýšení životnej úrovne nás upozorňujú, napomínajú, vábia, prehovárajú, agitujú pravidelne každé dva roky (pravdaže, ak k tomu nepripočítame voľby prezidentské, predčasné...). Bez ironie je potrebné si tieto heslá, priority, prejavy a hodnoty pripomínať najmä preto, lebo ony musia tvoriť chrbtovú kosť spoločnosti a národa, základy, na ktoré sa môžu postaviť piliere, o ktoré sa možno oprieť. Zostať však len pri týchto slovách a heslách by znamenalo zradiť ich pravý zmysel. Stali by sa prázdnyimi frázami, trstinou vo vetre, obrazom bez farieb a hĺbky. Mal som si možnosť toto uvedomiť v piatok 14. novembra na divadelnom predstavení Slovenského komorného divadla s názvom *Europeana*. Bol to bravúrne zahraný divadelný kus. Keď som sa rozprával s hercom Viliamom Hriadelom o tejto hre, povedal mi: „Pán farár, bolo to ozaj náročné. Je to akoby ste mali zahrať telefónny zoznam.” Bol to faktografický prierez udalostí ce-

lého 20. storočia v číslach, heslách, príbehoch, ktoré boli komprimované, zhusťované do 90 minút predstavenia. Je až neuveriteľné, čím všetkým sme si ako európsky národ za tých 100 rokov prešli. Bolo to obdobie ťažko definovateľné, chaotické, istým spôsobom aj šibnuté. Bolo to obdobie spásonosných hesiel, rečí o prosperite, slobode, moci, uznaní a hrdosti a keď sa na to pozrieme, pohliadneme naspäť, tak sa musíme viac-menej hanbiť.

Aj preto sa máme nechať osloviť slovami apoštola Pavla. ***Lebo kráľovstvo Božie nie je v reči, ale v moci.*** Otázka moci v každom prípade je kľúčová. Je autoritou, autorizovaním, je obrazom kvality slov, ktoré vypovieme. My sa musíme pýtať, aká moc stojí za slovami, ktoré k nám prichádzajú. Za ľuďmi, ktorí ich vyslovujú. Za vydavateľstvami, ktoré ich tlačia. A mám pocit, že neraz sa do takých osidiel slov dostáva aj cirkev samotná. Hovoríme, uznášame sa, rokujeme, diskutujeme, schvaľujeme, sem-tam niečo aj postavíme, občas sa schováme za umenie, oficiálne vyhlásenia, tajomstvá obradov..., je ale toto ozajstné kráľovstvo Božie?

Apoštol Pavel po skúsenostiach v Aténach, kde mal pred sebou učencov, filozofov a vedcov – najmä stoikov – chce v Korinte pôsobiť najmä silou evanjelia.

Nie logiky, alebo rétoriky. Ide mu o živého Krista, preto v tomto istom liste píše: Aj ja, keď som prišiel k vám, bratia, prišiel som nie s vyberanými slovami, alebo s múdrosťou zvestovať vám svedectvo o Bohu; lebo som si zaumienil medzi vami nič iné nevedieť, jedine Krista Ježiša, toho ukrižovaného, lebo moja kázeň nebola v presvedčivých slovách múdrosti, ale v dokazovaní Ducha a moci. Toto je moc, ktorá má riadiť náš život, naše rozhodnutia a má stáť za našimi slovami.

Sme, bratia a sestry, pod touto mocou? Môžeme povedať, že za našimi myšlienkami, slovami a skutkami stojí Božia moc? Asi nie vždy! Ale mal by to byť náš cieľ. Aby sa menili aj tie naše životy. Slovo nám hovorí o pokání, ale moc Božia nás vedie k pokániu. Slovo nám hovorí o milosti, ale moc Božia nám odpúšťa. Aj preto Pán Ježiš Kristus vytýka svojim súčasníkom: skúmate písma, lebo si myslíte, že v nich máte večný život, tie vydávajú len svedectvo o mne, ale nechcete prísť ku mne, aby ste mali život. Byť pod mocou Krista, znamená mať nový život. Pod touto mocou vzniká Božie kráľovstvo. Začínajú sa uplatňovať skutky lásky a milosrdenstva. Začína fungovať odpustenie a prijatie. Určite aj zodpovednosť a kvalita. Nevieť si predstaviť vyššiu kvalitu hocičoho, čo je urobené pod silou lásky. Ktovie, bratia

a sestry, ako by vypadali plagáty a predvolebné heslá kandidátov, keby ich aj nás viedla táto Božia moc?

Kto je pod touto mocou, mení, pretvára a obrodzuje svet. To nie je moc tankov, bohatstva, sily, vplyvu, konexií a chladných kalkulácií, to je Božia moc. To je Kristus, ktorý ide hľadať stratenú ovečku a je ochotný tých 99 nechať na pustatine, lebo je stratená a bez jeho po/moci bude stratená navždy. To je Kristus, ktorý zachraňuje ženu hriešnicu, ďalšiu chorú na krvotok, muža posadnutého démonom, kriesi matke syna, aby sa mal kto o ňu postarať... To je moc, ktorá hovorí chromému: odpúšťajú sa ti hriechy, vstaň a choď. Citíme tú moc v slovách: odpúšťajú sa ti hriechy? To je moc, ktorá raz teba aj mňa postaví pred Pána Boha, aby sme vydali počet.

Reč a moc, slová a skutky, sluby a naplnenia. Milí politici, občania, priatelia, bratia a sestry v Pánu Ježišovi Kristovi, nedovoľme, aby sa naše slová, sluby a túžby stali prázdnyimi frázami. Nechajme ich aj seba prežiarit Božou mocou, aby sa to 25-ročné snaženie o demokraciu, slobodu a pravdu stávalo naozaj realitou každodenného života a predobrazom života v kráľovstve Božom.

Amen.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR

Nikto nech vás nezvedie prázdnyimi rečami, lebo pre toto prichádza hnev Boží na neposlušných synov. Nebuďte teda ich spoluúčastníci. Veď ste boli kedysi tmou, ale teraz ste svetlom v Pánovi; ako deti svetla žite. Lebo ovocie svetla je vo všetkej dobrotivosti, spravodlivosti a pravde; skúmajte, čo je milé Pánovi, a nezúčastňujte sa v neplodných skutkoch tmy, radšej ich karhajte. Lebo je hanba i len hovoriť o tom, čo páchajú v skrytosti. Všetko, čo svetlo odhaľuje, stáva sa zjavným, lebo všetko, čo sa stáva zjavným, je svetlo. Preto hovorí: Prebuď sa, kto spíš, vstaň z mŕtvych a zaskvie sa ti Kristus.

Osvienčim a Auschwitz – pamätajme na rozdiel!

Siahnutie na ľudskú slobodu, bez skutočného dôvodu (iné vierovyznanie alebo rasu nepovažujem za dôvod!), považujeme za hrubé porušenie ľudskej suverenity a ľudskosti. Je to navyše nepochopenie Božieho plánu so stvorením, ktoré sám Otec označil ako dobré!

Skutočne mnoho o živote, ľudskom utrpení, prekonávaní žiaľu aj osobnej krivdy sme mali možnosť sa dozvedieť počas medzinárodného projektu Grundtvig v poľskom Osvienčime, ktorý sa sústredil na pochopenie utrpenia a smútku, spojeného s 2. svetovou vojnou v kontexte židovskej kultúry, histórie a náboženstva. Bolo dobré, potrebné a uzdravujúce si pripomenúť, že skúsenosť so stratou blízkeho je prirodzenou súčasťou nášho života, hoci koniec ľudského života (napríklad tejto prirodzenosti) so sebou prináša smútok a utrpenie pozostalých (neraz i nepochopenie a hnev).

Strata iného – moja strata

Smútenie závisí od mnohých vecí – od toho, koho sme stratili; aká bola hodnota toho, koho sme stratili; aký význam a dosah vyvolala strata v našom živote; ako vieme i napriek strate blízkeho spomínať, a predsa žiť ďalej... Som vďačná, že som si počas tohto projektu v Osvienčime mohla vypočuť napríklad príbeh Arnolda Parota, ktorý nám priblížil príbeh svojho otca – príbeh straty blízkeho človeka a nepochopenie či dokonca hnev voči vtedajšiemu „systému“. Jeho otcovi jedného dňa ktosi zabúchal na dvere, aby synovi v jeho 15 rokoch navždy odviezol otca, manželku a deti... Pätnásťročný chlapec o svojej strate neprehovoril celých 62 rokov! Príbeh uzrel svetlo sveta pred siedmimi rokmi, keď (dnes už starý pán) reagoval na prosbu dokumentaristov a historikov prispieť k organizovanej zbierke príbehov z obdobia 2.

svetovej vojny. Pri čítaní tohto príbehu sa nám Arnold zdôveril, že pri prvom čítaní otcovho príbehu „pochopil aj svoju vlastnú stratu, ktorú prinášal život bez otca“.

V rámci diskusie v skupinách, ktorá nasledovala po tomto príbehu, som si uvedomila, že problém straty nie je spojený len so smrťou niekoho blízkeho. Strata v ľudskom živote môže znamenať aj rad ďalších vecí. Aj preto som rada, že konferencia prinášala problematiku chápania straty blízkej osoby v širšom kontexte – bola rozšírená a ukotvená aj v paralelných javoch, akými sú strata dôstojnosti alebo identity človeka, strata vlasti a domova, zvykov i tradícií, strata vzťahov alebo majetku (židia v koncentračných táboroch).

Koncentračné tábory – prečo nie v Poľsku?

Stratu v týchto podobách sme si najviac uvedomovali počas návštevy koncentračných táborov Auschwitz a Auschwitz-Birkenau, kde počas 2. svetovej vojny zomrelo viac ako milión tristo tisíc ľudí! Najviac z nich bolo židov (milión stotisíc), po nich bola do táborov najčastejšie privádzaná poľská inteligencia, Rómovia a zajatí vojaci.

Mesto Osvienčim bolo spomedzi viacerých alternatív Nemcami vybrané preto, lebo malo vybudovanú železničnú trať s dosahom do celej Európy. 1. septembra 1939 bez vyhlásenia vojny Nemecko obsadilo Poľsko. Nemecká armáda hneď začala kompletne obsadzovať všetky poľské verejné úrady, vrátane polície, železnice a armády. V našich vzájomných rozhovoroch s pri-

teľmi z Poľska som započula i názor, že Nemci si Poľsko ako krajinu pre páchanie zverstiev proti ľudskej nevybrali náhodou. „Nacisti príliš dobre vedeli, akí mierni sú Poliaci a že budú dlho čušať, kým sa nejaká správa dostane na svetlo sveta.“ dodal môj nemenovaný priateľ s viditeľným smútkom na tvári...

História vo výstavných skrinkách múzea

Projekt Grundtvig, ktorý bol v Osvienčime zameraný na pochopenie utrpenia a smútku, spojeného s 2. svetovou vojnou v kontexte židovskej kultúry, histórie a náboženstva nám umožnil vstúpiť do mestského múzea. Expozícia nás opäť viac priblížila k životu židov v minulých dobách až po súčasnosť, pretože prezentovala charakteristické symboly židovstva a jeho náboženstva, akými sú napríklad Tóra, sedemramenný svietnik (tzv. menorah), židovský kalendár (ktorý spoľahlivo pripomínal významné židovské sviatky Pesach, Yom-

Kippur, Chanuku či Purim), módu židovských žien z konca 18. storočia alebo zariadenie izby židovského manželského páru.

Páčil sa mi odkaz prehliadky, ktorý bol v tichosti povedaný takmer každým vystaveným exponátom. Kresťanstvo a židovstvo sú považované za rozdielne náboženstvá, veriaci kresťania a veriaci židia v Osvienčime však tieto rozdiely nevnímali ako dôvod na spory (a už vôbec nie ako dôvod pre siahnutie na iný ľudský život). Poľskí kresťania a židia v Osvienčime vedeli žiť vo vzájomnom rešpekte, boli dobrými susedmi, spolužiakmi, spolupracovníkmi či priateľmi. Svedčí o tom aj pomenovanie Osvienčimu z konca 18. storočia – mesto nazývali „osvienčimský Jeruzalem“. Bola to vtedy, keď židovská populácia dokonca presahovala 50 % zo všetkých obyvateľov mesta. Neskôr sme sa dozvedeli, že po hrôzach 2. svetovej vojny sa do Osvienčimu vrátil len jeden žid; zomrel v roku 2002.

Ako dnes žije Osvienčim?

V Osvienčime nás oslovila už len jediná zrekonštruovaná synagóga a výstava moderných fotografií zo života mesta v súčasnosti, ktorá bola v neďalekej kaviarni. Fotografie z výstavy znázorňovali bežný život na nie bežných miestach. Na jednej bola mladá dievčina na kolieskových korčuľiach pri romantickom západe slnka. Pri sústredenejšom pohľade by ste však rýchlo zbadali, že športuje v tesnej blízkosti samotných blokov, kde boli počas vojny väznené a usmrtené tisíce väzňov. Ďalšia fotografia pripomína milé nedeľné popoludnie, keď si otec so synom vyšli na rybačku k jazierku. Opäť by na tom nebolo nič zvláštne, ak by nešlo o jedno z tých jazier, do ktorých sa kedysi sypali tony ľudského popola... Po prvotnom zhrození napokon akosi akceptujete názor, že „život ide ďalej“. A tak aj ľudia, obyvatelia Osvienčimu, žijú ďalej (tak, ako my všetci). A to, ako vieme, neznamená, že (sme) zabudli...

Legenda o dobrodružstvách duše

Židovská štvrť Kazimierz, židovská Isaacova synagóga a židovský cintorín v Krakove či ďalšie historické miesta, spojené s udalosťami 2. svetovej vojny, niesli aj dnes akýsi neopísateľný nádych smútku... Mohli sme si to uvedomiť aj v kedyysi najbohatšie vyzdobenej Issacovej synagóge, ktorá je dnes najväčšou synagógou v Krakove. Jej krásna baroková hala je v súčasnosti už len miestami pokrytá pôvodnými nástennými prvkami pochádzajúcimi zo 17. storočia, predstavujú však text z Tóry, ktorá je židom taká vzácna. Židia sú známi aj tým, že Božie princípy a posolstvá komunikujú aj prostredníctvom hlbokých poviedok, alegorických príbehov či legiend. Zaujala ma napríklad legenda, ktorá hovorí o kráľovi a jeho milovanej dcére. Kráľ chcel dať dcéru to najlepšie; chcel, aby mala možnosť nadobudnúť všetky vedomosti sveta, a tak ju poslal do ďale-

kého kraja k múdremu učiteľovi. Starý muž mal aj iných učeníkov, ktorí si kráľovu dcéru rýchlo obľúbili; kráľovská dcéra bola dokonca obľúbená v celom meste, kde mal každý rád jej otvorené srdce, nepredstieranú milotu a dobro. Keď však dievčina nadobudla všetky vedomosti, otec, kráľ, ju dal priviesť naspäť domov, kde mala predsať kráľovskému senátu a vládnúť krajine. „Kráľovská dcéra má žiť vo svojej krajine, medzi seberovnými,“ myslel si otec. Avšak kráľova dcéra si počas dlhých rokov na štúdiách zvykla na spôsoby, ktoré ju dlho obklopovali; milovala svojich priateľov aj jednoduchých, bežných ľudí a oni milovali ju. Oddelenie bolo bolestivé pre všetkých. Plakala pretože opúšťala svojich priateľov a rovnako plakali aj oni nad jej stratou.

Keď tento neutíchajúci žiaľ študentov a ľudí z mestečka videl učiteľ, rozhodol sa k nim prehovoriť. Začal otázkou: „Prečo tak trpkó plačete? Mali by ste sa radovať z princeznhino úžasného a rýchleho úspechu v učení. Iným trvá roky kým sa toho naučia toľko, ako sa naučila ona! Mali by ste sa z nej radovať, veď ide naspäť domov, k svojmu milovanému otcovi.“ Keď dav prestal nariekať, učiteľ pokračoval: „Viete, že nie je jednou z nás, je kráľova dcéra, poslaná na toto miesto, aby sa učila a nadobudla múdrosť, ktorú bude neskôr využívať doma. Nesmiete si zúfať, vaša priateľka splnila svoju úlohu a vracia sa do svojej ríše, kde bude potrebnejšia. Nie je predsa toto dôvod, aby sme sa s ňou radovali a nie za ňou plakali?“

Stará židovská legenda vidí v kráľovej dcére ľudskú dušu človeka. Židia veria, že Hospodin ju ju poslal na tento svet, aby študovala Tóru a naplnila Božie prikázania. Keď to duša dosiahne, Pán ju zoberie naspäť domov. Židia veria, že je to dôvod na radosť. A keďže Boh je spravodlivý a rovnako sú aj jeho rozhodnutia,

nemáme teda ľutovať odchod človeka v jeho mladosti. Pán je spravodlivý a On sám vie, čo je pre dušu človeka najlepšie.

Svedectvá žijú, iba ak nezabúdame

Rovnako ako všetky vzácne miesta ma však oslovili aj ľudia, s ktorými som mala možnosť sa rozprávať (napríklad rabin pôsobiaci v synagóge v Krakove, ktorý nám predstavil koncept smútenia v judaizme, rovnako ako ničím neobmedzenú radosť človeka v Hospodinu počas šabat; sprievodca v koncentračnom tábore Auschwitz, ktorý nás upozornil na dôležité skutočnosti a hneď v úvode svojej prezentácie pripomenul, že sme práve nevzkročili do múzea, ale na miesto činu – miesto smrti miliónov ľudí. Oslovili ma tiež samotní účastníci mobility, ktorých príbehy, ale aj zrelé názory a odžité hodnoty prinášali do vzájomných diskusií množstvo cenných myšlienok a podnetov na uvažovanie. Význam mobility napokon zvýšila aj skutočnosť, že jej účastníci predstavovali variabilnú skupinu, pochádzajúcu z viacerých krajín (a kultúr), hovoriacu rozdielnymi jazykmi (rumunčina, nemčina, angličtina, poľština a slovenčina) a pozostávajúcu z viacerých náboženstiev (evanjelici a. v., pravoslávni, gréckokatolíci, rímskokatolíci a dokonca židia).

Bodka nesúca svoj odkaz

Každého človeka vnímam ako samostatný vesmír, nádherný, rozpinavý, stvorený Bohom a plný prekvapení. Rovnakým „vesmírom“ boli pre mňa účastníci mobility, priatelia. Veď priateľstvo bolo darom tohto stretnutia!

V záverečnej časti programu odznela stručná reflexia účastníkov, prezentovaná v podobe odpovedí na dve otázky: 1. *S akými otázkami som na mobilitu prišiel/a?* 2. *S akými otázkami odchádzam?*

Aj vďaka tejto aktivite som sa začala pýtať samej seba, čo sa v našej nedávnej

histórii stalo, že ľudia stratili svoju ľudskosť? Čo sa stalo, že Božie stvorenie (človeka) prestali chápať ako dobré? Že zabudli na to, že život je dar – a že darom je každý život! A začala som sa zamýšľať aj nad tým, ako o koncentračnom tábore Auschwitz – najväčšej tragédii ľudskosti – možno hovoriť iným...

Najviac zo všetkých podnetov však vo mne (ešte aj dnes) rezonuje priam nelogická existencia dvoch odlišných pomenovaní, ktoré pritom hovoria o tom istom...! Tými pojmi sú Osvienčim a Auschwitz – dva zaužívané názvy pre ten istý tábor smrti. Možno preto si budem vždy pamätať i slová ortodoxného kňaza z Rumunska, ktorý v záverečnej časti nášho medzinárodného stretnutia dodal: „Pre nás to bola cesta do Osvienčimu za spoznávaním kultúry smútenia. Pre nich, to však bola ich posledná cesta do Auschwitzu...“

HEDWIGA TRÁČOVÁ ∞

UDALOSTI V NAŠOM ZBORE V SEPTEMBRI AŽ DECEMBRI 2014

- ❑ V sobotu 6. septembra usporiadal náš cirkevný zbor 1. deň zborovej diakonie v rámci hnutia „Služba pretvárajúca svet“. Táto akcia sa uskutočnila v aule Biblickej školy s požehnaným počtom účastníkov.
- ❑ V nedeľu 12. októbra sme mali v našom vyzdobenom chráme Poďakovanie za úrody zeme.
- ❑ V piatok 17. októbra sa zišla v Biblickej škole Turčianska mládež. Výkladom poslúžil vedúci mládeže Martin Uhrin na tému „Nie je mi to jedno“.
- ❑ V sobotu 25. októbra sa uskutočnil v našom kostole koncert Vox Aurumgue – duchovnej protestantskej hudby autorov zo Spiša a Šariša zo 17. storočia.
- ❑ V piatok 31. októbra sme mali služby Božie na Pamiatku reformácie.
- ❑ V októbri sme dokončili 3. etapu rekonštrukcie kúrenia na fare. Prerobili sme kúrenie v zborovej sieni a v kostolníckom byte. Kúrenie je komplet na celej fare nové. Ďakujeme všetkým prispievateľom a sponzorom.
- ❑ 9. novembra sme mali slávnostné služby Božie na Pamiatku posvätenia chrámu. Kázal brat senior Frýdeckého seniorátu Slezskej ev. a. v. cirkvi Mgr. Tomáš Tyrlik. Služby Božie obohatil dievčenský spevokol z Tŕhanovic.
- ❑ 12. novembra sa brat farár Milan Kubík spolu so spirituálkou ESŠ stretol s predsedom Matice slovenskej Ing. Tkáčom pri hľadaní možnosti spolupráce nášho cirkevného zboru, Evanjelickej spojenej školy a Matice slovenskej v pomoci slovenským školám v Srbsku.
- ❑ V sobotu 29. novembra si naše deti s rodičmi vyrábali adventné vence. Na tejto milej akcii, ktorú pripravila naša pracovníčka s deťmi Andrea Hybenová, sa zúčastnilo asi 70 detí a rodičov.
- ❑ V 1. adventnú nedeľu, 30. novembra, sme sa na službách Božích rozlúčili s našou sestrou kapláňkou Tatianou Beňuchovou. Prajeme jej Božie vedenie v jej ďalšom pôsobení v cirkevnom zbere v Sučanoch.
- ❑ 5. decembra bolo opäť stretnutie Turčianskej mládeže. Výkladom poslúžil brat farár z Blatnice Tomáš German na tému „A predsa neverím“. Tešíme sa zo živých a účasťou bohatých stretnutí mládeže z nášho seniorátu.
- ❑ V nedeľu 7. decembra sme mali mládežnícke služby Božie. Výkladom poslúžil vedúci mládeže Martin Uhrin na tému „Deti svetla“. Do programu prispela aj mládežnícka kapela a predstavili sa nám konfirmandi 1. ročníka.
- ❑ 7. decembra bol v našom kostole koncert „Gospel v Martine“.
- ❑ V nedeľu 14. decembra na 3. adventnú nedeľu sme mali v našom chráme požehnaný už tradičný adventný koncert nášho zborového spevokolu, ku ktorému sa pridal aj Martinský mestský spevokol a Katoľický chrámový spevokol z Vrútok.
- ❑ Počas každej prvej nedele v mesiaci majú naše deti s rodičmi veľkú detskú besiedku. Tešíme sa z bohatej účasti detí aj rodičov na každom stretnutí.
- ❑ Evanjelická spojená škola mala pred Vianocami bohatý program, s ktorým vystúpili žiaci 6. až 8. ročníka v ev. a. v. cirkevných zboroch v Turci na službách Božích. Žiaci 1. – 5. ročníka a deti z materskej školy vystupovali pre rodičov a verejnosť v telocvični EZŠ. Žiaci nášho gymnázia vystúpili na Divadelnom námestí a tiež mali deň otvorených dverí v priestoroch EGMT.
- ❑ Od septembra máme viacerých kantorov. Za organom sa striedajú: Ján Žingor, Štefan Husár, Olga Vongrejová, Martina Šuvadová, Slávka Danielová a Lenka Kramá-

rová. Ďakujeme za ich službu a prajeme v nej Božie požehnanie.

□ V novembri a decembri prebiehali stretnutia skupinky smútiacich. Schádzalo

sa osem smútiacich s facilitátorkami Natáliou Kacianovou a Katarínou Plžovou. Aj tento rok boli tieto stretnutia požehnané.

**SLUŽBY BOŽIE
CIRKEVNÉHO ZBORU ECAV NA SLOVENSKU, MARTIN
POČAS VIANOČNÝCH A NOVOROČNÝCH SVIATKOV**

ŠTEDRÝ DEŇ – 24. 12. 2014 – STREDA

15.30

Štedrovečerné služby Božie

17.00

Štedrovečerné služby Božie

1. SLÁVNOSŤ VIANOČNÁ – 25. 12. 2014 – ŠTVRTOK

8.30

Slávnostné služby Božie

10.00

Slávnostné služby Božie

8.30

Služby Božie na Bystričke

2. SLÁVNOSŤ VIANOČNÁ – 26. 12. 2014 – PIATOK

10.00

Slávnostné služby Božie,
po službách Božích Večera Pánova

NEDELA – 28. 12. 2014

10.00

Služby Božie

SILVESTER – 31. 12. 2014 – STREDA

16.00

Služby Božie

NOVÝ ROK – 1. 1. 2015 – ŠTVRTOK

10.00

Slávnostné služby Božie s Večerou Pánovou

ZJAVENIE KRISTA PÁNA MUDRCOM – 6. 1. 2015 – UTOROK

10.00

Služby Božie

Sláva na výsostiach Pánu Bohu!

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Milan Kubík, Peter Ďurík, Miloš Kovačka,

Katarína Pížová, Alžbeta Stančevová, Hedwiga Tkáčová-Hennelová.

Srdečne ďakujeme Jelke Borcovanovej za pomoc pri zostavení a zredigovaní čísla.

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176